

Bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE!

**XVII.
Slovenské dni práva**

Prihláška

**Blankozmenka
a právo na jej
vyplnenie**

**Stíhanie vojnových
zločinov a zločinov
proti ľudskosti
prostriedkami
medzinárodného
trestného práva**

**Trestnoprávne
aspekty výkonu
rozhodnutí
ústavného súdu
v SR a v ČR**

**Ad Exekúcia
predajom nehnuteľ-
nosti bez súhlasu
záložného veriteľa**

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 Definovanie „profilu advokáta“ v budúcej koncepcii vzdelávania
- 4 Cervanová ešte žije?

DISKUSIA

- 5 Ďalšie zmeny v úročení dlhu počas omeškania?
- 6 Ad Exekúcia predajom nehnuteľnosti bez súhlasu záložného veriteľa

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 12 Blankozmenka a právo na jej vyplnenie (prvá časť)
JUDr. František Sedlačko, LL.M.
- 20 Stíhanie vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti prostriedkami medzinárodného trestného práva
JUDr. Daniel Bednár
- 28 Trestnoprávne aspekty výkonu rozhodnutí ústavného súdu v Slovenskej republike a v Českej republike
JUDr. Ivetta Macejková

JUDIKATÚRA

- 37 Advokát ako samostatne zárobkovo činná osoba na účely sociálneho poistenia – v prípade pozastavenia výkonu advokácie

ADVOKÁCIA

SAK

- 40 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 40 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 41 Deň advokácie
- 46 Zo spoločného rokovania s ČAK
- 48 Seminár o práve spolupráce
- 49 Dva pohľady na jednu knižku
- 52 Použitie prijatých peňažných prostriedkov patriacich klientovi na úhradu pohľadávky advokáta voči klientovi
- 53 Slovenské dni práva – pozvánka na konferenciu

ZAHRANIČIE

- 55 Povinnosť advokáta konať čestne a svedomito – povinnosť advokáta zaplatiť za právne služby objednané u iného advokáta
- 56 *Bulletin advokacie* prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

- 59 Povoijnové exponovanie sa advokátov v ČR
JUDr. Rudolf Manik

Právo a spravodlivosť...

Zdá sa, že v poslednej dobe sa táto kedysi nerozlučná dvojica úplne odcudzila, respektíve sa v jej vzťahu výrazne ochladilo. Sme svedkami toho, že rímsko-právne „*ratio in iure aequitas integra*“ (zmyslom práva je úplná spravodlivosť) už dávno neplatí a spoločnosť akoby váhala, či by táto zásada do budúcnosti vôbec mala pretrvať. Právo sa čoraz viac stáva nástrojom pretvárkou, extrémneho a nehumánneho formalizmu, nelútostného a nečestného boja postaveného na relativizácii pravdy. Spravodlivosť je vytesnená na okraj spoločnosti a láska k nej sa považuje za nemiestny romantizmus a neschopnosť jedinca adaptovať sa na požiadavky „modernej“ doby. Pritom však nemenne platí, že každá ľudská bytosť, bez ohľadu na vek a vzdelanie, vie posúdiť, čo je spravodlivé a čo nie. Akosi zabúdame, že človek je tvor spoločenský a nielen na plnohodnotný život, ale aj na prežitie potrebuje ostatných ľudí. Aj zdanlivo bezvýznamný skutok jednotlivca môže mať následky pre celú spoločnosť (napríklad brutálny čin jedného vedie k zmene zákona, ktorý skomplikuje životy mnohých dobromyseľných a čestných ľudí). Môže byť smerovanie spoločnosti v duchu hesla „úcel svätí prostriedky“ a povýšenie individualizmu nad všetky ostatné hodnoty bez následkov?

Vážené kolegyně a vážení kolegovia advokáti, zamyslime sa spoločne, kde v tomto procese a smerovaní spoločnosti stojíme my, advokáti? Napomáhame tomu, aby verejnosť opäť vnímal právo a spravodlivosť ako synonymá? Alebo sme tými, ktorí uctievajúc boha komercializmu napomáhajú tomu, aby slovo spravodlivosť úplne vymizlo zo slovníka právnikov? Obraz advokácie v povedomí verejnosti vytvárame všetci advokáti každodennou prácou, každým skutkom a svojimi postojmi nielen pri výkone povolania, ale aj v súkromí. Naozaj všetci chceme, aby advokácia aj naďalej ostala noblesným a slobodným povoláním a nielen zátokou plnou krvilačných žralokov?

Mgr. Viktória Hellenbart
advokátka

K fotografii na obálke

Ocenení advokáti za prínos advokácii pri príležitosti Dňa advokácie 1. júla 2011.

ROZHOVOR

**Definovanie „profilu advokáta“
v budúcej koncepcii vzdelávania**

*Uplynul práve rok od konferencie advokátov, kedy si členovia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory zvolili za podpredsedu **doc. JUDr. Jozefa Oleja, CSc.** Ako hodnotí svoju doterajšiu činnosť?*

■ **Ktorá oblasť patrí do Vašej kompetencie ako podpredsedu Slovenskej advokátskej komory?**

Bola mi zverená oblasť vzdelávania. Ako podpredseda všeobecne zastrešujem najmä problematiku vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov a aktivity SAK v regiónoch Slovenska. Z odborných pracovných skupín vediem pracovnú skupinu pre trestné právo. Pochopiteľne, v rámci svojej činnosti v predsedníctve SAK mám možnosť vyjadrovať sa a spoločne rozhodovať o všetkých súčasných aktuálnych otázkach našej stavovskej organizácie.

■ **Ako hodnotíte Vaše doterajšie pôsobenie v predsedníctve SAK počas aktuálneho funkčného obdobia?**

Kladiete mi zákernú otázku. Nazdávam sa, že sebahodnotenie býva často neobjektívne, poznačené vlastným subjektívnym prístupom k riešeniu nastolených problémov a k priznaniu vlastnej hodnoty ich aktuálnosti a významu. Hodnotenie preto ponechávam na kolegov advokátov, kolegov v predsedníctve, ako aj na pracovníkov kancelárie komory, s ktorými sa stretávam v bežnom živote či v rámci výkonu advokácie. Som zástancom evolučných, a nie revolučných zmien,

v predsedníctve svojimi názormi možno pôsobím skôr konzervatívne. Nie je to len tým, že v predsedníctve som vekovo najstarší, ale aj skutočnosťou, že rozhodujúca časť novozvolených členov predsedníctva nie je zaťažená praxou rozhodovania orgánov advokácie v predchádzajúcich volebných obdobiach, a preto sú ich návrhy pochopiteľne revolučnejšie a jednoznačnejšie. Som rád, že v predsedníctve vládne tvorivá atmosféra hľadania optimálnych riešení pri zohľadnení všetkých prezentovaných názorov. Som súčasťou kolektívu, ktorý hodnotil výsledky svojej činnosti od zvolenia konferenciou v odpočte, ktorý bol advokátskej verejnosti prezentovaný v Bulletine slovenskej advokácie č. 4/2011 a s ktorým sa v plnom rozsahu stotožňujem.

■ **Mohli by ste z pozície predsedu vzdelávacieho kolégia SAK ozrejmiť, v čom spočíva pripravovaná zmena koncepcie vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov?**

Vzdelávacie kolégium odborne zastrešuje vzdelávanie v rámci komory. Jeho personálne zloženie je zárukou, že problematiku vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov rieši po obsahovej, organizačnej a kvalitatívnej stránke na vysokej odbornej úrovni s dosahom na prax advokáta. Návrhy kolégia posudzuje a v konečnom dôsledku schvaľuje predsedníctvo SAK.

Diskusia o ďalšom smerovaní vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov sa nezačala po konferencii SAK v minulom roku. Ide o dlhodobější problém, o ktorom predsedníctvo diskutovalo a priebežne ho riešilo. Zásadná zmena nastala v období zlučovania Slovenskej advokátskej komory a Komory komerčných právnikov SR. Pred prijatím zákona, ktorým sa obe komory zlúčili, SAK požadovala, aby komerční právnici, ktorí sa dali zapísať do zoznamu advokátov, absolvovali semináre z trestného práva, čo bolo všeobecne akceptované. Po prijatí zákona sa táto požiadavka stala bezpredmetná, pretože bývalí komerční právnici boli oslobodení od povinnosti prevziať zastúpenie v trestných veciach. Napriek tomu sa na seminároch SAK z trestného práva podľa záujmu často zúčastňovali. Tento problém bol relatívne jednoznačne pomenovaný a bez väčšej zložitosti riešený. Nasledujúci vývoj nastolil a stále nástojčivejšie nastoľuje otázky, ktorých riešenie vôbec nie je jednoznačné, a preto je nevyhnutné vytvoriť väčší časový priestor na širokú diskusiu a pri-

atie adekvátneho rozhodnutia v tomto smere. Ide o otázku, ktoré môžu byť provokatívne, slúžia však na to, aby sa vytvoril priestor na vyjadrenie advokátov k problematike.

Myslím si, že je nutné zodpovedať principiálnu otázku, či advokácia má ambíciu garantovať, organizovať a obsahovo zabezpečovať vzdelávanie advokátov a advokátskych koncipientov. Bez kladnej odpovede je diskusia o ďalšej koncepcii vzdelávania bezpredmetná. Negatívna odpoveď by znamenala, že advokácia skončí ako koncesovaná živnosť s jedinou podmienkou absolvovania magisterského právnického štúdia. O ďalších dôsledkoch sa ani netreba viac rozpisovať, pretože by viedli k zániku advokácie ako profesijného stavu. Platný a účinný zákon o advokácii ešte stále predpokladá, že vzdelávanie advokátov a koncipientov zabezpečuje SAK.

■ Aký je však reálny východiskový stav na splnenie tejto úlohy a prijatie následných perspektívnych rozhodnutí vo vzdelávaní advokátskych koncipientov?

Na Slovensku poskytuje magisterské štúdium práva sedem fakúlt, od septembra tohto roku by mala pribudnúť ôsma. Ročne to znamená cca 1400 až 1600 interných aj externých absolventov.

Úroveň dosiahnutých odborných vedomostí, praktických zručností a spoločenského rozhládu a etiky absolventov magisterského štúdia práva je podľa jednotlivých fakúlt veľmi rôznorodá.

Priestor, v ktorom sa absolventi môžu uplatniť, je výrazne zúžený (justícia, prokuratúra, notári, exekútori, bankový sektor, štátna správa, samospráva a polícia – tu sú konkurenciou tiež fakulty verejnej správy, resp. policajná akadémia, magistratúra práva prijímajú len výnimočne a v obmedzenom rozsahu).

Jediným východiskom pre magistratúru práva, ktorí nechcú rezignovať na získané odborné vzdelanie, je dostať za akúkoľvek cenu miesto advokátskeho koncipienta s perspektívou dosiahnuť vytúžené méty a stať sa advokátom.

Bez emócií musím konštatovať, že ide o fakty, ktoré SAK svojou činnosťou nevie ovplyvniť, musí ich vziať na vedomie a v prípade preukázania splnenia zákonných formálnych náležitostí zapísať podľa ustanovenia § 62 ods. 1 zákona o advokácii absolventa do zoznamu advokátskych koncipientov.

■ Môže sa Slovenská advokátska komora nejakým spôsobom brániť tomuto náporu? Veď v súčasnosti registruje cca 2000 advokátskych koncipientov.

Slovenská advokátska komora je otvorenou stavovskou organizáciou, za advokáta zapíše každého, kto splní predpoklady stanovené § 3 ods. 1 zákona o advokácii. Časť z nich je objektivizovaná samotným konštatovaním ich existencie. Posúdenie splnenia ďalších predpokladov je plne v kompetencii komory. Týka sa to najmä stanovenia podmienok a obsahu výkonu praxe advokátskeho koncipienta a podmienok vykonania advokátskej skúšky. V týchto možnostiach sú dané zákonné povinnosti SAK nielen vzdelávať advokátskych koncipientov, ale aj možnosti stanoviť kritériá, ktoré musí splniť advokátsky koncipient počas praxe a na advokátskych skúškach, ak sa chce stať advokátom.

Kľúčovým z hľadiska budúcej koncepcie vzdelávania bude definovanie „profilu advokáta“. Pôjde o súhrn požiadaviek na jeho odborné vedomosti, praktické skúsenosti a etiku výkonu advokácie ku klientovi, kolegom advokátom, súdom a iným štátnym orgánom a samospráve. K jeho dosiahnutiu má smerovať celý obsah výchovy advokátskeho koncipienta počas koncipientskej praxe jeho školiteľom, vzdelávacie aktivity SAK, ako aj forma, rozsah a obsah advokátskych skúšok.

Bez ohľadu na skončenú fakultu majú absolventi dobré schopnosti cez IT vyhľadávať a zisťovať relevantné informácie zo zákonov, rozhodnutí našich súdov, ako aj z európskej judikatúry. Rozdielna je však úroveň spracovania týchto informácií, ich analýza, syntéza a komparácia, najmä pri riešení konkrétnych právnych vecí. Úplne nové pre absolventov je prostredie, v ktorom majú pôsobiť a ktoré im nastoluje nové požiadavky vyplývajúce z povinnosti striktne dodržiavať stavovské predpisy advokácie s ich etickými pravidlami a profesijnými odbornými postupmi. Práve uvedené dve oblasti majú tvoriť základ vzdelávania advokátskych koncipientov, čomu by sa mal prispôbiť jeho obsah, formy, periodicitu a jeho prípadné priebežné hodnotenie. Adekvátnej zmene obsahu vzdelávania sa prispôbí organizácia a obsah advokátskych skúšok.

Napriek tomu, že daná koncepcia je v štádiu diskusie, už od začiatku roka zaviedlo predsedníctvo povinný seminár z etiky pre novozapísaných koncipientov, v rámci ktorého získavajú informácie o stavovských predpisoch, o postavení advokátskeho koncipienta, o činnosti advokátskej kancelárie, o etike správania sa vo vzťahu ku klientovi, školiteľovi, iným advokátom a štátnym či samosprávnym inštitúciám.

Nie je nová ani myšlienka zavedenia povinného vzdelávania advokátov, ktorí by mali v určitej časovej periodicitu absolvovať odborné podujatia organizované SAK alebo inými vzdelávacími inštitúciami. Podľa mňa sa táto otázka stane aktuálnou až po vyriešení vzdelávania koncipientov. V súčasnosti otvára na tradícii dobrovoľnej účasti advokátov na zimných a letných celoslovenských seminároch alebo na seminároch, ktoré k aktuálnym témam organizovala či bude organizovať SAK v jednotlivých regiónoch.

■ Aké je hlavné zameranie regionálnych zástupcov SAK?

Na Slovensku pôsobí vyše 5000 advokátov. Komora si uvedomuje rôznorodosť podmienok a možností výkonu advokácie v závislosti od regiónu, v ktorom advokát pôsobí. Pre lepšie spoznanie podmienok a pre možné riešenie problémov advokáta vo vzťahu k inštitúciám mimo advokácie pôsobia v regióne regionálni zástupcovia, ktorí nemajú direktívne právomoci. Môžu advokátom ponúkať aktivity, prípadne z ich iniciatívy ich zabezpečovať. Slovenská advokátska komora má vyčlenené prostriedky na rôznorodé odborné, výchovné, spoločenské a športové podujatia, ktoré koordinujú regionálni zástupcovia. Prioritný záujem komory je priblížiť advokátom informácie o zásadných novoprijatých normách a o praktických problémoch ich aplikácie organizovaním regionálnych seminárov a zvýšiť záujem, a tým aj

informovanosť advokátov o aktivitách komory. Vhodnou formou sa ukázali výjazdy predsedu, podpredsedov, tajomníka a iných členov predsedníctva SAK do regiónov, v rámci ktorých sa stretli s advokátmi a diskutovali o aktuálnych problémoch advokácie. Súčasťou výjazdov boli aj stretnutia s predstaviteľmi krajských súdov a krajských prokuratúr. Predmetná iniciatíva SAK sa stretla s veľmi pozitívnym ohlasom tak u advokátov, ako aj u navštívených predstaviteľov justície. Okrem zabezpečovania uvedených aktivít môžu regionálni zástupcovia z poverenia predsedníctva vykonávať napríklad zmierovacie konanie medzi advokátmi. Verím, že postupne sa činnosť v regiónoch aktivizuje, čo však nezávisí len od aktivity regionálneho zástupcu, ale najmä od iniciatívy samotných advokátov.

■ **Súčasne ste predsedom pracovnej skupiny SAK pre trestné právo. Čím sa aktuálne táto pracovná skupina zaoberá?**

Načrtli ste tému, ktorá predstavuje veľmi široko rozvetvenú

problematiku. Som presvedčený, že z hľadiska dôležitosti si zasluhuje samostatný rozhovor. Aspoň v skratke uvediem, že sme zásadným spôsobom pripomienkovali pripravovanú novelu Trestného poriadku a Trestného zákona. Komora vyvinula enormné úsilie, aby boli advokátom vyplatené nedoplatky štátu na trovách *ex officio*. Súčasne, aby sa situácia nezoopakovala, navrhla úpravy so stanovením zákonných lehôt, v ktorých príslušný orgán musí o návrhu rozhodnúť a v akej lehote musí priznané trovy vyplatiť. V poslednom čase sa zintenzívňuje snaha orgánov činných v trestnom konaní okliešťať a zasahovať nielen do práv obhajcov, ale aj nabúrať rozsah povinnosti mlčanlivosti advokáta, ak tento vystupuje ako svedok v trestnom konaní (k problematike vyšiel článok v Bulletin slovenskej advokácie 5/2011). Slovenská advokátska komora zásadným a zákonným spôsobom odmieta tieto snahy. Naše názory a aktivity som spracoval aj do národnej správy SAK k problematike povinnosti mlčanlivosti pre CCBE, ktorá chce tejto téme venovať zvýšenú pozornosť v celom európskom priestore.

Cervanová ešte žije?

Najskôr sa musím ospravedlniť čitateľom a najmä mame a ostatným blízkym mŕtvej študentky za tento titulok. Nie, nemám tú moc vrátiť, čo je v nenávratne, teda život a nechcem touto glosou vyvolať ani iné dohady a varianty o smrti vysokoškoláčky a jej hroznom osude pred niekoľkými deňmi. Treba však jasne povedať, že išlo o brutálny kriminálny čin, ktorý nemá ospravedlnenie. Vysvetlenie azda áno, ale ospravedlnenie ťažko. Treba nielen povedať, ale aj dopovedať, že nešlo o trestný čin politický, ako sa z neho snažili urobiť niektorí novinári či politici. Vražda je vraždou, a najmä takéhoto charakteru, v každom režime.

Určite sa ma opýtate, prečo sa zaoberám týmito úvahami. Z jednoduchého dôvodu. Kvôli sudcovi JUDr. Klimentovi, ktorého napadla skupina poslancov, keď bol navrhnutý na kandidáta za predsedu Národného bezpečnostného úradu. Vyčítali mu, že súd rozhodoval a rozhodol v senáte o vine a treste v kriminálnom prípade študentky. To ma pobúrilo.

Sudca rozhoduje podľa zákonov, teda je nimi viazaný a podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia. Vyčítať sudcovi, že si plnil svoju ústavnú povinnosť, držal sa zákona a svojho svedomia, mi pripadá, že je pre poslancov popretím týchto zásad. Práve od poslancov očakávame, že budú vyžadovať dodržiavanie spomínaných princípov, ktoré v parlamente prijali a sú jedným z pilierov právneho štátu, a nie, že ich budú popierať. Česť tým, ktorí sa od tohto útoku dištancovali.

Takéto výhrady voči sudcovi, resp. ďalším sudcom majú pochopiteľne aj ďalšie možnosti pohľadov. Obdivujem ľudí, ktorí sa vyjadrujú k veciam vysoko odborným a vyžadujú mimoriadne náročné analytické znalosti, aké potrebujú k svojej práci sudcovia, advokáti, prokurátori a ďalší. Rozhodovať o vine niekoho je rovnako náročné ako ovládať zložitý stroj. V prípade sudcu mať právo aj povinnosť skúmať zložitý mechanizmus psychiky človeka, dôkazov, právnych noriem a mnohých ďalších forenzných odborov. Práca sudcu sa preto často podobá zložitosti a zodpovednosti riadenia ľudského reaktora. V posudzovaní stoviek a tisíc stránok spisu im preto ani niekto nemôže konkurovať. Čudujem sa tomu, keď sa niekto z brehu snaží bez znalostí celého spisu a bez spomínaných odborných vedomostí zasahovať do tohto zložitého poznávacieho a rozhodovacieho procesu súdu a sudcu. To je však vec, nad ktorou by sa mohol a mal zamyslieť každý, kto vstupuje do súdneho procesu.

Vplyv poslancov na konkrétneho sudcu a v konkrétnej trestnej veci má ešte jednu stránku. Nastoluje otázku, či nejde o nedovolené ovplyvňovanie a zasahovanie do rozhodovania súdu a sudcov. Čo ak tento útok na sudcu vyvolá stav, že sudca sa nebude cítiť viazaný zákonom a svojím svedomím, ale bude myslieť na to, či sa jeho rozhodnutie bude páčiť alebo nebude páčiť poslancovi alebo inému činiteľovi, aj nižšieho rangu, okresnému alebo krajskému? To je veľmi nebezpečný dôsledok tolerovania takéhoto postupu.

Preto sa aj ozývam. Prekvapuje ma, že sa neozvala žiadna sudcovská organizácia na obranu nielen sudcu, ale nezávislosti súdneho rozhodovania, ktoré je také dôležité v slušnej spoločnosti ako demokracia alebo sloboda. Lebo tu vôbec nejde o sudcu JUDr. Klimenta a ďalších, ale ide o všetkých sudcov a základy súdneho systému u nás vôbec.

JUDr. Anton Blaha, advokát

DISKUSIA

Ďalšie zmeny v úročení dlhu počas omeškania?

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Dňa 16. 2. 2011 bola prijatá nová smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách, ktorá bola 23. 2. 2011 uverejnená v Úradnom vestníku Európskej únie L 48/1-10 (ďalej len „Smernica“). V nadväznosti na jej obsah sa množia podnety a zintenzívňuje sa diskusia k nadpisanej téme, t. j. či možno v transpozíčnej lehote Smernice očakávať ďalšie zmeny právnej úpravy úrokov z omeškania v ustanovení § 369 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „ObZ“).

Samotná Smernica nadobudla účinnosť dvadsiatym dňom od jej uverejnenia v Úradnom vestníku Európskej únie a od 16. 3. 2013 ruší pôvodnú smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2000/35/ES z 29. 6. 2000 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách. Práve uvedená pôvodná smernica viedla pritom v roku 2003 k prvej zmene ustanovení § 369 ods. 1 a 2 ObZ, uskutočnenej s účinnosťou od 1. 2. 2004 zákonom č. 530/2003 Z. z. Interpretáčnej nejasnosti normatívneho textu § 369 ods. 1 ObZ vyvolali následne malú novelizáciu zákonom č. 315/2005 Z. z. s účinnosťou od 1. 8. 2005. V súvislosti s prijatím meny euro v Slovenskej republike zákonom č. 659/2007 Z. z. od 1. 1. 2009 spôsob výpočtu úroku z omeškania nadviazal na základnú úrokovú sadzbu ECB. Zákon č. 454/2008 Z. z. následne zákonný úrok z omeškania so splnením peňažného záväzku v obchodných záväzkových vzťahoch od 15. 1. 2009 zjednotil s tzv. občianskoprávnym zákonným úrokom z omeškania a je určený ustanovením § 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

Javí sa ako vhodné pripomenúť, že časť odbornej právnickej verejnosti na Slovensku, ale napríklad aj v Českej republike vníma zmeny v dôsledku smernice z roku 2000, resp. jej načrtnutú transpozíciu v období rokov 2003 až 2009 (a súvisiace dopady na právnu prax) za prinajmenšom rozporuplnú.

Prijatie novej Smernice v rámci práva Európskej únie zdôvodňuje argumentácia, s ktorou v zásade nemožno nesúhlasiť. Okrem iného je akcentované, že:

- oneskorené platby negatívne ovplyvňujú likviditu a komplikujú finančné hospodárenie podnikov,
- by malo byť vytvorené právne a podnikateľské prostredie podporujúce včasné platby v obchodných transakciách,
- oneskorená platba predstavuje porušenie zmluvy, ktoré sa vo väčšine členských štátov stáva finančne atraktívnym pre dlžníkov,
- na odradenie od oneskorených platieb je potrebná rázna zmena smerom ku kultúre včasných platieb vrátane toho, že vylúčenie práva na účtovanie úroku by sa malo vždy považovať za značne nevýhodnú zmluvnú podmienku alebo obchodnú praktiku,
- s cieľom odradiť od oneskorených platieb treba, aby veritelia dostali spravodlivú náhradu nákladov na vymáhanie, ktoré im vznikli v dôsledku oneskorenej platby,
- treba zabezpečiť, aby sa postupy vymáhania nesporných pohľadávok súvisiacich s oneskorenými platbami v obchodných transakciách ukončili v krátkom čase aj prostredníctvom zrýchlených postupov a bez ohľadu na dlžnú sumu.

Pokiaľ ide o číselné vyjadrenie sadzby zákonného úroku z omeškania s plnením peňažného záväzku v obchodných záväzkových vzťahoch, vyžaduje pôvodná smernica číslo 2000/35/ES v čl. 3 ods. 1 písm. d minimálny zákonný úrok z omeškania na úrovni referenčnej sadzby ECB zvýšenej o sedem percentuálnych bodov. Nová Smernica túto hodnotu zvyšuje na súčet referenčnej sadzby ECB a ôsmich percentuálnych bodov. Aktuálne znenie na Slovensku platného § 3 ods. 1 nariadenia č. 87/1995 Z. z. čo do matematického vyjadrenia výšky zákonného úroku z omeškania so Smernicou korešponduje. Otázne je však posúdenie súladu § 3 ods. 2 citovaného nariadenia, ktoré za určitých okolností umožňuje uplatnenie sadzby „ECB + 7“.

Smernica tiež v čl. 3 ods. 2 stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby uplatniteľná referenčná sadzba ECB za prvý polrok príslušného roku zodpovedala sadzbe platnej 1. januára daného roku a za druhý polrok príslušného roku zod-

povedala sadzbe platnej 1. júla daného roku. Veriteľ má mať nárok na úrok z omeškania odo dňa nasledujúceho po dátume splatnosti dlhu alebo po uplynutí lehoty splatnosti stanovenej v zmluve. Ak dátum splatnosti alebo lehota splatnosti dlhu nie je zmluvne stanovená, má mať veriteľ podľa čl. 3 ods. 3 písm. b Smernice nárok na úrok z omeškania, ktorého splatnosť bude určená na základe kritérií v zásade zhodných so súčasným znením § 369 ods. 2 ObZ.

Smernica zavádza ako inovatívny inštitút paušálnu náhradu nákladov na vymáhanie, ktorú čl. 6 ods. 1 Smernice stanovuje na úrovni minimálne 40 eur a má predstavovať náhradu za vlastné náklady veriteľa na vymáhanie. Popri nej má mať veriteľ naďalej nárok na náhradu primeraných nákladov na vymáhanie presahujúcich túto paušálnu sumu, vrátane nákladov vzniknutých v dôsledku poskytnutých právnych služieb.

Smernica v čl. 7 ods. 1 členským štátom ukladá, aby zabezpečili, že tzv. značne nevýhodné zmluvné podmienky v súvislosti s úrokom z omeškania budú buď nevymáhateľné, alebo budú mať za následok vznik nároku na náhradu škody. Súčasne je v čl. 7 ods. 2 Smernice za značne nevýhodnú výslovne označená zmluvná podmienka alebo praktika, ktorá vylučuje úrok z omeškania. Je nevyhnutné podotknúť, že v Slovenskej republike má ustanovenie o úrokoch z omeškania v Obchodnom zákonníku (§ 369 ObZ) v nadväznosti na znenie § 263 ods. 1 ObZ dispozitívny charakter a vo vše-

obecnosti aktuálne nič nebráni vylúčeniu jeho aplikácie dohodou zmluvných strán (určitú mieru ochrany veriteľa proti dlžníkovi v omeškani v tomto prípade teoreticky môžu predstavovať ešte ustanovenia § 265 ObZ, § 39 OZ alebo § 574 ods. 2 OZ). Text Smernice pritom v úvodnej časti (bod 28) výslovne deklaruje, že Smernica by mala zakázať zneužívanie zmluvnej slobody na úkor veriteľov.

Čl. 10 ods. 1 Smernice je venovaný otázke adekvátnosti a efektívnosti súdnej ochrany veriteľa z hľadiska času, ktorý v podstate totožne s čl. 5 ods. 1 pôvodnej smernice 2000/35/ES stanovuje členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby v prípade, ak dlh alebo prvky konania nie sú sporné, bolo možné získať exekučný titul (bez ohľadu na výšku dlhu) spravidla do 90 kalendárnych dní od podania žaloby.

Tento krátky príspevok je selektívne venovaný iba niektorým zásadným ustanoveniam Smernice. K výrazným zmenám v právnej úprave úrokov z omeškania so splnením peňažného dlhu v obchodných záväzkových vzťahoch by však v konečnom dôsledku transpozícia Smernice nemala viesť. V najzásadnejších otázkach, až na niektoré výnimky, je súčasná slovenská legislatíva harmonizovaná s právom Európskej únie, vrátane samotnej Smernice. Súlad vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu so Smernicou je pritom nevyhnutné dosiahnuť do 16. 3. 2013. Úplné znenie Smernice v slovenskom jazyku je dostupné napríklad na internetovej stránke <http://eur-lex.europa.eu/sk/index.htm>.

Ad Exekúcia predajom nehnuteľnosti bez súhlasu záložného veriteľa

V príspevku *Exekúcia predajom nehnuteľnosti bez súhlasu záložného veriteľa* reaguje autor JUDr. Stanislav Demčák na Uznesenie Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 324/2010-14 zo dňa 30. septembra 2010, ktorým súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť sťažovateľa. Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „exekučný súd“) č. k. 48 Er 2542/2007-31 z 22. apríla 2010 (ďalej aj „uznesenie exekučného súdu“), ktorým exekučný súd schválil príklep udelený súdnym exekútorom na dražbe nehnuteľnosti napriek tomu, že predmetná nehnuteľnosť bola zaťažená prednostným zmluvným záložným právom a súdny exekútor nedisponoval súhlasom záložného veriteľa podľa ust. § 61a ods. 2 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej aj „EP“).

Autor uvádza argumenty, podľa ktorých uvedené uznesenie neodôvodnene a vecne nesprávne vybočuje z doterajšej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR k téme zriadenia exekučného záložného práva na nehnuteľnom majetku povinného, ktorý už je zaťažený záložným právom.

K predmetnému príspevku, argumentom a záverom v ňom prezentovaným si (aj vzhľadom na skutočnosť, že – ako správne uvádza autor príspevku – argumentácia exekučného súdu aj ústavného súdu vychádza z mojich skôr publikovaných názorov)¹ dovoľím uviesť nasledovné poznámky.

K povahe predmetného rozhodnutia Ústavného súdu

Autor článku, porovnávajúc dotknuté rozhodnutie Ústavného súdu SR s inými predchádzajúcimi rozhodnutiami (v ktorých orgán ochrany ústavnosti vyslovil opačný názor) okrem

iného uvádza, že dotknuté rozhodnutie, na rozdiel od skorších rozhodnutí týkajúcich sa problematiky, je „len“ nemeritórne a „hoci pri uznesení ide o senátne rozhodnutie, väčšinou je prijaté na základe správy sudcu spravodajcu“.

K povahe predmetného uznesenia, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť ako zjavne neopodstatnená, sa podľa nášho názoru žiada povedať, že ho v žiadnom prípade nemožno považovať za „len“ nemeritórne, teda procesné rozhodnutie v klasickom procesualistickom ponímaní, ktorým sa konanie pred súdom končí bez toho, aby dal súd odpoveď na otázku, ktorú svojim návrhom predostrel navrhovateľ. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je v danom prípade posúdenie otázky, či napadnutým rozhodnutím exekučného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu. Ústavný súd sťažnosť neodmietol z procesných dôvodov (napr. pre nedostatok právomoci alebo zmeškanie lehoty), ale preto, lebo nezistil porušenie základného práva sťažovateľa postupom a rozhodnutím exekučného súdu, pričom sa v medziach ústavnej konformnosti zaoberal právnymi názormi exekučného súdu. Tento postup je totožný v konaní o sťažnosti, v ktorom ústavný súd nálezom rozhodne o tom, že základné právo sťažovateľa porušené bolo. V obidvoch situáciách sa ústavný súd zaoberá počas konania tými istými meritórnymi otázkami, týkajúcimi sa sťažnosti a v obidvoch situáciách ústavný súd svoje odpovede na dané otázky premieťa do odôvodnenia rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. A, samozrejme, v obidvoch prípadoch následne odborná verejnosť čerpá z odôvodnenia rozhodnutia.

Pokiaľ ide o postavenie a činnosť sudcu spravodajcu v senáte, je zaujímavé, že autor článku zvyrazňuje túto skutočnosť pri dotknutom rozhodnutí, pričom pri predošlých (závermi opačných) rozhodnutiach bol spôsob práce senátov ten istý.

K argumentom v neprospech predmetného rozhodnutia ústavného súdu

Skutkové okolnosti prípadu, relevantné ustanovenia § 151h ods. 6 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“) a § 61a ods. 2 EP, ako aj argumentácia ústavného súdu sú citované v príspevku, preto sa sústredím len na v článku uvedené argumenty:

Nepripustnosť zúženého výkladu pojmu vedenie exekučného konania

Autor striktnie trvá na tom, že pod termín „vedenie konania“ musí byť subsumované aj zriadenie exekučného záložného práva súdnym exekútorom s tým, že zúžený výklad súdneho exekútora, ktorý si osvojil exekučný súd a ústavný súd, kreuje súdnemu exekútorovi neobmedzené právo viesť exekúciu na záloh bez súhlasu záložného veriteľa, čo *ipso facto* vylučuje, aby exekútor vôbec niekedy žiadal záložného veriteľa o udelenie súhlasu podľa § 61a ods. 2 EP. To je v zjavnom roz-

pore s danou normou, ktorej účinky dopadajú na hnutel'ný aj nehnuteľný majetok povinného. Zuzujúci výklad je preto podľa autora príspevku absolútne neprípustný.

Na druhej strane však, po vyslovení kategorického názoru o neprípustnosti takéhoto zriadenia EZP autor vyslovuje úvahu o tom, že predsa len je možné použiť zúžený výklad pojmu „vedenie exekúcie“ a zriadenie EZP je bez súhlasu záložného veriteľa možné, avšak len s cieľom zaradenia sa oprávneného do radu záložných veriteľov za účelom uspokojenia vymáhanej pohľadávky z prípadného zvyšku výťažku z realizácie záložného práva, ktorú by však uskutočnil výlučne skorší záložný veriteľ.

K tomuto treba uviesť, že zuzujúci výklad ustanovenia § 61a ods. 2 EP sa vzťahuje len na prípad zriadenia exekučného záložného práva na nehnuteľnosti (ďalej aj „EZP“) a predpokladá preto naďalej nevyhnutný predchádzajúci súhlas záložného veriteľa s exekúciou predajom nehnuteľnosti povinného v prípade, že oprávnený nie je v čase, kedy by sa mala začať exekúcia predajom nehnuteľnosti, záložným veriteľom, a bezvýnimočne to platí v prípade iného majetku povinného, ktorý je predmetom záložného práva a kde oprávnený nie je záložným veriteľom. Zuzujúci výklad, prezentovaný v predmetnom uznesení ústavného súdu považujem za správny, opodstatnený a právne udržateľný. Zriadenie exekučného záložného práva nie je nič viac ako nútené zabezpečenie majetku povinného, umožňujúce oprávnenému získať lepšie právne postavenie pre prípadné rozdeľovanie výťažku (tak, ako to uvádza autor príspevku). Je otázne, či v konkrétnom prípade súdny exekútor pristúpi k predaju nehnuteľnosti, kým na nej budú viaznuť skoršie záložné práva (najmä z dôvodu neuspokojenia pohľadávky oprávneného pri rozvrhu výťažku z predaja a z dôvodu celkom logického nezájmu dražiteľov o nehnuteľnosť, na ktorej by aj po dražbe viazali záložné práva).

Jediným „negatívom“ tohto právneho názoru je narušenie komfortu prednostného záložného veriteľa, ktorý bol jediným záložným veriteľom.

K nemožnosti realizácie exekučného záložného práva bez súhlasu prednostného záložného veriteľa

Podľa názoru autora článku ani zriadenie EZP bez súhlasu záložného veriteľa nemôže zhojiť nedostatok súhlasu záložného veriteľa s vedením exekúcie, t. j. bez súhlasu záložného veriteľa nesmie exekútor v exekúcii pokračovať. Exekútor bude môcť exekučné záložné právo realizovať až po tom, čo v poradí skoršie záložné právo zanikne alebo po udelení súhlasu podľa § 61a ods. 2 EP.

Podľa nášho názoru realizácia záložného práva (včítane EZP) vo vzťahu k ostatným existujúcim záložným právam na predmete exekúcie sa riadi režimom Občianskeho zákonníka. Občiansky zákonník umožňuje začatie realizácie záložného práva ktorýmkoľvek záložným veriteľom bez ohľadu na spôsob zriadenia záložného práva a poradie realizovať sa majúceho záložného práva.

Ďalší postup realizácie záložného práva je nepochybne závislý od podmienok obsiahnutých v § 151ma OZ, avšak medzi týmito podmienkami nie je súhlas skorších záložných veriteľov. Ak je oprávnený záložným veriteľom na realizáciu EZP (t. j. v našom prípade na exekučný predaj nehnuteľnosti) nepotrebuje súhlas predchádzajúcich záložných veriteľov (podmienky uvedené v § 61a ods. 2 EP a § 151h ods. 6 OZ sú alternatívne, t. j. buď je oprávnený záložným veriteľom, alebo súdny exekútor disponuje súhlasom všetkých záložných veriteľov).

Komfort prednostného záložného veriteľa ako najvyššia hodnota

Z postojov prezentovaných v článku sa ako základný problém medzi doterajšou judikatúrou ústavného súdu a predmetným uznesením javí otázka, či súdny exekútor môže bez súhlasu záložného veriteľa zriadiť exekučné záložné právo na zaťaženej nehnuteľnosti. Zovšeobecnene, základnou je otázka, či inštitút záložného práva slúži (má slúžiť) predovšetkým prvému záložnému veriteľovi a či je legitímne chrániť výsostné postavenie prednostného záložného veriteľa počas celej existencie jeho záložného práva, a to **1.** pokiaľ ide o (ne)možnosť zriadenia a vzniku prípadných ďalších záložných práv, **2.** pri prípadnej realizácii záložného práva.

Autor článku zastáva pozíciu potreby čo najvyššej formy ochrany prednostného² záložného veriteľa (až sa zdá, že ideálne by bolo, keby v reálnom čase mohlo existovať na zálohu len jedno záložné právo), pretože je nevyhnutné posilniť postavenie finančných investorov, celkovú stimuláciu finančného sektora a vyvolať zvýšenie objemu poskytovaných úverov zabezpečených nehnuteľnosťami.

K tomu sa žiada uviesť, že Občiansky zákonník chráni prednostného záložného veriteľa (ako aj ďalších z pohľadu poradia uspokojovania pohľadávok skorších záložných veriteľov v porovnaní s realizujúcim záložným veriteľom) skutočne intenzívne, a to vtedy, kedy ho chrániť má – pri realizácii záložného práva (resp. pri snahe iného záložného veriteľa realizovať svoje záložné právo), pri uspokojovaní záložným právom zabezpečených pohľadávok a pri úprave ďalšieho trvania záložných práv po realizácii záložného práva.³

Avšak, pokiaľ ide o snahu ochrany komfortu záložného veriteľa vo vzťahu k obmedzovaniu možnosti zriadenia a vzniku v poradí ďalších záložných práv, túto vnímame ako vskutku neopodstatnenú a neodôvodnenú z pohľadu právneho postavenia prednostného záložného veriteľa.

Ak záložca v záložnej zmluve slobodne obmedzí svoju voľnosť scudzovať alebo zaťažovať záloh, je to jeho vôľa a obmedzuje to záložcu vo vzťahu k jeho právnym úkonom.⁴

V žiadnom prípade však nemôže byť obmedzené⁵ nútené zaťaženie tohto majetku záložcu. Zriadenie exekučného záložného práva súdnym exekútorom v exekučnom konaní alebo zriadenie záložného práva správcom dane podľa § 71 zákona č. 511/1992 Zb. o správe o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov⁶ v daňovom exekučnom konaní (ale-

bo dokonca ešte pred začatím daňovej exekúcie) sú zabezpečovacími procesnými úkonmi, ktorými sa autoritatívne (t. j. bez ohľadu na vôľu dlžníka alebo tretích osôb), ale legitímne zasahuje do práv dlžníka, pričom – a to treba zdôrazniť – sa žiadnym spôsobom neohrozujú ani neporušujú práva existujúcich záložných veriteľov.

Súhlasím s autorom článku v tom, že zabezpečenie pohľadávky záložným právom a záloh treba chápať nielen ako hodnotu, ktorej speňaním dôjde k uspokojeniu pohľadávky, ale aj ako nástroj primeraného legálneho nátlaku na dlžníka, aby svoje záväzky plnil. Avšak prednostný záložný veriteľ si nemôže „rezervovať“ tento legálny nátlak len pre seba a vylúčiť, aby snaha záložcu udržať si vlastníctvo k zálohu slúžila aj na získanie a udržanie disciplíny vo vzťahu k ďalším veriteľom. Prejavom legitímneho komfortu prednostného záložného veriteľa je skutočnosť, že vyššie uvedený účinok záložného práva smeruje nepochybne najmä k jeho pohľadávke. Súčasťou tohto komfortu však nemôže byť to, že prednostný záložný veriteľ bude rozhodovať o tom, či sa zaňho zaradí ďalší veriteľ.

Každý v poradí ďalší záložný veriteľ si však musí byť vedomý svojho postavenia vo vzťahu k realnosti predpokladu uspokojenia jeho pohľadávky v prípade realizácie záložného práva.

Zmena právneho postavenia prednostného záložného veriteľa vedením exekúcie na záloh

Dôležitým argumentom pre postoj autora, umožňujúci zriadenie, ale dokonca aj realizáciu exekučného záložného práva len so súhlasom prednostného záložného veriteľa (resp. aj ďalších z pohľadu oprávneného skorších záložných veriteľov) bolo zhoršenie právneho postavenia prednostného záložného veriteľa realizáciou exekučného záložného práva súdnym exekútorom, t. j. vykonaním exekúcie predajom nehnuteľnosti s nútenou zmenou vlastníka zálohu. Autor článku dokonca v tomto vidí dôvod znenia § 151h ods. 6 OZ a § 61a ods. 2 EP. K tomuto treba predovšetkým podotknúť, že ak by malo dôjsť k zhoršeniu postavenia skoršieho záložného veriteľa pri prechode zálohu na nadobúdateľa, táto zmena postavenia nastane aj pri realizácii záložného práva ktorýmkoľvek iným záložným veriteľom, bez ohľadu na spôsob zriadenia záložného práva a jeho poradie. Nie je preto dôvod obmedzovať práve realizáciu exekučného záložného práva.

V rámci výkladu argumentov o právnom postavení skoršieho záložného veriteľa súhlasím s autorovým konštatovaním určitých nesprávností v argumentácii exekučného súdu. Napríklad, skorší záložný veriteľ určite nemá povinnosť vyčkať na skončenie realizácie exekučného záložného práva v prípade, že neurobil vyhlásenie podľa § 151ma ods. 9 v 30-dňovej lehote.

Hlavné aspekty zhoršenia právneho postavenia skorších záložných veriteľov v prípade nútenej realizácie záložného práva možno v článku identifikovať v **1.** problematickom pre-

chode práv a povinností záložcu (pôvodného vlastníka zálohu) na vydražiteľa ak nadobúdateľ preberá záložné právo, **2.** v neuspokojení úrokov záložného veriteľa za obdobie od vykonania dražby do uskutočnenia rozvrhového pojednania a **3.** v zániku prednostného záložného práva uplatnením práva na uspokojenie z výťažku. Domnievame sa, že nie je dôvod na bezpodmienečné zotrúvanie žiadneho z prezentovaných názorov (opäť však upozorňujem, že bez ohľadu na spôsob zriadenia záložného práva).

Pokiaľ ide o **(ne)zachovanie právneho postavenia záložného veriteľa** pri prechode záložného práva na nadobúdateľa zálohu, možno konštatovať, že ustanovenie § 151h ods. 2 OZ veľmi jednoznačne určuje, že účinnosťou prevodu alebo prechodu na nadobúdateľa zálohu, voči ktorému pôsobí záložné právo, prechádzajú na nadobúdateľa všetky práva a povinnosti záložcu zo zmluvy o zriadení záložného práva. To znamená, že nadobúdateľ preberá aj záložným veriteľom vykonávané osobitné povinnosti alebo obmedzenia záložcu. Je v záujme potenciálneho nadobúdateľa zálohu, aby sa vopred oboznámil s právami a povinnosťami, ktoré sú podľa záložnej zmluvy spojené s pozíciou záložcu.

Pohľadávka a úroky, resp. akékoľvek príslušenstvo pohľadávky sa na základe dražobnej vyhlášky prihlasujú vyčíslené ku dňu konania dražby (§ 140 ods. 2 písm. j EP). Nie je však vylúčené pri rozvrhu výťažku žiadať vyššiu sumu, než aká bola prihlásená do dražby (§ 154 ods. 2 EP *argumentum a contrario* – do skončenia rozvrhového pojednania možno žiadať z najvyššieho podania sumu vyššiu ako bola prihlásená do dražby). Preto nie je vylúčené na rozvrhovom pojednávaní (do jeho skončenia) žiadať **úroky za obdobie medzi vykonaním exekučnej dražby zálohu a rozvrhom výťažku.**

K otázke zániku záložného práva, ktoré je v poradí rozhodujúcim na uspokojenie záložných práv pred záložným veriteľom vykonávaným záložné právo treba predovšetkým posúdiť dôvody zániku záložného práva (§ 151md OZ). Z taxatívnych dôvodov zániku záložného práva v tomto ustanovení, prichádza v situácii uvádzanej autorom príspevku (prednostný, resp. skorší záložný veriteľ uplatnil právo na uspokojenie svojej pohľadávky z výťažku realizácie neskoršieho záložného práva) do úvahy: **1.** zánik zabezpečenej pohľadávky, **2.** dohoda v zmluve o zriadení záložného práva (o tom, že záložné právo zaniká prihlásením do rozvrhu u neskoršieho záložného veriteľa), **3.** vyplýva to z osobitného predpisu, **4.** záložné právo sa vykonalo bez ohľadu na rozsah uspokojenia veriteľa. Druhý a tretí z uvedených dôvodov sú málo pravdepodobné.

K zániku pohľadávky by po prihlásení do rozvrhu výťažku mohlo dôjsť jej uspokojením – táto situácia je, samozrejme, vítaná. V tomto prípade zaniká záložné právo v rozsahu zániku zabezpečenej pohľadávky, to znamená, že (za ignorovania posledného dôvodu zániku záložného práva) nadobúdateľ preberá záloh zaťažený záložným právom na neuspokojenú pohľadávku skoršieho záložného veriteľa.

Pokiaľ ide o posledný dôvod zániku záložného práva, rozhodujúcim je posúdenie otázky, či aj uplatnenie práva na výťažok z rozvrhu výťažku má byť subsumované pod termín

„výkon (realizácia) záložného práva“. Občiansky zákonník v ust. § 151j ods. 1 určuje nasledovné spôsoby výkonu záložného práva: spôsob určený v záložnej zmluve; predaj zálohu na dobrovoľnej dražbe; domáhanie sa uspokojenia predajom zálohu podľa EP, ak OZ alebo osobitný zákon neustanovuje inak. Ku konzumácii záložného práva konkrétneho záložného veriteľa bez ohľadu na rozsah uspokojenia teda dochádza **1.** tým, že tento záložný veriteľ zrealizuje spôsob výkonu záložného práva, ktorý dohodol v záložnej zmluve; **2.** tým, že tento záložný veriteľ uskutoční predaj zálohu na dobrovoľnej dražbe; **3.** tým, že súdny exekútor uskutoční predaj zálohu v exekučnej dražbe pre oprávneného, ktorý je záložným veriteľom. Všetky tieto alternatívy predstavujú výsledok aktívnej činnosti, ktorú inicioval záložný veriteľ. Zastávame názor, podľa ktorého ani z iných ustanovení Občianskeho zákonníka nevyplýva, že uplatnenie práva na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky pri realizácii záložného práva neskorším záložným veriteľom (prihlásenie pohľadávky do dražby) možno stotožniť s termínom „výkon záložného práva“ v zmysle § 151j ods. 1 OZ. Otázka (ne)prebratia záložného práva nadobúdateľom zálohu je podľa nášho názoru založená na úprave obsiahnutej v § 151ma ods. 3 a 6 OZ a nie je závislá od skutočnosti, či záložný veriteľ uplatní právo na uspokojenie svojej pohľadávky. Pokiaľ nadobúdateľ v zmysle § 151ma ods. 6 preberá skoršie záložné práva, tak bez ohľadu na to, či títo skorší záložní veritelia uplatňovali uspokojenie svojich pohľadávok a jediný dôvod neprevzatia záložného práva bude zánik pohľadávky (napríklad na základe jej uspokojenia z výťažku). Naopak, ak nadobúdateľ nepreberá záloh zaťažený neskoršími záložnými právami, je tomu tak preto, lebo to ustanovuje § 151ma ods. 3 OZ a je jedno, či neskorší záložný veriteľ uplatňuje právo na uspokojenie svojej pohľadávky. Prebratie skorších záložných práv je teda podľa nášho názoru nezávislé od (ne)prihlásenia tejto pohľadávky do rozvrhu výťažku.

Práve preto realizácia EZP neohrozuje a nepoškodzuje skorších záložných veriteľov. Reálnym prejavom právneho postavenia prednostného a ďalších skorších záložných veriteľov je skutočnosť, že záloh je pri realizácii v poradí neskorším záložným veriteľom v mnohých prípadoch nepredajný, t. j. neskoršie záložné právo je *de facto* nerealizovateľné (je len veľmi málo pravdepodobné, že záujemca o dražbu vydraží nehnuteľnosť s tým, že bude povinný strpieť jej následný predaj prednostným záložným veriteľom).⁷

Záver

Pertraktované uznesenie ústavného súdu SR predstavuje odklon od doterajšej línie orgánu ochrany ústavnosti vo vzťahu k názoru na uplatňovanie ust. § 151h ods. 6 OZ a § 61a ods. 2 EP.

Doterajšia rozhodovacia činnosť argumentačne vychádzala z dvoch fundamentov: **1.** doslovného výkladu uvedených ustanovení a **2.** abstraktne formulovanej potreby zvýšenej ochrany záložného veriteľa. Uvedené sa odvíja už od Nálezu Ústavného súdu SR č. k. PL. ÚS 20/05-35 zo dňa

13. decembra 2006, ktorým ústavný súd nevyhovel návrhu generálneho prokurátora na vyslovenie nesúlady § 151h ods. 6 OZ s článkom 46 ods. 1 Ústavy SR. Už v tomto náleze bolo – v rámci odôvodnenia legitímnosti napadnutého zásahu do základného práva každého veriteľa na súdnu ochranu – uvedené, že „Záložný veriteľ ako prednostný veriteľ má mať najsilnejšie postavenie pri uspokojovaní svojich pohľadávok zo zálohu a toto právo by nemalo byť obmedzované ani záložnými veriteľmi so záložnými právami, ktoré vzniknú neskôr.“ Žiaľ, k legitímnosti obmedzenia ostatných veriteľov záložcu nie je uvedené nič viac a treba konštatovať, že absentujú akékoľvek odpovede na dve základné otázky: **a)** v čom konkrétne spočíva opodstatnenosť takejto ochrany záložného veriteľa, **b)** o čo menej by boli chránené práva záložného veriteľa v prípade, že by nebolo budované jeho „najsilnejšie postavenie“ práve týmto ustanovením, ktoré jednoznačne obmedzuje ostatných veriteľov?⁸

Uznesenie Ústavného súdu SR č.k. ÚS 324/2010-14 zo dňa 30. septembra 2010 legitimizuje zriadenie exekučného záložného práva na nehnuteľnosti povinného, ktorá už je predmetom záložného práva, bez súhlasu záložného veriteľa. Neneguje však zvýšenú ochranu záložného veriteľa pred exekučným predajom zálohu – exekúciu je naďalej možné vykonať len za splnenia podmienok uvedených v § 151h ods. 6 OZ a § 61a ods. 2 EP.

Tento odklon považujem za správny, navyše argumentačne hodnotnejší ako „ustálenú“ judikatúru. Akceptácia zúženého výkladu pojmu „vedenie exekúcie“ umožňuje reálne

udržať legitímnosť a proporcionalitu obmedzenia práva oprávneného na súdnu a inú právnu ochranu. Nemožno *a priori* namietat proti zvýšenej ochrane záložného veriteľa pred inými veriteľmi pri ich snahe o predaj zálohu. Avšak neexistuje legitímny dôvod na bránenie vzniku ďalších záložných práv podmienením prípustnosti ich zriadenia súhlasom existujúceho záložného veriteľa.

Poznámky

- 1 Molnár, P.: **Procesné aspekty realizácie záložného práva v Slovenskej republike.** Bulletin slovenskej advokácie č. 12/2008, s 21 a nasl.
- 2 Resp. z pohľadu posledného záložného veriteľa čo najvyššiu formu ochrany akéhokoľvek skoršieho záložného veriteľa.
- 3 Prednostný (a iný v porovnaní s realizujúcim skorší) záložný veriteľ môže „zastaviť“ realizáciu záložného práva neskoršieho záložného veriteľa vyhlásením podľa § 151ma ods. 9 druhá veta OZ; v akomkoľvek štádiu realizácie neskoršieho záložného práva môže začať paralelne realizovať svoje záložné právo; pohľadávky zabezpečené záložným právom sa z výťažku realizácie uspokojujú v celosti v poradí podľa času vzniku a nadobúdateľ zálohu nadobúda záloh zaťažený skoršími záložnými právami do výšky neuspokojených skorších pohľadávok atď.
- 4 Treba však zvýrazniť, že vzhľadom na § 151d ods. 6 OZ porušenie tohto zmluvného záväzku záložcom nepoškodzuje žiadnym spôsobom nového, v poradí ďalšieho záložného veriteľa. Prípadná sankcia bude zaťažovať len záložcu.
- 5 V zmysle viazania prípustnosti zriadenia záložného práva na súhlas existujúceho záložného veriteľa.
- 6 Zákon č. 511/1992 Zb. bude s účinnosťou od 1. januára 2012 nahradený zákonom číslo 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Záložné právo bude správca dane zriaďovať aj podľa nového Daňového poriadku (§ 81).
- 7 Uvedené platí, aj keby sme pripustili, že skoršie záložné právo zanikne aj na základe uplatnenia práva na uspokojenie z výťažku. Na zachovanie prednostného záložného práva, a teda znefunkčnenie realizácie neskoršieho záložného práva by prednostnému záložnému veriteľovi stačila jeho nečinnosť v prípade splatnej pohľadávky – nebude žiadať uspokojenie z výťažku z predaja.
- 8 Uvedený nález obsahuje aj vyjadrenie Vlády Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti SR k proporcionality zásahu do základného práva na súdnu ochranu: „Tu treba konštatovať, že v zmysle § 151k ods. 6 (správne § 151h ods. 6; pozn.) Občianskeho zákonníka nebolo právo ostatných veriteľov na súdnu ochranu úplne vylúčené, ale len obmedzené vo vzťahu k tej časti majetku povinného na ktoré bolo viazané záložné právo prednostného veriteľa. To znamená, že ostatným veriteľom § 151k ods. 6 (správne § 151h ods. 6; pozn.) Občianskeho zákonníka nebráni v tom, aby viedli exekučné konanie na ostatný majetok povinného a teda ich právo na súdnu ochranu je v tomto rozsahu plne zabezpečené a ničím nie je ďalej obmedzené.“ Vskutku presvedčivé odôvodnenie dodržania požiadavky proporcionality zásahu do práva na súdnu ochranu...

Advokátska kancelária sa týmto

ospravedlňuje

advokátskej kancelárii Aequitas, s. r. o.,
so sídlom na Troskách 26,
974 01 Banská Bystrica,
IČO 36 628 841,
za neoprávnené používanie
obchodného mena *aequitas*.

JUDr. Ing. Dušan Grman,
advokát, konateľ

JUDr. Peter Molnár, PhD.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Blankozmenka a právo na jej vyplnenie (prvá časť)

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Problematike zmenkového práva je v Slovenskej republike venovaný pomerne nevýrazný priestor, čo najmä v oblasti úverových a iných právnych vzťahov súvisiacich s finančným sektorom nekorrešponduje s požiadavkami praxe. Nasledujúci príspevok je preto zameraný na otázky týkajúce sa intenzívne uplatňovaného inštitútu blankozmenky, predovšetkým jej vyplnenia a následného uplatnenia zmenkových nárokov.

Úvod

Zmenkové právo zažíva na území Slovenskej republiky, počnúc deväťdesiatymi rokmi 20. storočia, zjavnú renesanciu. Dochádza k pomerne intenzívnemu obnoveniu zmenkovej praxe, pričom tento trend má stúpajúcu tendenciu, najmä pokiaľ ide o trh finančných služieb. Právno-teoretická a judikatória medzera z obdobia rokov 1948–1989 je však naďalej vnímateľná a na

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Absolvent Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (2002).

pozícii fundamentálnych zdrojov poznatkov o zmenkovom práve zotrvávajú doktrínálne diela a publikované súdne rozhodnutia prevažne z obdobia prvej Československej republiky. Právna prax je vystavená komplikáciám v súvislosti s náležitým zvládnutím zmenkovoprávnej problematiky a s obnovením odborných znalostí, skúseností a praktických návykov.

Od ukončenia štúdia pôsobí v advokácii; od roku 2006 ako advokát v Bratislave. V praxi sa zameriava predovšetkým na oblasť obchodného a občianskeho práva.

Je externým doktorandom na Katedre občianskeho práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach.

So zmenkovým právom sa do bežnej praxe prinavrátila aj blankozmenka, ktorú mnohi označujú ako *enfant terrible*, t. j. zlé dieťa zmenkového práva. Vzhľadom na osobitné vlastnosti blankozmenky z hľadiska vnímania určitej časti laickej verejnosti ide o mimoriadne vážny (až mýtický) právny inštitút, s mar-

Blankozmenka – základná definícia

Pojem blankozmenka nie je legálne definovaný. Ustanovenie čl. I § 10 zákona č. 191/1950 Zb. Zákon zmenkový a šekový (ďalej len „ZZŠ“)¹ predpokladá zmenku pri vydaní neúplnú, pričom následne v čl. I § 77 ods. 2 i. f. ZZŠ² už priamo odkazuje na toto ustanovenie, ako na „ustanovenie o blankozmenke“. Akákoľvek iná normatívna zmienka o blankozmenke v našom právnom poriadku absentuje. Vzhľadom na to, že uvedený § 77 ods. 2 ZZŠ obsahuje iba výpočet usta-

1 Podľa čl. I § 10 ZZŠ

„Ak nebola zmenka, ktorá bola pri vydaní neúplná, vyplnená tak, ako bolo dojednané, nemožno namietať majiteľovi zmenky, že tieto dojednania neboli dodržané, okrem ak majiteľ nadobudol zmenku zlomyseľne alebo sa pri nadobúdaní zmenky prevínil hrou nedbanlivosťou.“

2 Pokiaľ bude v ďalšom texte uvedený iba konkrétny paragraf ZZŠ, ide o paragraf prvého článku tohto zákona.

- 3 Chalupa, R.: **Základy směnečného práva**. Linde, Praha 2003, s. 60.
- 4 Kovařík, Z.: **Zákon směnečný a šekový. Komentář**. 3. vydanie. C. H. Beck, Praha 2002, s. 45.
- 5 Tento názor je prezentovaný napríklad v: Kovařík, Z.: **Směnka a šek v České republice**. 4. vydanie. C. H. Beck, Praha 2001, s. 108; Kovařík, Z.: **Blankosměnka a právo na její vyplnění**. In: Zborník z konferencie „14. Slovenské dni obchodného práva“. Bratislava, Slovenská advokátska komora 2008, s. 29.
- 6 Totožne: Spišiak, J.: **Blankosměnka**. PF UK, Bratislava 1938, s. 33; Kotásek, J.: **Směnečné právo – komentář k čl. I zákona směnečného a šekového**. Praha, Prospektrum 2006, s. 72.
- 7 Rouček, F.: **Nové československé právo směnečné**. Kompas, Praha 1941, s. 38; Kizlink, K. – Spišiak, J.: **Zmenkové právo. Komentár**. 2. vydanie (1944). Heuréka, Šamorín 2005, s. 82; Spišiak, J.: **Blankozmenka**. PF UK, Bratislava 1938, s. 34.
- Súčasne je nevyhnutné podotknúť, že tieto závery vychádzajú z pôvodného znenia § 6 ods. 2 zákona č. 1/1928 Zb. Zákon zmenkový, ktorý (na rozdiel od súčasnej úpravy) *expressis verbis* vyžadoval absenciu niektorej z podstatných náležitostí zmenky. Už v tomto období je to však vnímané ako nedostatok, napr.: Hermann-Otavský, K.: **Československé právo směnečné. S otiskem ženevských konvencí z r. 1930**. 2. vydanie. Všeherd, Praha 1930, s. 39.
- 8 Totožne: Kotásek, J.: **Směnečné právo – komentář k čl. I zákona směnečného a šekového**. Prospektrum,

novení zákona o cudzej zmenke, ktoré sa vzťahujú na zmenku vlastnú, možno § 10 ZZŠ považovať za jediné ustanovenie reglementujúce blankozmenku ako takú.

V právnej teórii a praxi je však blankozmenka terminologicky natoľko ustálená a intenzívne uplatňovaná, že o jej obsahovom význame nevznikajú výraznejšie pochybnosti. Spravidla je blankozmenka definovaná ako listina s neúplným obsahom, ktorá bola emitovaná s tým, že bude dodatočne doplnená na úplnú zmenku a na ktorej doplnenie udelil zhotoviteľ nadobúdateľovi vyplňovacie právo.³ Prípadne ako listina, ktorá je zámerne, podľa „dohody“, vystavená v neúplnej podobe preto, aby sa po neskoršom doplnení inou osobou než tou, ktorá túto listinu vystavuje, stala zmenkou úplnou.⁴

Pre blankozmenku sú významné štyri základné kategórie pojmových znakov:

a) Ide o **neúplnú zmenkovú listinu, podpísanú minimálne jedným potenciálnym účastníkom zmenkového vzťahu** (typicky vystaviteľom, ale napr. aj príjemcom cudzej zmenky alebo zmenkovým ručiteľom). Náležitost' hmotného listinného substrátu je daná zmenkou ako takou a vyplýva pre cudzie zmenky z § 1 bodu 1 ZZŠ a pre vlastné zmenky z § 75 bod 1 ZZŠ. Základnou podmienkou zmenkového záväzku je samotný podpis. Nevyhnutnosť spôsobilého podpisu, aby nadobudol zmenkovoprávnu záväznosť, uznáva literatúra bez výnimky.

b) **Listina je určená za zmenku**. Túto požiadavku možno vyvodíť priamo z § 10 ZZŠ, ktorého dikcia znie: „(...)zmenka, ktorá bola pri vydaní neúplná(...)“. Musí byť teda objektívne rozpoznateľné, že vystavená listina má byť v budúcnosti doplnená na zmenku. Z tohto hľadiska je teoreticky nesporné, že iba podpis na čistom liste papiera pre vznik blankozmenky nepostačuje. Nemožno však súhlasiť ani s neprímerane rigoróznym názorom, že listina musí obsahovať doslovné označenie „zmenka“.⁵ Tento záver nemá v zákone oporu a do úvahy prichádzajú aj iné spôsoby, ktoré umožňujú nesporné určenie listiny za zmenku; aj keď z pragmatického hľadiska je vhodné zmenkovú klauzulu, prípadne zmenkový formulár, použiť.⁶

c) **Neúplnosť zmenkovej listiny je úmyselná a dočasná**. Dané kritérium vnáša do procesu vzniku blankozmenky nezanedbateľný subjektívny prvok, ktorý spočíva v úmysle podpisujúcej osoby samotnú blankozmenku vytvoriť. Iba absencia zmenkových náležitostí na listine bez ďalšieho nepostačuje. Pokiaľ by niektoré zápisy na zmenkovej listine chýbali z dôvodu omylu, nevedomosti a podobne, nešlo by v nadväznosti na § 2 ods. 1 ZZŠ vôbec o zmenku. V právnej teórii ostáva sporným, či chýbajúcimi musia byť nevyhnutne iba podstatné náležitosti cudzej zmenky podľa § 1 ZZŠ, resp. vlastnej zmenky podľa § 75 ZZŠ. Staršia literatúra prezentuje kladnú odpoveď na túto otázku, aj keď s odkazom na polemické opozitné názory.⁷ Domnievam sa, že je možné prikloniť sa k záveru, že pôjde o blankozmenku aj v prípade úmyselnej absencie tzv. nepodstatného zápisu.⁸ Môže to pritom byť zápis, pri absencii ktorého je v § 2 ods. 2 až 4 ZZŠ resp. § 76 ods. 2 až 4 ZZŠ stanovená zákonná fikcia, ale aj vedľajšia zmenková doložka, ktorej vyplnenie bolo riadne dohodnuté. Súčasne je však nevyhnutné konštatovať, že blankozmenka nevyžaduje údaj v texte listiny, že má byť v budúcnosti doplnená a že je neúplná úmyselne a dočasne. Takáto „blankodoložka“ by navyše nemala žiadne relevantné zmenkovoprávne účinky. Dobromyseľnú tretiu osobu teda pri nadobúdaní listiny so všetkými podstatnými náležitosťami zmenky, ktorá je však *de facto* blankozmenkou, nemožno zaťažovať zodpovednosťou za nadobudnutie neúplnej zmenkovej listiny a na ochranu jej práv a oprávnených záujmov možno aplikovať § 10 ZZŠ.

d) **K listine je zriadené (dohodnuté) vyplňovacie oprávnenie**. To môže udeliť iba osoba, ktorá uvádza listinu do obehu, t. j. vystaviteľ alebo v prípade blankoakceptu príjemca. Dohoda o vyplňovacom práve záväzne determinuje, akým spôsobom, v akom rozsahu a podľa akých kritérií má byť chýbajúci obsah zmenky v budúcnosti doplnený. Vznik vyplňovacieho práva na základe iných právnych skutočností než zmluvy je pojmovo vylúčený. V zásade je však prípustné aj konkludentné uzavretie tejto zmluvy, bez akýchkoľvek nárokov na zachovanie písomnej alebo inej formy.

K technickým predpokladom vzniku blankozmenky je navyše možné zaradiť reálnu existenciu voľného „bieleho“ miesta na listine, ktorého vyplnením má zmenka vzniknúť. Hmotný listinný substrát tvorí absolútny predpoklad existencie zmenky ako takej, a teda aj blankozmenky. Bez ohľadu na konkrétne právne postavenie účastníkov zmenkového vzťahu v tomto prípade

obsah ich práv a povinností reálne limituje fyzikálna a priestorová kapacita individuálne určenej hnuťnej veci – zmenkovej listiny.

Ak by *ad absurdum* boli splnené všetky zákonné podmienky na vznik zmenky v dôsledku legitímneho doplnenia blankozmenky, pri absencii technickej možnosti vykonať vyplňovacie právo pre nedostatok „voľného miesta“ by zmenka objektívne vzniknúť nemohla.

Ak sú splnené podmienky identifikované pod bodmi a) až d), je rozsah neúplnosti blankozmenky irelevantný. Na listine môže chýbať jeden alebo viacero zápisov, ktoré majú byť v zmysle dohody doplnené. Ak bude neúplná zmenka následne doplnená tak, že vyhovuje predpisom zmenkového práva o zmenke, ide od začiatku – teda od okamihu jej vydania – o zmenku úplnú. Transformácia blankozmenky nastane z právneho hľadiska s účinkami *ex tunc*. Ak po doplnení nenaplní listina pojmové znaky zmenky, obsiahnuté pre cudziu zmenku v § 1 a § 2 ZZŠ a pre zmenku vlastnú v § 75 a § 76 ZZŠ, k jej transformácii na zmenku nedôjde.

Povaha a obsah práva vyplniť blankozmenku

O právnej povahe vyplňovacieho oprávnenia k blankozmenke je vedená polemika už od vzniku tohto inštitútu vôbec. Historicky sa vyvinulo niekoľko zjednodušujúcich náhľadov na danú problematiku, ktoré postupne chápali vyplňovacie právo ako mandát, osobitnú prokúru, splnomocnenie, predbežnú zmluvu „*pactum de cambiando*“, ofertu na uzavretie úplnej zmenky, individuálne „kreačné“ oprávnenie, prípadne ako riadne vecné právo.

Nepochybne ide o osobitný druh subjektívneho práva, ktoré nemá v právnom poriadku obdobu. Býva označované ako právo *sui generis*, čo je skôr výstižnou charakteristikou než vyjadrením až príliš mnohých nejasností, ktoré tento právny inštitút vzbudzuje.⁹ Pre jeho náležitú analýzu nie je zrejme nevyhnutné definitívne ho začleniť do oblasti obligačného či vecného práva, prípadne ho stotožniť s právnym postavením účastníka niektorej z typových zmlúv súkromného práva. Pre daný účel azda postačuje „*sui generis*“.

Z hľadiska histórie dochádza k výraznému pokroku v oblasti právno-teoretického spracovania a rozboru vyplňovacieho práva na základe práce predstaviteľov nemeckej zmenkovej teórie z konca 19. storočia (zdôrazňované je najmä dielo Grünhut, C. S.: **Wechselrecht**, II. zväzok, 1897). Prínos spočíval najmä v definitívnom presadení koncepcie samostatnosti vyplňovacieho oprávnenia. V tomto diele obsiahnutú definíciu vyplňovacieho práva následne prevzali aj dobovej judikatúry prvej Československej republiky.¹⁰ Jej nadčasovosť je zrejme aj zo skutočnosti, že totožná definícia sa objavuje aj u súčasných autorov, ktorí vyplňovacie oprávnenie pojmovo charakterizujú ako samostatné, neodvolateľné, dediteľné a prevoditeľné právo majetkovej povahy dohotovíť blankozmenku na zmenku úplnú.¹¹

Podstata vyplňovacieho práva spočíva v oprávnení majiteľa listiny doplniť jej reálne a úmyselne chýbajúce časti a dotvoriť tým cenný papier – zmenku. Z povahy veci prirodzene vyplýva, že prvou osobou disponujúcou týmto oprávnením bude vždy ten, kto blankozmenku vyhotovuje; nepôjde však ešte o typické vyplňovacie oprávnenie k blankozmenke. Z prejavu jeho vôle je následne dané, či vôbec pôjde o blankozmenku. Pri vyhotovovaní zmenkovej listiny nie je tento subjekt ničím limitovaný. Môže v rámci autonómie vlastnej vôle v zásade vyhotovíť úplnú zmenku alebo blankozmenku akéhokoľvek obsahu.

Vyplňovacie právo nie je právom zmenkovej povahy a ZZŠ ho osobitne neupravuje. Jeho režim podlieha všeobecnej normatíve. Zo znenia § 10 ZZŠ však možno abstrahovať, že vyplňovacie oprávnenie musí byť predmetom dohody – „(...) vyplnená tak, ako bolo dojednané(...)“. Až uzavretím dohody o vyplňovacom oprávnení toto právo relevantne vzniká, aj keď tvorca blankozmenky bol de facto oprávnený doplniť svojvoľne prázdne miesta na listine už skôr.

Zmluva o vyplňovacom práve k blankozmenke je inomínatna a neformálna. Primárne ju spravujú predpisy občianskeho práva. Za predpokladu, že medzi jej zmluvnými stranami pôjde o tzv. relatívny obchodný záväzkový vzťah v zmysle § 261 ods. 1 a 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „ObZ“), bude sa na samotnú zmluvu o vyplnení vzťahovať ObZ. Obdobne v nadväznosti na § 261 ods. 4 ObZ, ak pôjde o zabezpečovaciu blankozmenku k obchodom relatívnym, absolútnym i fakultatívnym, budú rovnako zmluvy o vyplnení zabezpečovacej blankozmenky podriadené ObZ, a to aj vtedy, ak účastníkmi

Praha 2006, s. 72; Kovařík, Z.: **Směnka a šek v České republice**. 4. vydanie. C. H. Beck, Praha 2001, s.108.

9 Kotásek, J.: **Směněčné právo – komentář k čl. I zákona směněného a šekového**. Prospektrum, Praha 2006, s. 73.

10 Z mnohých napr.: rozsudok NS ČR zo dňa 11. 6. 1931, sp. zn. Rv I 930/31 (Zb. Vážný pod č. 10863); rozsudok NS ČR zo dňa 9. 10. 1935, sp. zn. Rv I 1704/35 (Zb. Vážný pod č. 14599); Zb. Vážný pod č. 4462.

11 Chalupa, R.: **Zákon směněčný a šekový. Komentář. 1. díl**. Linde, Praha 1996, s. 101.

12 Kovařík, Z.: **Smlouva o vyplnění blankosměnky a námitka vadného vyplnění.**

In: Zborník z konferencie „15. Slovenské dni obchodného práva“. Slovenská advokátska komora, Bratislava 2009, s. 79.

13 Kizlink, K.- Spišiak, J.:

Zmenkové právo. Komentár. 2. vydanie (1944). Heuréka, Šamorín 2005, s. 87; Spišiak, J.: **Blankozmenka.**

PF UK, Bratislava 1938, s. 130;

Kovařík, Z.: **Vznik, podstata a zánik práva vyplniť blankosměnku.**

Právní rozhledy č. 1/2007, s. 15; rozsudok NS ČR zo dňa 20. 11. 1931, sp. zn.

Rv I 858/31 (Zb. Vážný pod č. 11167); rozsudok NS ČR zo dňa 4. 3. 1926,

sp. zn. Rv I 251/26 (Zb. Vážný pod č. 5812);

rozsudok NS ČR zo dňa 24. 9. 2008, sp. zn.

29 Odo 1407/2006, publ. pod R(ČR) 89/2009 civ.

so znením právnej vety: „S převodem nebo přechodem blankosměnky přechází na nabyvatele bez dalšího i právo ji vyplnit.“;

rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn.

29 Cdo 2605/2007 (C 7352) „Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu přechází právo vyplnit blankosměnku na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění“.

rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn.

29 Cdo 2605/2007

(C 7352) „Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu přechází právo vyplnit blankosměnku na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění“.

rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn.

29 Cdo 2605/2007 (C 7352) „Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu přechází právo vyplnit blankosměnku na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění“.

rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn.

29 Cdo 2605/2007 (C 7352) „Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu přechází právo vyplnit blankosměnku na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění“.

rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn.

29 Cdo 2605/2007 (C 7352) „Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu přechází právo vyplnit blankosměnku na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění“.

rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn.

29 Cdo 2605/2007 (C 7352) „Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu přechází právo vyplnit blankosměnku na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění“.

rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn.

29 Cdo 2605/2007 (C 7352) „Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu přechází právo vyplnit blankosměnku na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění“.

zmluvy budú osoby, ktoré podnikateľmi zo žiadneho hľadiska nie sú.¹² Uvedený záver svedčí o relatívnej samostatnosti vyplňovacieho oprávnenia a nič nemení na skutočnosti, že záväzkové právne vzťahy zo zmenky samotnej spravuje zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), ktorý je pre zmenkové právo *lex generalis*.

Vyplňovacie právo k blankozmenke má niekoľko ďalších osobitných vlastností. Predovšetkým je neodvolateľné. **Platne udelené vyplňovacie oprávnenie nemožno vziať späť, prípadne jednostranným úkonom negovať.** Výkon tohto práva, napriek jeho nevyhnutne konsenzuálnemu vzniku, je výlučne jednostranný, a to vo forme faktického vyplnenia blankety.

Vyplnenie blankozmenky je komisívnym právnym úkonom a jeho podstata vo vzťahu k vonkajšiemu svetu spočíva vo vnímateľných prejavoch konania určitej osoby. Je otáznym, či popri *facere* prichádzajú do úvahy aj iné formy výkonu vyplňovacieho práva, a to zámerné nevyplnenie (*non facere*), opomenutie vyplnenia (*omitere*), či strpenie vyplnenia inou osobou (*pati*). Nepochybne v týchto prípadoch pôjde o určitý prejav dispozície s vyplňovacím oprávnením, avšak nie o jeho výkon ako taký. Osoba oprávnená listinu vyplniť nevykoná svoje vyplňovacie oprávnenie tým, že sa bez ďalšieho rozhodne blankozmenku nevyplniť. Za daných okolností jej ostáva vyplňovacie oprávnenie zachované – nedotknuté právnou zmenou.

Vyplňovacie právo má vo vzťahu k zmenkovej listine akcesorický charakter a zaniká najneskôr zánikom zmenky samotnej. Od blankozmenky nemožno v zásade právo na jej vyplnenie oddeliť. Listina a vyplňovacie oprávnenie sa naraz nemôžu nachádzať v dispozícii odlišných osôb. **Z toho nevyhnutne vyplýva záver, že s prevodom alebo prechodom blankozmenky na nadobúdateľa prechádza zároveň aj vyplňovacie právo.** Právo vyplniť zmenku teda nie je nevyhnutné zvlášť prevádzať.¹³

Vznik a zmena vyplňovacieho oprávnenia

Kreovanie subjektívneho práva vyplniť blankozmenku má nesporne zmluvný základ. Ani platne uzavretá zmluva o vyplňovacom oprávnení však sama osebe pre plnohodnotný vznik tohto práva nepostačuje. Neodmysliteľnou podmienkou je existencia blankozmenky, ku ktorej sa právo na vyplnenie vzťahuje. Vznik týchto dvoch úkonov v zásade nemožno predpokladať bezvýhradne v rovnakom čase. Buď blankozmenka alebo zmluva o vyplňovacom práve musí nevyhnutne vzniknúť skôr.

Spravidla je *prima tempore* listina, ku ktorej je následne v prospech tretej osoby zmluvou udelené vyplňovacie oprávnenie konkrétneho obsahu. Jeho vznik pred vyhotovením blankozmenky ale nie je vylúčený a takáto „dohoda vopred“ by neodporovala predpisom zmenkového práva, ani všeobecnej právnej úprave. Ako vyplýva z druhej kapitoly pod písm. d, platné zriadenie vyplňovacieho oprávnenia je pojmovou podmienkou samotnej blankozmenky. Oba tieto právne úkony by mohli byť spojené s riadnymi právnymi účinkami aj oddelene. Bez eventuálnej existencie blankozmenky môže mať zmluva o vyplňovacom práve náležitosti iného, od zmenkového práva vzdialeného, právneho úkonu. Rovnako nevyplnená blanketa môže byť z hľadiska obsahu, za určitých okolností a bez vyplňovacieho oprávnenia, napríklad uznaním záväzku alebo ručiteľským vyhlásením. Môže ísť aj o perfektnú zmenku, pokiaľ sa malo neudelené vyplňovacie oprávnenie vzťahovať na iné ako podstatné náležitosti zmenky.

Finálnou podmienkou vzniku práva vyplniť zmenku je odovzdanie listiny oprávnenej osobe. Tá derivatívne získava od vydavateľa listiny vlastnícke právo k tejto huteľnej veci, prevažne tradíciou, a zároveň nadobúda právo listinu vyplniť dohodnutým spôsobom, splnením stanovených predpokladov.¹⁴ Pri uzatváraní zmluvy o vyplňovacom oprávnení nie je vôľa jej účastníkov nijak limitovaná. Výkon vyplňovacieho práva môže byť dohodou veriteľa a dlžníka individuálne zmluvne obmedzený alebo podmienený, a to z hľadiska časového aj vecného. Dlžník si môže vymieniť zákaz prevodu vyplňovacieho oprávnenia; môže určiť, že vyplňovacie oprávnenie má trvať len do určitej doby a pod. Takéto dohody sú však účinné iba „nezmenkovo“ *inter partes*.

Zo ZZŠ nevyplýva výhradný charakter vyplňovacieho oprávnenia ku konkrétnej blankozmenke. To znamená, že **k jednej blankozmenke môže byť platne zriadených niekoľko vyplňovacích práv.** Majiteľ listiny môže mať napríklad uzavretú osobitnú zmluvu s osobou podpí-

14 Kovařík, Z.: **Vznik, podstata a zánik práva vyplniť blankosměnku.** Právní rozhledy č. 1/2007, s. 13.

sanou v pozícii vystaviteľa, aj s osobou podpísanou v pozícii zmenkového ručiteľa. V takýchto prípadoch je však v záujme veriteľa zabezpečiť obsahový súlad práv na vyplnenie. Ich prípadná vzájomná kolízia by síce nemala za následok absolútnu neplatnosť zmluvy, ani zmenky vzniknutej doplnením, zakladala by však dôvodnosť námietky excesného vyplnenia na strane účastníka tej zmluvy o vyplňovacom práve, ktorá dodržaná nebola.

Jeden zmluvný dokument môže rovnako obsahovať niekoľko vyplňovacích oprávnení k viacerým zmenkovým listinám. Opačná limita však prípustná nie je, t. j. že by sa jedno konkrétne vyplňovacie oprávnenie vzťahovalo na viac ako jednu zmenku. Každá blankozmenka musí mať minimálne jedno zmluvne udelené právo na jej vyplnenie.

Ako už bolo uvedené, vyplňovacie právo je primárne spojené s listinou a každý oprávnený držiteľ nevyplnenej blankozmenky disponuje právom na jej vyplnenie. Toto právo nemusí mať nevyhnutne totožný obsah s vyplňovacím oprávnením právneho predchodcu aktuálneho držiteľa, typicky indosanta. Bude tomu tak v prípade, ak bolo vyplňovacie právo pred jeho prevodom čiastočne konzumované, alebo sčasti zaniklo z iného právneho dôvodu. Sukcesor následne nadobudne iba torzo, resp. zvyšnú, nezaniknutú časť vyplňovacieho oprávnenia a má právo blankozmenku vyplniť iba v jej medziach.

Po platnom kreovaní vyplňovacieho práva nie je zákonom vylúčená jeho ďalšia zmena. Vystaviteľ zmenky je napríklad oprávnený vpísať osobu, ktorá podľa pôvodnej dohody mala vystupovať ako zmenkový ručiteľ, do zmenkovej adresy ako zmenečníka, pokiaľ došlo zhodnou vôľou strán k zmene pôvodnej dohody.¹⁵ Pre platnosť dohody zmluvných strán o zmene vyplňovacieho oprávnenia budú však, z hľadiska formy, musieť byť zachované príslušné všeobecné ustanovenia súkromného práva. Ak sa zmluva o vyplňovacom práve spravuje OZ, je pri jej písomnej forme zmena prípustná iba písomne (§ 40 ods. 2 OZ). V režime obchodného práva bude, v nadväznosti na znenie § 272 ods. 2 ObZ, za určitých okolností možné zmeniť písomne uzavretú zmluvu o vyplňovacom práve aj bez zachovania písomnej formy.

Za zmenu vyplňovacieho práva však rozhodne nemožno považovať rozhodnutie majiteľa zmenky vyplniť už doplnenú zmenku inak. **Pokiaľ bola blankozmenka vyplnená, nie je už akákoľvek zmena rozhodnutia ohľadom vyplnenia zmenky prípustná.**¹⁶ Eventuálny omyl pritom nevykazuje nevyhnutný stupeň relevancie a z hľadiska právnych dôsledkov striktne zatáča osobu, ktorá sa omylu dopustila, bez dopadu na platnosť nesprávne vyplnenej zmenky.

Výkon a zánik práva vyplniť blankozmenku

Právo vyplniť blankozmenku nemusí byť vykonané jednorázovo, resp. jedným úkonom. Do úvahy prichádza aj postupný sukcesívny výkon, a to i zo strany právneho nástupcu nadobúdateľa blankozmenky. Legitímny postup je ale v tomto smere prirodzene možný iba v rámci udeleného vyplňovacieho oprávnenia. Pokiaľ už došlo k doplneniu pôvodne chýbajúcej doložky do blankozmenky, je tým vyplňovacie právo v rozsahu vyplnenia vyčerpané a zaniklo.

Napriek tomu, že vyplňovacie oprávnenie nepodlieha úprave zmenkového práva, účelom a zmyslom jeho výkonu je vznik úplnej zmenky. V absolútnom záujme platnosti doplnením vytvorenej zmenkovej listiny je teda jej bezprostredný súlad s príslušnými ustanoveniami ZZŠ. **Osoba oprávnená blankozmenku vyplniť musí dbať nielen na dodržanie zmluvy o vyplňovacom práve, v záujme nárokov na plnenie zo zmenky, ale aj na zachovanie normatív ZZŠ v záujme platnosti dotváratej zmenky.** Exces v rovine zmenkového práva by mohol mať za následok neplatnosť zmenky aj pri formálnom postupe v zmysle zmluvy.

Odhladnuc od možnosti strán zmluvne limitovať výkon vyplňovacieho práva z hľadiska času, t. j. dokedy možno blankozmenku vyplniť, nie je majiteľ listiny pri jej vyplňovaní časovo obmedzený. Legitímny prejavom jeho oprávnenia je aj situácia, kedy sa rozhodne blankozmenku nevyplniť vôbec. V praxi môže nastať stav, že zmenka bude neúplná iba v nepodstatnej časti a po uplatnení zmenkových nárokov návrhom na vydanie zmenkového platobného rozkazu sa jej majiteľ rozhodne vykonať vyplňovacie oprávnenie počas súdneho konania. Ani takémuto výkonu práva v zásade nič nebráni, čo potvrdzuje aj staršia judikatúra.¹⁷

V súvislosti s posúdením včasnosti vyplnenia blankozmenky je aktuálnou otázkou, či je prípustné vyplnenie fixnej blankozmenky (so stanoveným dátumom splatnosti) po uplynutí dňa,

15 Rozsudok NS ČR zo dňa 24. 9. 1936, sp. zn. Rv I 1716/36 (Zb. Vážný pod č. 15439).

16 Kovařík, Z.: **Renesance směny VI. Blankosměnka. Vyplňovací právo směnečné.** Právní praxe v podnikání č. 4/1993, s. 18; taktiež napr. rozsudok NS ČR zo dňa 7. 4. 1926, sp. zn. Rv II 178/26 (Zb. Vážný pod č. 5923), in: Rouček, F.: **Československý zákon směnečný.** Kompas, Praha 1928, s. 65.

17 Zb. Vážný pod č. 10228 „Doplnenie zmenky, ktoré nie je protiprávne alebo v rozpore s dohodou, možno vykonať kedykoľvek, aj počas súdneho sporu.“; Kizlink, K. – Spišiak, J.: **Zmenkové právo. Komentár.** 2. vydanie (1944). Heuréka, Šamorín 2005, s. 86.

18 Totožne: rozsudok NS ČR zo dňa 17. 1. 1931, sp. zn. R I 968/30 (Zb. Vážný pod č. 10450) „Nie je na závädu platnosti zmenky, že blankozmenka bola doplnená po dni splatnosti uvedenom na zmenke. Dátum vystavenia zmenky nemusí zodpovedať skutočnosti, iba nesmie odporovať výslovnej dohode, zákonu a logickému úsudku o nemožnosti“.

19 Opozitne Chalupa, R.: **Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. díl.** Linde, Praha 1996, s. 104, ktorý možnosť umorenia blankozmenky interpretačne odvodzuje od názoru, že blankozmenka je listinou, na základe ktorej možno uplatniť určité právo, konkrétne právo vyplňovacie. Umorenie blankozmenky pripúšťa aj Šnyrch, R.: **Teoretické aspekty blankozmenky.** Bulletin advokacie č. 1/1997, s. 30, s odvolaním sa na Kovařík, Z.: **Směnka a šek v České republice.** C. H. Beck, Praha 1994, s. 105. Zdeněk Kovařík považuje blankozmenku za „umoriteľnú“ aj v: Kovařík, Z.: **Zákon směnečný a šekový. Komentář. 3. vydanie.** Praha, C. H. Beck 2002, s. 219. V neskorších dielach však tento autor jednoznačne umorenie blankozmenky odmieta; napr. Kovařík, Z.: **Směnka a šek v České republice.** 5. vydanie. C. H. Beck, Praha 2006, s. 121; prípadne dielo citované v nasledujúcej poznámke tohto článku (č. 20). Nepripustnosť umorenia blankozmenky je prezentovaná aj v: Ondřejová, D.: **Umorění směnky: všemocná justice či nedůsledný zákonodárce?** Bulletin advokacie č. 7-8/2008, s. 34.

20 Kovařík, Z.: **Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankozmenku.** Právní rozhledy č. 1/2007, s. 16.

ktorý je na blankete uvedený ako deň splatnosti zmenkovej sumy. Vychádzajúc zo znenia § 10 ZZŠ je odpoveď na túto otázku kladná. Majiteľovi zmenky možno totiž namietať iba vyplnenie v rozpore s dohodou, prípadne neplatnosť zmenky ako takej. Ak by na zmenke chýbal dátum vystavenia, ktorý by bol následne fyzicky doplnený po jej splatnosti, avšak číselne by nenasledoval po dátume splatnosti, išlo by o zmenku, proti vyplneniu ktorej nemožno bez ďalšieho nič úspešne namietať. Zmenkové údaje by boli po formálnej stránke súladné. Opak by nastal iba v prípade, ak by vyplnený dátum vystavenia zmenky pripadol na deň nasledujúci po jej splatnosti alebo na deň, kedy vystaviteľ zmenky už nežil alebo zanikol.¹⁸

Riadny výkon vyplňovacieho práva je typickým spôsobom jeho zániku. V rozsahu konзумácie zaniká toto oprávnenie definitívne. Platí to i v prípade, ak bola listina doplnená v rozpore so zmluvou, alebo ak doplnením nevznikla platná zmenka. Aj tzv. podvyplnenie blankozmeny, spravidla v časti zmenkovej sumy nižšou hodnotou než zodpovedá dohode, spôsobuje zánik vyplňovacieho oprávnenia a z dôvodov uvedených vyššie nemôže majiteľ platne zápis na zmenke korigovať. Vo vzťahu k nositeľovi vyplňovacieho práva dochádza k jeho zániku aj akýmkoľvek vyplnením blankozmenky (v relevantnej časti) treťou osobou. Je to priamy dôsledok spojitosti vyplňovacieho práva s listinou a jej držbou. Oprávnený alebo neoprávnený držiteľ blankety môže listinu doplniť podľa vlastnej vôle a zmariť tým výkon práva zmluvnej strane kontraktu o vyplnení; rovnako ako môže držiteľ zmenky fyzicky listinu zničiť.

Ďalším zo základných spôsobov zániku vyplňovacieho práva je zánik blankozmenky, teda listiny. Bez existencie blankozmenky je jej vyplnenie *ipso facto* vylúčené. Prípadné nároky vzniknuté v dôsledku zničenia blankozmenky, napr. na náhradu škody nepatria do oblasti zmenkového práva. Zánik vyplňovacieho práva je pri zničení blankozmenky absolútny, čím sa blankozmenka líši od zmenky, u ktorej je v prípade straty alebo zničenia prípustné umorenie v zmysle § 90 ods. 1 ZZŠ. Uvedené ustanovenie výslovne predpokladá umorenie iba u právne perfektných zmeniek. Blankozmenka nie je zmenkou, ešte ani listinou, ktorú treba predložiť na uplatnenie práva v zmysle § 185i ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“).¹⁹

Samotné vyplňovacie oprávnenie zjavne nie je právom, ktoré sa uplatňuje predložením neúplnej zmenkovej listiny. Má totiž individuálny, aj keď s listinou nepochybne prepojený základ a nie je do blankety ako takej vtelené. Do určitej miery možno v blankozmenke vidieť zhmotnenie nádeje na zmenku. Napriek tejto nespornej kvalite blankozmenky však nie je možné obísť práve to, že táto nádej žiadnym právom nie je.²⁰ Navyše, z pragmatického hľadiska je absolútne vylúčené, aby bolo namiesto blankozmenky vyplňované právoplatné uznesenie súdu o umorení listiny v zmysle § 185s OSP.

Okrem prezentovaných dvoch spôsobov zániku vyplňovacieho práva prichádzajú do úvahy jednotlivé štandardné právne tituly zániku. Ide najmä o zrušenie dohodou, zánik privatívnu nováciou, odstúpenie od zmluvy, vzdanie sa vyplňovacieho práva, uplynutie dohodnutej doby atď.

Ak dôjde k zániku vyplňovacieho oprávnenia bez toho, aby bola blankozmenka vyplnená, nespôsobuje jej následné neoprávnené vyplnenie neplatnosť takto vzniknutej zmenky. Súčasne ale nie je možné listinu považovať za nesprávne vyplnenú blankozmenku, pretože vyplňovacie oprávnenie v čase doplnenia neexistovalo. Tým je pre dlžníka vylúčené aj uplatnenie námietok podľa § 10 ZZŠ, ktoré sa vzťahujú iba na doplnenie neúplnej zmenky v rozpore s dohodou.

Úspešnosť prípadnej obrany zmenkového dlžníka proti takejto zmenke však rozhodne zákon neneguje. Na dané prípady sa bez obmedzenia vzťahuje § 69 ZZŠ o zmenách textu zmenky. V prípadoch, na ktoré § 69 ZZŠ dopadá, sa žiadne neskoršie doplnenie nepredpokladá; zásah do zmenkového textu teda účastníci neautorizujú.²¹ Musí pritom nevyhnutne ísť o zmeny právne významné, po ktorých nevznikne zmenka neplatná. Námietka podľa § 69 ZZŠ je pre dotknutého dlžníka výhodnejšia ako námietka excesného vyplnenia v zmysle § 10 ZZŠ a dlžník ju má k dispozícii napriek tomu, že uplatnená zmenka bola pôvodne blankozmenkou.

Vyplňovacie oprávnenie je striktné neodvolateľné. K jeho zániku jednostranným odvolaním nemôže dôjsť za žiadnych okolností. Rovnako nespôsobuje zánik vyplňovacieho práva smrť oprávnenej osoby, pretože v prípade tohto subjektívneho práva ide o spôsobilý a plnohodnotný predmet dedičstva. Dedič vo vzťahu k blankozmenke vstupuje do právneho postavenia poručiťela a nadobúda ku dňu jeho smrti (§ 460 OZ) vyplňovacie oprávnenie v rozsahu

pôvodného právneho postavenia svojho predchodcu. Pomerne špecifickú situáciu predstavuje stav, kedy toto výsostne súkromné právo nadobudne v zmysle § 462 OZ štát, ako tzv. odúmrtí. Vzhľadom na to, že pre diferenciu medzi inými druhmi práv tvoriacich dedičstvo a právom vyplniť blankozmenku nie je daný zákonný základ, je zrejmé, že vyplňovacie oprávnenie môže tvoriť súčasť štátom nadobudnutej odúmrti. Totožný princíp sa uplatní aj pri zániku právnickej osoby s právnym nástupcom. Pokiaľ zanikne právnická osoba bez právneho nástupníctva, zaniká aj samotné vyplňovacie oprávnenie.

Premlčanie práva vyplniť blankozmenku

Posúdenie otázky premlčateľnosti vyplňovacieho práva úzko súvisí s nazeraním na podstatu blankozmenky a na podstatu vyplňovacieho oprávnenia ako takeého. Vo vzťahu k premlčaniu tohto práva neobsahuje ZZŠ žiadne ustanovenie, čo však ešte nie je premisou zakladajúcou dôvodnosť záveru o jeho nepremlčateľnosti. V súlade s § 100 ods. 2 OZ sa premlčujú všetky majetkové práva s výnimkou práva vlastníckeho. V zmysle § 387 ods. 2 ObZ podliehajú premlčaniu všetky práva zo záväzkových vzťahov s výnimkou práva vypovedať zmluvu uzavretú na dobu neurčitú. Je teda možné konštatovať, že pri kategorizácii vyplňovacieho oprávnenia ako majetkového práva, prípadne ako práva z obchodných záväzkových vzťahov, ide o právo podliehajúce premlčaniu?

V staršej literatúre nie je názor na premlčateľnosť tohto práva jednotný.²² Osobitne ale musí byť akcentované, že vyplňovacie oprávnenie vykonáva majiteľ blankozmenky „sám pre seba“ a bez toho, aby bolo pre prípadné prerušenie plynutia a spočívanie premlčacej lehoty nevyhnutné jeho uplatnenie kdekoľvek. U vyplňovacieho oprávnenia teda nemožno vôbec identifikovať moment *actio nata*, typický pre inštitút premlčania subjektívnych práv. V súdnom konaní, kde by pre dlžníka prichádzala námietka premlčania do úvahy sa uplatňuje už úplná zmenka a príslušné zmenkové nároky sa premlčujú samostatne podľa § 70 ZZŠ. Návrhom (žalobou) sa však neuplatňuje vyplňovacie právo, ani nároky s ním spojené, preto jeho premlčanie reálne namietat' nemožno. Z hľadiska akcesority vyplňovacieho oprávnenia musí toto právo existovať, kým existuje samotná blankozmenka. Časovo obmedziť ho môže iba obsah dohody strán.

Nemálo významným je stanovenie potenciálneho začiatku plynutia premlčacej doby. Vyplňovacie právo nemá skutočnú splatnosť. Len čo vznikne majiteľovi právo blankozmenku vyplniť, môže ho fakticky vykonať kedykoľvek, alebo nikdy. Začiatok plynutia premlčacej doby by teda musel byť viazaný na objektívnu a verifikovateľnú skutočnosť, a to buď na udelenie vyplňovacieho oprávnenia alebo odovzdanie blankozmenky. Takýto extenzívny výklad však nie je možné, za aktuálneho stavu legislatívy a právnej vedy, udržateľne abstrahovať prostredníctvom žiadneho zo všeobecne akceptovaných interpretačných pravidiel.

Z výsostne pragmatického hľadiska možno proti premlčateľnosti práva vyplniť blankozmenku namietat' aj procesnú vágnosť, pokiaľ ide o unesenie dôkazného bremena zo strany dlžníka. Ten vo všeobecnosti nemá reálnu príležitosť zistiť, kedy bola blankozmenka doplnená. V mimoriadnych prípadoch by bolo čiastočne možné dokázať, kedy vyplnená nebola. K plnohodnotnému a právne relevantnému dôkazu o tom, že navrhovateľ si v súdnom konaní uplatnil nárok vyplývajúci zo zmenky, ktorá bola ako pôvodná blankozmenka doplnená po uplynutí premlčacej lehoty, by tak dlžník zrejme dospel skôr výnimočne.

Aj vzhľadom na niektoré z uvedených argumentov nepripúšťa premlčanie vyplňovacieho práva už staršia judikatúra.²³ Na záver nemožno opomenúť pomerne presvedčivo odôvodnený rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004, uverejnený v „Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek“ pod ozn. R 71/2005 civ., ktorého publikačne spracovaná právna veta znie: „Právo na vyplnenie blankozmenky sa nepremlčuje“.

21 Kotásek, J.: **Směnečné právo – komentář k čl. I zákona směnečného a šekového**. Prospektrum, Praha 2006, s. 222. Podľa § 69 ZZŠ „Ak bol text zmenky zmenený, sú tí, ktorí sa podpísali na zmenku po tejto zmene, zaviazaní podľa zmeneného textu; tí, ktorí sa podpísali prv, sú zaviazaní podľa textu pôvodného, ak tento zákon neustanovuje inak.“

22 Napríklad v diele Šikl, H.: **Soustavné výklady na právo směnečné**. Vyd. 1927, s. 188 je jednoznačne prezentovaný záver, že sa jedná o právo podliehajúce premlčaniu. Iní autori však premlčateľnosť práva vyplniť blankozmenku nepripúšťať – napr.: Švamberg, G.: **Československé právo směnečné a šekové**. Praha 1947, s. 210; Spišiak, J.: **Blankozmenka**. PF UK, Bratislava 1938, s. 162.

23 Rozsudok NS ČR zo dňa 11. 6. 1931, sp. zn. Rv I 930/31 (Zb. Vážný pod č. 10863); Zb. Vážný pod č. 9089.

RESUMÉ

Blankozmenka a právo na jej vyplnenie

Príspevok je venovaný problematike blankozmenky, ako osobitného a pomerne intenzívne uplatňovaného inštitútu zmenkového práva. Obsahovo je zameraný na základnú analýzu nosných a súvisiacich ustanovení zákona č. 191/1950 Zb. zmenkového a šekového, s dopadom na právnu prax. Autor v texte vychádza zo všeobecne akceptovaných záverov zmenkovo-právnej teórie a poukazuje predovšetkým na interpretačné a aplikačné problematické oblasti. Popri všeobecnom rozbere blankozmenky a s ňou spojeného vyplňovacieho oprávnenia je adekvátny priestor venovaný otázkam excesného vyplnenia blankozmenky, ako aj samotným zmenkovým námietkam vo vzťahu ku zmenke, ktorá bola pôvodne vystavená ako neúplná.

SUMMARY

Blank Promissory Notes and the Right to Fill Them In

The article deals with the issue of blank promissory notes as a separate and quite widely used instrument afforded by the law for bills of exchange and promissory notes. The author makes a basic analysis of key provisions of Act No. 191/1950 on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques and other relevant provisions thereto related, as well as their practical impact. The author relies on generally recognized conclusions of the legal theory of bills of exchange and promissory notes, and he first of all refers to interpretation and application problems. In addition to general analysis of blank promissory notes and the right to fill them in, there is enough room left for dealing the excessive filling-in of blank promissory notes, as well as objections raised in relation to promissory notes that were first drafted as inchoate and incomplete.

ZUSAMENFASSUNG

Blankowechsel und das Wechselausfüllungsrecht

Der Beitrag ist der Problematik des Blankowechsels, der als ein besonderes und ziemlich oft geltend gemachtes Wechselrechtinstrument betrachtet wird, gewidmet. Inhaltlich konzentriert sich der Beitrag auf eine grundlegende Analyse wesentlicher sowie zusammenhängender Bestimmungen des Wechsel- und Scheckgesetzes Nr. 191/1950 Slg. und auf dessen Auswirkungen auf die Rechtspraxis. Der Autor geht von den allgemein akzeptierten Schlussfolgerungen der Wechselrechtstheorie aus und macht insbesondere auf Interpretations- und Anwendungsbereiche aufmerksam. Neben der allgemeinen Analyse des Blankowechsels und des zusammenhängenden Wechselausfüllungsrechtes ist ein entsprechender Raum den Fragen der excessiven Ausfüllung des Blankowechsels sowie denen, gegen einen Wechsel, der ursprünglich als nicht vollständig ausgestellt wurde, erhobenen Wechseleinwendungen, gewidmet.

Stíhanie vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti prostriedkami medzinárodného trestného práva

JUDr. Daniel Bednár

„Silent enim leges inter arma” – známy Cicerónov výrok z jeho reči Pro Milone, ktorého platnosť overili stáročia, sa v súčasnej etape vývoja medzinárodného práva, ktoré vrátane zákazu použitia sily v medzinárodných vzťahoch disponuje aj prostriedkami trestného postihu jeho narušiteľov javí ako prekonaný, aj keď dosiahnutie ideálneho stavu nespočíva len v dokonalosti právnej regulácie, ale aj vôle medzinárodného spoločenstva považovať ju za všeobecne záväznú.

Úvod

Súčasnú medzinárodné právo už disponuje pomerne rozvinutým systémom medzinárodnej spolupráce pri potlačovaní veľmi závažných foriem zločinnosti transnacionálneho významu, akými sú aj tzv. závažné porušenia (*grave breaches*) noriem medzinárodného práva počas ozbrojených konfliktov. Cesta k stíhaniu týchto porušení a individuálnej trestnej zodpovednosti

JUDr. Daniel Bednár

Autor je absolventom Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach, kde v r. 2009 obhájil aj rigoróznú prácu z medzinárodného práva. V r. 2011 absolvoval

špecializovaný „NATO Legal Adviser Course“ na NATO School v nemeckom Oberammergau. V súčasnosti pôsobí na oddelení medzinárodného práva odboru medzinárodných vzťahov sekcie obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy Ministerstva obrany Slovenskej republiky (SEOPMVL MO SR) a zároveň je členom Slovenskej spoločnosti pre medzinárodné právo pri SAV a externým doktorandom Katedry trestného práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. V rámci svojho doktorandského štúdia sa zaoberá problematikou právneho styku s cudzinou a spolupráce štátov s medzinárodnými trestnými tribunálmi.

kým cisárom však nikdy nedošlo, pretože mu Holandské kráľovstvo poskytlo azyl a potrestanie ostatných obvinených sa uskutočnilo veľmi nedôsledne. Žiaľ, ani na strane Dohodových mocností nebola nikdy vyvodená trestná zodpovednosť za rozkazy vydané spojeneckými veliteľmi, ktoré spôsobili obrovské straty na ľudských životoch, najmä v bitke pri Verdune a ofenzíve na rieke Somme.

nebola vôbec jednoduchá. Jedným z prostriedkov postihu páchatelov vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti ako následkov a sprievodných javov vedenia väčšiny ozbrojených konfliktov (najmä vnútroštátnych konfliktov, resp. ozbrojených konfliktov, ktoré nemajú medzinárodný charakter) je v medzinárodnom práve inštitút medzinárodného trestného súdництва, ktorého prvou lastovičkou bola Versailleská mierová zmluva z roku 1919. Zmluva predpokladala konštituovanie medzinárodného tribunálu, ktorému malo Nemecko vydať na potrestanie svojho bývalého cisára Wilhelma II. „pre najhrubšie porušenia zásad medzinárodnej mravnosti a posvätných autority medzinárodných zmlúv (čl. 227)“. Spolu s ním mali byť súdení aj nemeckí dôstojníci obvinení „z porušenia vojnového práva (čl. 229)“ a ďalšie osoby, obvinené z porušenia zákonov a obyčajov vojny (čl. 228). Títo však mali byť na rozdiel od nemeckého cisára vydaní na trestné stíhanie súdom príslušným podľa územia, na ktorom sa predmetných zločinov dopustili.¹ K procesu s nemeckým

¹ Potočný, M.: **Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část**. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 295.

V medzivojnovom období bolo vypracovaných niekoľko návrhov na zriadenie medzinárodného trestného súdu, ale žiadny z nich sa nikdy nestal oficiálnym a právne záväzným dokumentom, ktorý by konštituoval medzinárodný tribunál oprávnený stíhať najzávažnejšie porušenia práva ozbrojených konfliktov (tzv. haagskeho a ženevského práva).

Vznik a vývoj medzinárodného trestného súdництва po II. svetovej vojne

Základy moderného medzinárodného trestného práva boli položené až po II. svetovej vojne, keď bol Štatútom Medzinárodného súdneho dvora, ktorý tvoril prílohu k Dohode o stíhaní a potrestaní hlavných vojnových zločincov európskej Osi (podpísanej dňa 8. augusta 1945 v Londýne) ustanovený tzv. Norimberský tribunál a Vyhlásením generála Douglasa MacArthura, najvyššej autority okupačnej správy Japonska, zriadený Medzinárodný vojenský tribunál pre Ďaleký východ.² Tieto súdy nemali charakter stálych inštitúcií, boli zriadené len ako *ad hoc* orgány a ich legalitu odporcovia často zdôvodňovali len ako „právo víťazov na potrestanie porazených“. Charty týchto tribunálov vychádzali z individuálnej trestnej zodpovednosti (zodpovedné osoby konajúce ako jednotlivci, alebo členovia organizácií) za zločiny proti mieru (osnovanie, príprava, podnecovanie alebo podnikanie útočnej vojny, ktorá porušuje medzinárodné zmluvy, dohody, alebo záruky), vojnové zločiny v užšom zmysle (porušenie zákonov a obyčajov vojny) a zločiny proti ľudskosti (spáchané voči civilnému obyvateľstvu pred vojnou a počas vojny).

Ďalšiemu rozvoju medzinárodného trestného súdництва zabránila studená vojna a bipolárne rozdelenie sveta, aj keď v Norimbergu pokračovali v 40. rokoch procesy s vojnovými zločincami pred tribunálmi zriadenými na základe Zákona č. 10 Kontrolnej rady pre Nemecko. Išlo o procesy s rôznymi skupinami, napr. proces s lekármi, proces s právnikmi kde sa na lavici obžalovaných ocitol aj známy predstaviteľ nemeckej právnej vedy a bývalý zástupca Ministerstva spravodlivosti Franz Schlegelberger (1931–1942). Názory na jeho osobu sa dodnes rôznia, je považovaný za oportunistu, ktorému išlo iba o profesionálnu kariéru, a preto sa predháňal v poslušnosti Hitlerovi. Na druhej strane panuje domnienka, že to bol za vlády Hitlera posledný slušný právnik.³ Povaha týchto následných „norimberských procesov“ bola však skôr vnútroštátna ako medzinárodná, aj keď sudcovský zbor tvorili podľa rozhodnutia americkej okupačnej správy americkí sudcovia.

Po vzniku OSN začala jej Komisia pre medzinárodné právo vyvíjať úsilie zamerané na kodifikáciu zločinov podľa medzinárodného práva. Toto úsilie umožnilo „norimberským zásadám“ reflektovať vývoj medzinárodného práva, ku ktorému došlo v druhej pol. 20. storočia. Výstup tohto kodifikačného procesu, Kódex zločinov proti mieru a bezpečnosti ľudstva však nezískal formu právne záväzného zmluvného dokumentu. Návrh Kódexu vo svojej konečnej podobe obsahoval klasické delenie skutkových podstát na zločin proti mieru (pod názvom zločin agresie), zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny doplnené o zločin genocídy a zločiny proti pracovníkom OSN a pridruženému personálu.

Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu (*International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia – ICTY*)

Po rozpade bipolárneho systému medzinárodných vzťahov došlo aj k tzv. „rozmraveniu“ regionálnych sporov a vnútroštátnych (rasových, náboženských a etnických) konfliktov, ktoré boli počas trvania nadvlády veľmocí vo svojich sférach vplyvu „zmrazené“.

Začiatkom 90. rokov minulého storočia došlo na Balkáne k eskalácii napätia, ktoré vyústilo do ozbrojeného konfliktu na území bývalej Juhoslávie. Najkrvavejší priebeh mal tento konflikt v Bosne a Hercegovine. Odhaduje sa, že vyše 100 000 ľudí bolo zabitých a dva milióny ľudí, viac ako polovica populácie, bolo nútených opustiť svoje domovy v dôsledku vojenských operácií znepriatelených strán, ktoré prebiehali v čase od apríla 1992 až do novembra 1995. Symbolom občianskej vojny v Bosne a Hercegovine a pasivity medzinárodného spoločenstva sa stal masaker v bosnianskej Srebrenici, ktorú Organizácia spojených národov vyhlásila za bez-

2 Šturma, P.: **Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva.** Praha : Karolinum, 2002, s. 45.

3 Kastner, K.: **Vražedná dýka ukrytá pod talárem právniků: Norimberský proces s právníky z roku 1947.** In: Právní rozhledy 4/1999, s. 190.

pečnú oblasť („safe area“). Vojnový konflikt bol oficiálne ukončený podpísaním Daytonskej mierovej zmluvy, v ktorej sa štáty zaviazali aj k spolupráci pri vyšetrovaní, stíhaní a potrestaní vojnových zločinov.

Ako odpoveď na spáchané zločiny počas konfliktu na území bývalej Juhoslávie bol podľa medzinárodného práva ustanovený Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu (*International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia*, ďalej len „ICTY“). Založila ho ako svoj pomocný orgán Rada bezpečnosti rezolúciou č. 827 z 25. mája 1993. Ako podklad na jeho zriadenie sa použil čl. 39 a 41 kapitoly VII. Charty OSN. Čl. 41 Charty OSN obsahuje demonštratívny výpočet opatrení nezahŕňajúcich použitie sily, ktoré môže Rada bezpečnosti prijať za podmienok čl. 39 Charty. Tento výpočet však neobsahuje ustanovenia o možnosti zriadenia medzinárodného trestného tribunálu. Rezolúcia 827 bola teda prelomovým krokom Rady bezpečnosti v oblasti stíhania páchatelov zločinov podľa medzinárodného práva. Bezprecedentný spôsob jeho zriadenia napadol už prvý obžalovaný – Duško Tadić. ICTY však jeho námietku zamietol s tým, že Rada bezpečnosti má na základe vyššie citovaných ustanovení Charty OSN právomoc na zriaďovanie medzinárodných trestných tribunálov.⁴ Základnou črtou ICTY je jeho prednostná jurisdikcia (*concurrent jurisdiction*) vo vzťahu k jurisdikcii vnútroštátnych súdov.⁵ Dôsledkom prednosti jurisdikcie ICTY je zakotvenie princípu „*non bis in idem*“ v jeho štatúte. Do jurisdikcie ICTY „*ratione materiae*“ boli zverené nasledujúce zločiny podľa medzinárodného práva: závažné porušenia ženevských dohovorov z r. 1949, porušenie zákonov a obyčajov vojny, genocída a zločiny proti ľudskosti. Jurisdikcia „*ratione personae*“ sa vzťahuje na fyzické osoby, jurisdikcia „*ratione loci*“ sa týka štátneho územia bývalej Socialistickej federálnej republiky Juhoslávia a jurisdikcia „*ratione temporis*“ je stanovená od 1. januára 1991 bez ďalšieho časového obmedzenia. ICTY sa skladá z troch súdnych komôr (*Trial Chambers*), odvolacej komory (*Appeals Chamber*), úradu prokurátora (*Prosecutor*) a kancelárie (*Registry*). V ICTY pôsobí 16 stálych sudcov a ďalej tzv. sudcovia „*ad litem*“, ktorými bol ICTY posilnený za účelom zvýšenia jeho kapacity. Základné zásady trestného konania vedeného pred ICTY sú obsiahnuté v Štatúte. Podrobnú úpravu obsahujú Procesné a dôkazné pravidlá (*Rules of Procedure and Evidence*). Trestné konanie pred ICTY má charakter kontradiktórneho procesu, ktorý pochádza z angloamerickej právnej kultúry. Sudcovia majú skôr pasívnu úlohu „rozhodcu,“ naopak, postavenie strán je silné. Na začiatku konania má obžalovaný možnosť priznať svoju vinu (*to plead guilty*), alebo ju poprieť (*to plead not guilty*). V prvom prípade sa potom rozhoduje o (obvykle miernejšom) treste, v druhom prípade sa koná úplný trestný proces vo všetkých svojich fázach. Prvá spomínaná možnosť je však pred ICTY využívaná len zriedka v porovnaní s krajinami s angloamerickým právnym systémom. Do procesu pred ICTY boli implementované aj niektoré prvky inkvizičného procesu. Prokurátor je napr. povinný zhromažďovať dôkazy aj v prospech obvineného a dať ich následne k dispozícii obhajobe.

Ďalším charakteristickým znakom ICTY je, že jeho fungovanie je do značnej miery závislé od spolupráce a justičnej pomoci štátov. Štatút ICTY síce ukladá štátom všeobecnú povinnosť spolupracovať s ICTY, niektoré štáty vzniknuté na území bývalej Juhoslávie však v počiatkoch fungovania ICTY plnili túto povinnosť len veľmi vľadne. Aj keď sa situácia, najmä v prípade Chorvátska a Bosny a Hercegoviny zlepšila, problémy pretrvávajú v prípade Srbska aj napriek dôslednému uplatňovaniu tzv. politiky kondicionality zo strany EÚ. ICTY, ktorý sídli v holandskom Haagu, je závislý od štátov nielen v prípade získavania dôkazov a zadržovania osôb, ale tiež v oblasti ochrany obetí a svedkov, výkonu trestov atď.

Jedným z významných príspevkov ICTY medzinárodnému trestnému právu je z oblasti individuálnej trestnej zodpovednosti, konkrétne postihovania trestnej súčinnosti. Podľa štatútu ICTY je za zločiny v ňom vymedzené individuálne zodpovedná osoba, ktorá ich „plánovala, podnecovala, nariadila, spáchala alebo inak napomohla (*aided and abetted*) k ich plánovaniu, príprave alebo vykonaniu. V štatúte nenájdeme pojem „spoločný zločinný podnik“ (*the joint criminal enterprise*), aj keď sa tento inštitút stal účinnou zbraňou obžaloby v prípadoch, keď sa vzhľadom na okolnosti týchto prípadov domnievala, že obžalovaný je trestne zodpovedný za zločiny iných osôb.

Posledným vyneseným rozsudkom ICTY bol v súčasnosti odsudzujúci rozsudok nad chorvátskymi generálmi Ante Gotovinom a Mladanom Markačom.⁶ Obidvaja boli obvinení z vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti spáchaných chorvátskymi vojakmi počas operácie Búrka z leta 1995, ktorá bola namierená proti chorvátskym Srbom. Ante Gotovina sa ako veliteľ

4 Prosecutor v. Tadić, Case No. IT-94-1-AR72, Decision on Jurisdiction, § 14–35 (October 2, 1995).

5 Štatút ICTY, rezolúcie Rady bezpečnosti č. 827 (1993) z 25. 5. 1993, v platnom znení, čl. 9.

6 The Prosecutor v. Ante Gotovina, Ivan Cermak & Mladen Markac, Case No. IT-06-90 (April 15, 2011).

tejto operácie osobne na týchto zločinoch nepodieľal, ale v súlade s judikatúrou ICTY nesie zodpovednosť za to, že o nich vedel, schvaľoval ich a konaniu svojich podriadených nijako nezabránil. Tribunál ho uznal vinným zo spáchania vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti a odsúdil ho na trest odňatia slobody v trvaní 24 rokov (generála Markača v trvaní 18 rokov). Rozsudok ešte nenadobudol právoplatnosť, obžalovaný sa proti nemu odvolal. 26. mája 2011 bol v Srbsku zatknutý aj generál Ratko Mladić, ktorý na úteku strávil 16 rokov. Bývalý generál bol následne srbskými úradmi vydaný do Haagu na trestné stíhanie pred ICTY.

Africká spravodlivosť – ICTR

(Medzinárodný trestný tribunál pre Rwandu)
a SCSL (Špeciálny súd pre Sierra Leone)

Vznik Medzinárodného Trestného Tribunálu pre Rwandu bol odpoveďou na zločiny spáchané podľa medzinárodného práva počas ozbrojeného konfliktu v tomto stredoafričkom štáte, nazývaného tiež rwandská genocída. Samotný konflikt bol výsledkom a vyvrcholením dlhodobého etnického a sociálneho napätia medzi dvoma etnikami, Hutu a Tutsi.

ICTR, ustanovený rezolúciou Rady bezpečnosti č. 995 z 8. 11. 1994 a sídliači v meste Aruša v Tanzánii,⁷ je podobný ICTY nielen spôsobom založenia. Je rovnako vybavený prednostnou jurisdikciou,⁸ rovnako upravená je aj jeho jurisdikcia „*ratione personae*“. Vecná, miestna a časová príslušnosť ICTR je vzhľadom na vnútroštátny charakter a ďalšie zvláštnosti ozbrojeného konfliktu v Rwande konštruovaná odlišne. ICTR je príslušný na stíhanie páchatel'ov genocídy, zločinov proti ľudskosti a porušení spoločného čl. 3 Ženevských dohovorov a II. Dodatočného protokolu. Jurisdikcia „*ratione loci*“ nie je obmedzená iba na Rwandu, ale aj na územie susedných štátov, ale len v súvislosti so zločinnými spáchanými rwandskými občanmi. Jurisdikcia „*ratione temporis*“ sa vzťahuje na obdobie od 1. januára do 31. decembra 1994.

Po organizačnej stránke sa ICTR tiež podobá ICTY, pričom odvolacia komora a úrad prokurátora ICTY slúži súčasne ako odvolacia komora a úrad prokurátora aj pre ICTR. Tato organizačná prepojenosť oboch tribunálov má umožniť zjednocovanie judikatúry a súčinnosť zamestnancov úradu prokurátora. Na ICTR tiež pôsobia tzv. sudcovia „*ad litem*“. Čo bolo povedané o trestnom konaní pred ICTY a závislosti ICTY na spolupráci so štátmi, platí rovnako aj pre ICTR.

Diamantový konflikt a vznik Špeciálneho súdu pre Sierra Leone (*Special Court for Sierra Leone – SCSL*)

Sierra Leone možno považovať za štát s bohatými prírodnými zdrojmi, (najmä čo sa týka ložísk diamantov, ktoré po sérii konfliktov získali prívlastok „krvavé“), ktoré však priniesli nestabilitu, korupciu, chudobu a veľké utrpenie jej obyvateľov. Začiatkom 90. rokov 20. storočia došlo k zrúteniu ekonomiky krajiny, dôsledkom čoho bola občianska vojna, ktorá vypukla v roku 1991 a trvala až do roku 2002. Konflikt charakterizovalo masové zabíjanie, mrzačenie, sexuálne zločiny, porušovanie uzavretých mierových zmlúv a striedanie snáh o vytvorenie demokratického systému a jeho zvrhnutie. Do vojny boli zapojené tri skupiny: AFRC – Revolučná rada ozbrojených síl (*Armed Forces Revolutionary Council*), RUF – Zjednotený revolučný front (*Revolutionary United Front*), CDF – Civilné obranné sily (*Civil Defence Forces*).⁹ Účelom vytvorenia Špeciálneho súdu pre Sierra Leone bolo, ako pri ostatných medzinárodných trestných tribunáloch, vzniesť obžaloby proti tým, ktorí nesú hlavnú zodpovednosť za ohavnosti spáchané počas ozbrojených konfliktov.

Pre SCSL je špecifické v porovnaní so súdom pre Rwandu, či Juhosláviu to, že jeho vznik môžeme charakterizovať skôr ako „vyžiadaný“, oproti spomínaným dvom, pri ktorých by bolo vhodnejšie použiť výraz „vynútený“ alebo „uložený“.¹⁰ Prezident Sierra Leone, Kabbah, z dôvodu pretrvávajúcich nepokojov v júni 2000 požiadal generálneho tajomníka OSN Kofiho Annana o pomoc a asistenciu pri vytvorení súdu, „ktorý by mal kompetenciu súdiť osoby zodpo-

7 Aruša bola vybraná zo symbolických dôvodov, pretože tu boli pred vypuknutím ozbrojeného konfliktu v Rwande podpísané mierové dohody medzi hlavnými aktérmi konfliktu.

8 Štatút ICTR, rezolúcia Rady bezpečnosti č. 995 (1994) z 8. 11. 1994, v platnom znení, čl. 8.

9 Breau, S. C.: **The Contribution of the Special Court for Sierra Leone to the Development of International Humanitarian Law.** In: Commonwealth Law Bulletin, vol. 34, No. 4, 817–824, December 2008.

10 Howarth, K.: **The Special court for Sierra Leone – Fair trials and justice for the accused and victims.** In: International Criminal Review 8/2008, s. 401.

vedné za zverstvú spáchané počas vojny“. Po preskúmaní stavu Rada bezpečnosti OSN podľa Kapitoly VII, článku 39 Charty OSN potvrdila, že situácia v Sierra Leone bola porušením medzinárodného mieru a bezpečnosti. Na tomto základe bola 14. augusta 2000 prijatá rezolúcia Rady bezpečnosti OSN 1315 (2000), ktorá odkazovala na uzavretie dohody s vládou Sierra Leone s cieľom vytvoriť nezávislý trestný tribunál. Dohoda bola podpísaná 16. januára 2002 a v marci 2002 ju ratifikoval tamojší parlament. SCSL má kompetenciu súdiť osoby, ktoré nesú najväčšiu zodpovednosť za závažné porušenia medzinárodného humanitárneho práva a práva Sierra Leone, za zločiny spáchané na území Sierra Leone od 30. novembra 1996.

SCSL je možné považovať za „hybridný“ typ súdu, zmiešaný medzinárodný a národný súd, hoci presná definícia takýchto súdov doteraz chýba. Dôvody sú rôzne, možno uviesť napríklad fakt, že koncepcia týchto súdov ešte nemá dostatočne dlhú prax, či skutočnosť, že každý z takto vymedzených súdov je svojím spôsobom jedinečný, spoločné majú len označenie „hybridný“. Podstatou hybridných súdov je snaha kombinovať silné stránky ad hoc tribunálov s výhodami miestneho trestného stíhania. Pri SCSL sa to prejavuje kombinovaním trestných činov v štatúte podľa medzinárodného práva a práva Sierra Leone; v štruktúre Súdnych komôr, ktoré spájajú domácich sudcov aj sudcov menovaných generálnym tajomníkom OSN, a tiež aj v kompetencii súdiť nie len občanov Sierra Leone, ale aj „neobčanov“, ktorí boli a sú podozriví zo spáchania zločinov. Ide o prvý súd svojho druhu, ktorý zasadá v krajine konfliktu, teda tam, kde došlo k spáchaniu zločinov. SCSL má sídlo v hlavnom meste Sierra Leone, Freetowne. Štatút SCSL obsahuje ustanovenia s taxatívnym vymedzením zločinov podľa medzinárodného trestného práva, medzinárodného humanitárneho práva a práva Sierra Leone,¹¹ čo tiež odzrkadľuje jeho hybridný charakter. Prínosom SCSL je jeho judikatúra týkajúca sa zločinu odvedenia detí vo veku pod 15 rokov do ozbrojených zložiek alebo skupín, alebo ich využívanie na aktívne páchanie zločinov. SCSL vzniesol ako prvý obžalobu za takýto trestný čin, lebo fenomén tzv. detských vojakov ešte nebol v štatúte Medzinárodného trestného tribunálu pre Rwandu, či bývalú Juhosláviu zakomponovaný.¹² Ďalším významným právnym dedičstvom a podstatným prínosom pre medzinárodné právo sa stalo prelomenie imunity prezidenta Libérie Charlesa Taylora (bol obvinený ešte ako prezident Libérie, z 11 vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti a iných závažných porušení medzinárodného humanitárneho práva) a v súvislosti s tým vydané opatrenie, ktoré značne zúžilo rozsah súdov, pred ktorými hlavy štátov požívajú imunitu.¹³ Z dôvodu strachu pred ohrozením a porušením nastoleného mieru v krajine, došlo k rozhodnutiu podľa Kapitoly VII Charty OSN, že Taylorov proces sa bude konať v holandskom Haagu, pričom si SCSL nad ním ponechá výlučnú jurisdikciu počas jeho transportu aj prítomnosti v Haagu. 29. marca 2006 bola podpísaná dohoda medzi prezidentom SCSL a Holandskom.

Harírího tribunál – Špeciálny tribunál pre Libanon (STL)

Zaradenie tohto tribunálu úplne nekorešponduje s názvom tohto príspevku, ale napriek tomu ho autor uvádza ako zaujímavý príspevok do prostriedkov medzinárodného trestného práva. Mandát pre STL je obsahovo najužší zo všetkých doteraz zriadených tribunálov. Všetky mali totiž mandát široko zameraný na vyšetrovanie závažných porušení medzinárodného práva, vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti.

Kľúčovou udalosťou, ktorá viedla k vzniku Špeciálneho tribunálu pre Libanon, bola vražda libanonského premiéra Rafiqa Harírího. Bombovým atentátom, ktorý sa odohral 14. 2. 2005 v libanonskej metropole Bejrút, bolo zavraždených okrem expremiéra Harírího aj ďalších 21 ľudí, vrátane dvoch bývalých ministrov Harírího vlády. Rada bezpečnosti rezolúciou 1595 zo dňa 7. 4. 2005 zriadila nezávislú medzinárodnú vyšetrovaciu Komisiu so sídlom v Libanone, aby poskytla pomoc libanonským orgánom pri vyšetrovaní tohto teroristického činu.¹⁴ Počítalo sa s tým, že vyšetrovanie budú viesť najmä libanonské úrady a obvinení budú postavení pred libanonské súdy. Komplikovaná politická situácia a ďalšie na to nasledujúce teroristické útoky však danú situáciu sťažovali a nútili vládne elity hľadať iné riešenia. Libanonská vláda sa preto rozhodla požiadať Radu bezpečnosti OSN o zriadenie osobitného orgánu na vyšetrovanie týchto

11 Howarth, K.: **The Special court for Sierra Leone – Fair trials and justice for the accused and victims.**

In: International Criminal Review 8/2008, s. 401.

12 Howarth, K.: **The Special court for Sierra Leone – Fair trials and justice for the accused and victims.**

In: International Criminal Review 8/2008, s. 399–422.

13 Lanegran, K.: **The Importance of Trying Charles Taylor.** In: Journal of Human Rights, 2007, s. 176.

14 Jedenásta správa nezávislej medzinárodnej vyšetrovacej komisie zriadená podľa rezolúcie Rady bezpečnosti OSN 1595.

útokov. Rada bezpečnosti podľa kapitoly VII Charty OSN schválila rezolúciou 1757 z 30. mája 2007 dohodu medzi OSN a Libanonskou republikou, ktorá žiadala o vytvorenie tohto nového subjektu. Pre STL je typický zdvojený mandát, ktorý sa vzťahuje na jurisdikciu súdu stíhať osoby údajne zodpovedné za:

1. bombový útok, ktorý dňa 14. 2. 2005 viedol k usmrtieniu bývalého predsedu vlády Rafíqa Harírího a usmrtieniu alebo zraneniu iných osôb,
2. ďalšie útoky, ku ktorým došlo v Libanone v období od 1. 10. 2004 do 12. 12. 2005.

Je dôležité poznamenať, že STL má jurisdikciu nad neskoršími útokmi len vtedy, ak sa preukáže, že sú prepojené s útokom zo 14. februára 2005.

STL sa výrazne líši od všetkých predchádzajúcich tribunálov najmä v tom, že tu ide o prvé vyšetrovanie politickej vraždy a nie vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti vo väčšom meradle. Sídлом STL je Leidschendam (predmestie Haagu) a to najmä pre nestabilnú situáciu v Libanone, kde je akékoľvek pokojné vyšetrovanie znemožnené. Právo, ktoré aplikuje STL má z časti národný charakter. Medzinárodný charakter STL bol výslovne ustanovený v žiadosti, ktorú predložila libanonská vláda, keď navrhovala vytvorenie tribunálu. Tribunál je zložený z libanonských sudcov a sudcov cudzích, resp. medzinárodných. Úrad prokurátora, ktorý je spolu s komorami, sprostredkovacou kanceláriou a kanceláriou obhajcu, jedným zo štyroch orgánov STL, má tiež medzinárodný charakter.

Stíhanie Červených Khmérov, Východný Timor a Kosovo

Vývoj prostriedkov stíhania najzávažnejších porušení medzinárodného práva počas ozbrojených konfliktov pokračoval interakciou medzinárodného a vnútroštátneho práva, prostredníctvom ktorej vznikli aj tzv. „zmedzinárodnené súdy“, ktoré možno spolu s hybridnými súdmi (SCSL a STL) považovať za tribunály tretej generácie.¹⁵ Jedným z príkladov sú Mimoriadne súdne komory (*Extraordinary chambers*) v Kamodži, ktoré sú povolané za účasti medzinárodného súdneho personálu stíhať a potrestať zločiny spáchané vrcholnými predstaviteľmi Pol Potovho režimu Červených Khmérov.

V roku 1997 vláda Kambodže oficiálne požiadala OSN o pomoc pri zriaďovaní súdneho tribunálu, ktorý by súdil vodcov Červených Khmérov za zločiny spáchané v rokoch 1975 až 1979. Generálny tajomník poveril tím expertov, aby navštívili Kambodžu a na základe toho navrhli riešenie situácie. Tím po prešetrení a zhodnotení situácie navrhol vytvoriť medzinárodný tribunál s medzinárodnými sudcami a prokurátorom. S tým však vláda Kambodže nesúhlasila a požadovala, aby v tribunáloch mali väčšinové zastúpenie sudcovia z Kambodže.¹⁶ OSN napokon s návrhom vlády súhlasila. Na to, aby mohli Mimoriadne súdne siene efektívne fungovať, bolo ešte potrebné, aby zákony, podľa ktorých sa bude súdiť, spĺňali minimálne medzinárodné štandardy rovnosti a spravodlivosti. Vláda v spolupráci s OSN vypracovala zákon, ktorý spĺňal tieto štandardy, a následne bola uzatvorená dohoda medzi vládou Kambodže a OSN o stíhaní podľa kambodžského zákona za zločiny spáchané počas obdobia Demokratickej Kambodže, ktorá bola podpísaná 6. 6. 2003. „*Ratione temporis*“ stíhané môžu byť len trestné činy spáchané v období medzi 17. aprílom 1975 a 6. januárom 1979. „*Ratione personae*“ sa vzťahuje len na najvyšších predstaviteľov režimu Demokratickej Kambodže (Červených Khmérov) a osoby priamo zodpovedné za spáchanie trestných činov v jurisdikcii súdu. Vecná pôsobnosť stanovená dohodou zahŕňa tieto trestné činy: vražda, mučenie, náboženské prenasledovanie, genocída a zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny, ničenie kultúrnych statkov a zločiny proti medzinárodne chráneným osobám (diplomatom).¹⁷ Mimoriadne súdne siene pozostávajú z dvoch úrovní, zo súdnej komory (*Trial Chamber*), ktorá sa skladá z 5 sudcov (2 medzinárodných a 3 z Kambodže) a z najvyššej súdnej komory (*Supreme Trial Chamber*), ktorú tvorí 7 sudcov (3 medzinárodných a 4 z Kambodže), ktorá je zároveň odvolacou a konečnou inštanciou. Medzinárodných sudcov vymenúva Generálny tajomník OSN a z nich potom Najvyššia súdna rada v Kambodži vyberie 5, a zároveň vymenuje aj 7 domácich sudcov.

Na to, aby bol obžalovaný odsúdený treba dosiahnuť tzv. „super väčšinu“ (*super-majority*), čo v prvej inštancii znamená 4 hlasy z 5 a v druhej 5 hlasov zo 7. Ak sa takáto super väčšina

15 Za prvú generáciu sú považované tribunály v Norimbergu a Tokiu a za druhú generáciu sa považujú ICTY, ICTR a ICC.

16 Williams, S.: **The Cambodian Extraordinary Chambers – A dangerous precedent for international justice.** In: *Current developments – Public international law*, s. 22.

17 NS/RKM/1004/006 Zákon o zriadení Mimoriadnych súdnych siení, čl. 2–8.

nedosiahne, obžalovaný je oslobodený z pod obžaloby. Touto super väčšinou sa malo dosiahnuť to, aby rozhodnutie súdu predstavovalo vôľu oboch zložiek senátu, keďže domáci sudcovia majú v oboch senátoch nadpolovičnú väčšinu.

Do kategórie zmedzinárodných súdov môžeme zaradiť aj súdy vytvorené prechodnými správami OSN v Kosove (UNMIK) a Východnom Timore (UNTAET), ktorých úlohou bolo aj vytvorenie efektívneho súdnictva, s dôrazom na potrestanie najzávažnejších zločinov (mučenie, genocída, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti) po predchádzajúcich ozbrojených konfliktoch. Senáty týchto súdov, alebo skôr súdnych panelov boli tiež tvorené kombináciou domácich a zahraničných sudcov.

Medzinárodné trestné súdnictvo 21. storočia – Medzinárodný trestný súd (*International Criminal Court – ICC*)

Vrcholom úsilia medzinárodného spoločenstva na ceste za efektívnym systémom stíhania a potrestania najzávažnejších porušení medzinárodného práva počas ozbrojených konfliktov je vznik stáleho medzinárodného trestného súdu. Na záver diplomatickej konferencie dňa 17. 7. 1998 v Ríme bol prijatý Štatút medzinárodného trestného súdu (tzv. Rímsky štatút) vo forme multilaterálnej medzinárodnej zmluvy, ktorá je otvorená na podpis každému štátu. Na jeho vstup do platnosti bolo potrebné dosiahnuť podľa článku 126 minimálne 60 ratifikácií. Sklamaním bolo odstúpenie USA z prístupového procesu, keď podpis prezidenta Clintona bol „vzatý späť“ a bolo oznámené, že USA nebudú Štatút ratifikovať. „Spätvzatie“ podpisu umožnilo administratíve Georga Busha jr. dojednávať bilaterálne dohody so signatárskymi štátmi Štatútu o nevydávaní amerických občanov orgánom Medzinárodného trestného súdu podľa čl. 96 Štatútu.¹⁸ Dôvody treba vidieť vo vnútropolitickej situácii USA v tom období a najmä v kontexte medzinárodného diania a angažovaní sa USA v tzv. „vojne proti terorizmu“ a ozbrojeným zásahom proti „darebáckym štátom“ (*rogue states*). Príslušný počet ratifikácií sa nakoniec podarilo dosiahnuť a Štatút vstúpil do platnosti 1. 7. 2002, odkedy predstavuje jeden z najvýznamnejších medzinárodnoprávných dokumentov súčasnosti. Z pohľadu rozvoja medzinárodného práva spočíva jeho prínos v dvoch rovinách. Ide o štatút, ktorý zakladá novú medzinárodnú súdnu inštitúciu s všeobecne vymedzenou jurisdikciou. Zároveň ide o zatiaľ najpodrobnejšiu kodifikáciu materiálneho práva, ktorá definuje najzávažnejšie zločiny podľa medzinárodného práva obsiahnuté v článku 5 Štatútu. Uvedený článok zakladá jurisdikciu ICC vo vzťahu k zločinom genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnovým zločinom a zločinu agresie (zločin proti mieru). Definícia zločinu agresie bola prijatá až na 1. hodnotiacej konferencii, ktorá sa konala 31. 5. až 11. 6. 2010 v ugandskej Kampale.¹⁹ Samotný štatút pozostáva zo 128 článkov. Podľa znenia čl. 11 má Súd jurisdikciu len nad trestnými činmi spáchanými po tom, ako tento Štatút nadobudol platnosť. ICC svojou univerzálnou jurisdikciou mení tradičnú „horizontálnu“ medzinárodnú spoluprácu v trestných veciach na spoluprácu medzi ICC a štátmi, ktorú možno zo štruktúrneho hľadiska označiť ako spoluprácu vertikálnu. Súd tvorí predsedníctvo, odbor pre odvolacie konanie, odbor pre súdne konanie a odbor pre prípravné konanie, úrad prokurátora a sekretariát.

ICC nepochybne predstavuje od prvotných snáh medzinárodného spoločenstva zatiaľ najdokonalejší vývojový stupeň v oblasti medzinárodného trestného súdnictva, ktoré umožňuje univerzálne stíhať najzávažnejšie porušenia medzinárodného práva. Celková matéria ICC je tak rozsiahla, že presahuje obsah tohto príspevku a autor by sa ku konkrétnym otázkam spojeným s fungovaním ICC a komplexnejšou analýzou jeho inštitútov rád vrátil v nasledujúcom príspevku. Je ešte vhodné dodať, že ani Slovenska republika nezostala v snahe o zriadenie tohto súdneho orgánu pozadu a v jej mene bol Rímsky štatút podpísaný 23. decembra 1998. Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas so Štatútom uznesením č. 1987 z 3. apríla 2002 a súčasne rozhodla, že ide o zmluvu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Následne ho prezident republiky ratifikoval a na základe čl. 126 nadobudol platnosť 1. júla 2002. ■

18 Právni dôvody vlády prezidenta Bushe pro zrušení podpisu Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, In: Trestněprávní revue 1/2004, s. 8.

19 Šturma, P.: **Změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu**, In: Trestněprávní revue 8/2010, s. 245.

Záverom by chcel autor ešte vyjadriť podakovanie svojmu školiteľovi dizertačnej práce doc. JUDr. Jozefovi Olejovi, CSc. z Katedry trestného práva UPJŠ v Košiciach a svojmu kolegovi zo SEOPMVL MO SR, historikovi PhDr. Antonovi Hrnkovi, CSc. za odborné rady a pripomienky k obsahu tohto príspevku.

RESUMÉ

Stíhanie vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti prostriedkami medzinárodného trestného práva

Autor sa v článku snaží načrtnúť vývojovú líniu medzinárodného trestného súdництва ako prostriedku stíhania vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti a iných závažných porušení medzinárodného práva od počiatkovej snahy víťazných mocností potrestať nemeckého cisára Wilhelma II. a nemeckých dôstojníkov po I. svetovej vojne, cez ustanovenie Norimberského a Tokijského tribunálu po II. svetovej vojne až po zriadenie a fungovanie ad hoc tribunálov ICTY a ICTR a prínos ich judikatúry na formovanie inštitútov medzinárodného trestného práva. Následne analyzuje aj pôsobenie tzv. „hybridných“ foriem medzinárodného trestného súdництва reprezentovaných SCSL, STL a súdnymi panelmi vytvorenými pričinením medzinárodného spoločenstva v Kambodži, Kosove a Východnom Timore. Za momentálne najdokonalejší prostriedok stíhania trestných činov podľa medzinárodného práva považuje ICC, ktorého štatút vo forme medzinárodnej zmluvy ratifikovala aj Slovenská republika.

SUMMARY

Prosecution of War Crimes and Crimes against Humanity within the Framework of the International Criminal Law

The author outlines history of the administration of international criminal justice as a means of prosecuting war crimes, crimes against humanity and other serious violations of international law since the initial efforts of winning powers to punish the German Emperor Wilhelm II and German officers after World War I, through the establishment of the Norimberg and Tokyo Tribunals after World War II to the establishment and ad-hoc operation of ICTY and ICTR Tribunals and the impact of their case-law on concepts of international criminal law. The author subsequently analyses the so-called "hybrid" forms of international criminal judiciary represented by SCSL, STL and judicial panels formed in cooperation with international communities in the Kingdom of Cambodia, Kosovo and Democratic Republic Timor-Leste. In the author's opinion, ICC is the most effective means of prosecuting crimes within the framework of international law. The ICC Statute was ratified also by the Slovak Republic in a form of an international treaty.

ZUSAMENFASSUNG

Verfolgung von Kriegsverbrechen und Verbrechen gegen die Menschlichkeit durch die Mittel des internationalen Strafrechtes

Der Autor bemüht sich im Artikel, die Entwicklungslinie des internationalen Strafrechtswesens als eines Wegs bei der Verfolgung der Kriegsverbrecher, der Verbrechen gegen die Menschlichkeit und gegen ernste Verletzungen des internationalen Rechtes anzudeuten, und zwar von den Anfangsbemühungen der Siegermächte um die Bestrafung des deutschen Kaisers Wilhelm II und der deutschen Offiziere nach dem I. Weltkrieg, über die Errichtung des Nürnbergers und des Tokiotribunals nach dem II. Weltkrieg, bis zur Errichtung und zum Verfahren der ad hoc ICTY- und ICTR- Tribunale hinaus bis zum Beitrag deren Rechtsprechung bei der Gestaltung der Instrumente des internationalen Strafrechtes. Er analysiert in der Folge auch die Einwirkungen von so genannten „Hybridformen“ des internationalen Strafrechtswesens, repräsentiert durch SCSL, STL und Gerichtspaneele, errichtet auch durch Zutun der internationalen Gemeinschaft in Kambodscha, Kosovo und im Osttimor. Als momentan vollkommenstes Mittel der Verfolgung von strafrechtlichen Taten nach dem internationalen Recht wird ICC betrachtet, dessen Statuten mit einem internationalen Vertrag auch die Slowakische Republik ratifiziert hat.

Trestnoprávne aspekty výkonu rozhodnutí ústavného súdu v Slovenskej republike a v Českej republike

JUDr. Ivetta Macejková

Ústavný súd v Slovenskej republike i v Českej republike vystupuje ako nezávislý a nestranný ochranca ústavnosti. Výkon rozhodnutí, ktoré boli prijaté pred ústavným súdom predstavuje, ako pri konaniach pred všeobecnými súdmi, záverečnú fázu konania.

Vzhľadom na problémy, s ktorými sa ústavné súdy v Slovenskej republike a v Českej republike stretávali pri výkone ich rozhodnutí, pristúpil tak slovenský, ako i český zákonodarca k prijatiu legislatívnych opatrení, ktoré mali, i keď každé iným spôsobom, prispieť k zabezpečeniu bezproblémového výkonu rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky, resp. Ústavného súdu Českej republiky.

Slovenská republika v záujme zvýšenia rešpektovania rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) postupovala cestou poskytnutia trestnoprávnej ochrany výkonu rozhodnutí Ústavného súdu SR. V Českej republike zas v záujme odstránenia nejasností pri výkone kasáčnych rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky (ďalej len „Ústavný súd ČR“) dotýkajúcich sa trestného konania zákonodarca doplnil český Trestný poriadok o osobitný spôsob – konanie po zrušení rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní nálezom Ústavného súdu ČR.

I. K trestnému činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR

Jedným z prínosov rekodifikácie trestného práva v Slovenskej republike bolo i zakotvenie nového trestného činu v § 350 Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Z. z. v platnom znení, ďalej aj „Trestný zákon“, resp. „nový Trestný zákon“), a to trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR. Dôvodom zakotvenia tohto trestného činu, vychádzajúc z dôvodovej správy k novému Trestnému zákonu, bola snaha zákonodarcu ochraňovať riadne plnenie povinností vyplývajúcich z rozhodnutí Ústavného súdu SR.¹ Zákonodarca sa snažil reagovať na nie celkom ojedinelé prípady, keď subjekty, ktorým z rozhodnutia ústavného súdu vyplývala nejaká povinnosť, túto neplnili, čím fakticky marili vykonanie toho-ktorého rozhodnutia Ústavného súdu SR.

Cieľom zakotvenia skutkovej podstaty tohto trestného činu bola snaha zákonodarcu zabezpečiť, aby výkonu rozhodnutí Ústavného súdu SR bola poskytovaná rovnaká úroveň trestnoprávnej ochrany ako všeobecným súdom. Skutková podstata trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia bola totiž pred rekodifikáciou (ale i v súčasnosti je) vyjadrená pomerne kauzisticky, taxatívne vymenúvala, resp. vymenúva jednotlivé prípady, v ktorých konaním páchatelia dochádza k mareniu výkonu úradného rozhodnutia. Pod tieto taxatívne stanovené prípady však nie je možné ani použitím rozširujúceho výkladu zahrnúť nesplnenie jednotlivých povinností ukladaných subjektom vo výrokoch rozhodnutí prijímaných v rámci rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR. Podľa § 348 a § 349 nového Trestného zákona, resp. podľa § 171 starého Trestného zákona (zákon č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov) sa tak poskytuje ochrana len výkonu rozhodnutí okresných súdov, krajských súdov, Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí špecializovaného trestného súdu, resp. v minulosti i rozhodnutí vojenských súdov.²

1 Bližšie pozri dôvodovú správu k Trestnému zákonu.

2 Pozri napr. Samaš, O. – Stiffel, H. – Toman, P.: **Trestný zákon. Stručný komentár.** Bratislava : Iura Edition, 2006, s. 709, tiež Ivor, J. a kol.: **Trestné právo hmotné. Osobitná časť.** Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 385.

3 Bližšie k vývoju ústavného súdництва na území Slovenskej republiky pozri napr. Palúš, I. – Somorová, L.: **Štátne právo Slovenskej republiky**. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010, s. 410 a nasl.

4 Jedine vo vzťahu ku konaniu o súlade právnych predpisov čl. 125 Ústavy SR predpokladá istý spôsob „vynútenia“ rozhodnutia Ústavného súdu SR, keď ustanovuje, že v prípade, ak bol vyslovený nesúlad právnych predpisov a príslušné orgány do šiestich mesiacov tento nesúlad neodstránia, strácajú príslušné právne predpisy, resp. ich časti platnosť a teda prestávajú byť súčasťou platného právneho poriadku Slovenskej republiky.

5 Pozri napr. Šámal, P. a kol.: **Trestní zákoník**. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2910 a nasl., tiež Prouza, D.: **Trestní zákoník**. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 1102 a nasl.

6 Bližšie pozri Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2006, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2007, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2008, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2009.

Tento stav bol daný predchádzajúcim vývojom právneho poriadku Slovenskej republiky, ktorý v čase prijímania starého Trestného zákona nezakotvoval reálne fungujúci systém ústavného súdництва.³ Ani po zriadení Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v roku 1991, resp. po vzniku Ústavného súdu SR v roku 1993 zákonodarcia túto skutočnosť nereflektoval a trestnoprávnu ochranu výkonu rozhodnutí Ústavného súdu SR naďalej neposkytoval, čo vzhľadom na význam a postavenie Ústavného súdu SR v právnom poriadku Slovenskej republiky nebolo možné považovať za vyhovujúce.

V tejto súvislosti je zároveň potrebné zdôrazniť, že náš právny poriadok Ústavnému súdu SR (na rozdiel od súdov všeobecných) neposkytuje žiadne možnosti,⁴ ako by mohol (či už priamo alebo nepriamo prostredníctvom iných orgánov) vynútiť akceptovanie svojich rozhodnutí adresátmi týchto rozhodnutí. V konečnom dôsledku tak ostáva na dobrej vôli adresátov rozhodnutí Ústavného súdu SR, či budú rešpektovať povinnosti, ktoré im z týchto rozhodnutí vyplývajú.

S poľutovaním je nutné konštatovať, že k stopercentnému plneniu povinností vyplývajúcich z rozhodnutí Ústavného súdu SR reálne nedochádza napriek tomu, že adresátmi sú predovšetkým orgány verejnej moci (súdy, štátne orgány, orgány územnej samosprávy a i.), pri ktorých by sa očakávalo dobrovoľné plnenie ako úplne samozrejmé.

Z pohľadu Ústavného súdu SR zakotvenie novej samostatnej skutkovej podstaty trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR je vnímané kladne, pretože sa očakávalo, že zabezpečí väčšie, resp. úplné rešpektovanie rozhodnutí Ústavného súdu SR.

Pozitívne možno hodnotiť zakotvenie tejto skutkovej podstaty i pri porovnaní so zahraničím. Napr. v Českej republike sa z hľadiska zabezpečenia trestnoprávnej ochrany výkonu rozhodnutí Ústavného súdu ČR ani po prijatí nového českého Trestného zákona (zák. č. 40/2009 Sb. z 8. januára 2009) účinného od 1. januára 2010 nič nezmenilo, pretože nebola zakotvená žiadna nová skutková podstata, ktorá by chránila výkon rozhodnutí Ústavného súdu ČR. Zároveň sa z pohľadu Ústavného súdu ČR nezmenila ani skutková podstata trestného činu „marenia výkonu úradného rozhodnutia“ podľa § 337 nového českého Trestného zákona, ktorá naďalej poskytuje ochranu len výkonu rozhodnutí okresných súdov, krajských súdov, vrchných súdov a Najvyššieho súdu Českej republiky, pričom pod inými orgánmi verejnej moci sa, tak ako i v Slovenskej republike, rozumejú predovšetkým orgány štátnej správy a územnej samosprávy.⁵

Vzhľadom na pomerne vysoké očakávania spojené so zakotvením tejto skutkovej podstaty bolo preto istým sklamaním, že napriek stále nie ojedinelému (a neraz i medializovanému) nerešpektovaniu rozhodnutí Ústavného súdu SR nebola zatiaľ počas piatich rokov od účinnosti nového Trestného zákona žiadna osoba odsúdená, obžalovaná či vôbec stíhaná za spáchanie tohto trestného činu.⁶

Odstrašujúci účinok skutkovej podstaty trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR na potenciálnych páchatelov tohto trestného činu je tak v konečnom dôsledku minimálny. Súčasný stav skôr vyvoláva presvedčenie, že hoci by sa potenciálni páchatelia dopustili porušenia povinnosti vyplývajúcej im z rozhodnutia Ústavného súdu SR, trestne stíhaní aj tak nebudú a že toto porušovanie je napriek jeho formálnej trestnosti v Slovenskej republike fakticky beztrestné.

JUDr. Ivetta Macejková
Absolventka Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a diplomovaná doktorka práv pôsobila na Okresnom súde Bratislava-vidiek

ako sudkyňa, podpredsedníčka a neskôr predsedníčka Okresného súdu Bratislava-vidiek. V rokoch 1996–1998 pôsobila vo funkcii predsedníčky Krajského súdu Bratislava, do roku 2006 ako predsedníčka trestného senátu. V roku 2006 po výberovom konaní na sudcu Najvyššieho súdu SR – sudcu odvolacej agentúry Špeciálneho súdu pri Najvyššom súde SR sa stala sudkyňou a členkou trestného kolégia Najvyššieho súdu SR ako jediná žena. Od roku 1995 sa podieľala na pedagogickom procese na katedre trestného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici i na katedre trestného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Prezident Slovenskej republiky ju vymenoval 16. februára 2007 za sudkyňu a zároveň za predsedníčku Ústavného súdu SR.

II. Skutková podstata trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR

Systematicky je trestný čin marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR zaradený do piateho dielu („Iné formy rušenia činnosti orgánov verejnej moci“) ôsmej hlavy („Trestné činy proti poriadku vo verejných veciach“) osobitnej časti Trestného zákona, pričom trestnosť marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR bola do nášho právneho poriadku zavedená, ako už bolo uvedené vyššie, od 1. januára 2006.

V zmysle § 350 Trestného zákona znaky skutkovej podstaty trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR naplní ten, kto marí alebo podstatne sťažuje výkon rozhodnutia Ústavného súdu SR tým, že nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho rozhodnutia.

V základnej skutkovej podstate je trestný čin marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR prečinom, za ktorý je možné uložiť trest odňatia slobody až na dva roky, pričom Trestný zákon zakotvuje len základnú skutkovú podstatu tohto trestného činu.

Objekt

Objektom tohto trestného činu je, ako to vyplýva už aj z vyššie uvedeného, záujem na riadnom plnení povinností, ktoré vyplývajú z rozhodnutí Ústavného súdu SR.⁷

Objektívna stránka

K naplneniu objektívnej stránky trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR dôjde, ak páchatel' nesplní povinnosť vyplývajúcu z rozhodnutia Ústavného súdu SR, čím bude marí alebo podstatne sťažovať výkon tohto rozhodnutia. Pre trestnosť činu sa nevyžaduje úplné zmarenie výkonu, ale postačí, ak páchatel' nesplnením povinnosti vyplývajúcej z rozhodnutia Ústavného súdu SR výkon tohto rozhodnutia čo i len ohrozi.⁸

Nesplnenie povinnosti vyplývajúcej z rozhodnutia Ústavného súdu SR je trestným, ak predstavuje takú prekážku výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR,

- ktorá buď úplne znemožňuje výkon rozhodnutia Ústavného súdu SR, alebo
- kvôli ktorej bude možné vykonať rozhodnutie Ústavného súdu SR iba za podstatne sťažených podmienok.

V zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len „zákon o Ústavnom súde SR“) rozhoduje Ústavný súd SR vo veci samej tromi druhmi rozhodnutí, a to nálezom, uznesením a rozsudkom:

- a) Nálezom rozhoduje Ústavný súd SR o súlade právnych predpisov, o súlade medzinárodnej zmluvy, o predmete referenda, o spore o príslušnosť medzi ústrednými orgánmi štátnej správy, o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb, o sťažnostiach orgánov územnej samosprávy, o vyhlásení volieb za neplatné, o zrušení napadnutého výsledku volieb, o zrušení rozhodnutia volebnej komisie a o vyhlásení za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený, o rozpustení alebo pozastavení činnosti politickej strany alebo hnutia, o sťažnosti proti výsledku referenda, o sťažnosti proti výsledku ľudového hlasovania o odvolaní prezidenta Slovenskej republiky, o súlade rozhodnutia o vyhlásení výnimočného stavu alebo núdzového stavu, o zrušení napadnutého rozhodnutia v konaní o preskúmaní rozhodnutia vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov.
- b) Uznesením rozhoduje Ústavný súd SR o výklade Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“), o zamietnutí volebnej sťažnosti, o sťažnosti proti rozhodnutiu o overení alebo neoverení mandátu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, o návrhu o odvolaní sudcu Ústavného súdu SR prezidentom, o potvrdení napadnutého rozhodnutia v konaní o preskúmaní rozhodnutia vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov.

7 Rovnako napr. Madliak, J. a kol.: **Trestné právo hmotné II. Osobitná časť.** Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010, s. 190.

8 Obdobne napr. Ivor, J. a kol.: **Trestné právo hmotné. Osobitná časť.** Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 391.

9 Palúš, I. – Somorová, L.:

Štátne právo Slovenskej republiky. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010, s. 446.

10 Pre úplnosť je potrebné uviesť, že v súčasnosti sa v rámci ústavnoprávnej vedy vyskytuje aj názor, že precedenčnú povahu majú nielen rozhodnutia ústavného súdu prijaté v rámci abstraktnej kontroly ústavnosti, ale že precedenčnú povahu majú aj tie rozhodnutia ústavného súdu, ktoré boli vydané pri konkrétnej kontrole ústavnosti v rámci konania o individuálnej sťažnosti (pozri napr. nález Ústavného súdu ČR sp. zn. IV. ÚS 301/05 z 13. novembra 2007).

11 Bližšie pozri Šámal, P. a kol.:

Trestní řád. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2399–2400.

c) Rozsudkom rozhoduje Ústavný súd SR v konaní podľa čl. 129 ods. 5 Ústavy SR o obžalobe prezidenta Slovenskej republiky vo veci úmyselného porušenia ústavy alebo vlastizrady.

V ostatných veciach rozhoduje Ústavný súd SR uznesením (napr. o vylúčení sudcu, o predbežnom opatrení, ktorým sa pozastaví účinnosť napadnutých právnych predpisov v konaní o súlade právnych predpisov, a i.).

V zmysle čl. 133 Ústavy SR proti rozhodnutiam Ústavného súdu SR nemožno podať opravný prostriedok, ich uverejnením v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, resp. ich doručením (pri rozhodnutiach, ktoré sa neuverejňujú v Zbierke zákonov Slovenskej republiky) sú právoplatné a teda záväzné.

S istým zjednodušením možno rozhodnutia Ústavného súdu SR z hľadiska záväznosti rozdeliť do troch skupín.⁹

a) Niektoré rozhodnutia Ústavného súdu SR vo veci samej sú všeobecne záväzné, a to rozhodnutia prijaté v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 Ústavy SR, ako i uznesenia prijaté v konaní o výklade Ústavy SR a ústavných zákonov podľa čl. 128 Ústavy SR.

b) Niektoré rozhodnutia Ústavného súdu SR sú záväzné pre všetky orgány verejnej moci, fyzické osoby a právnické osoby, ktorých sa týkajú, a to rozhodnutia prijaté v konaniach podľa čl. 129 ods. 1 až 6 Ústavy SR.

c) Ostatné rozhodnutia zaväzujú iba účastníkov konania a vedľajších účastníkov konania.¹⁰

Povinnosti ukladané rozhodnutiami, ktoré sú prijaté v rámci niektorého z konaní Ústavného súdu SR môžu byť rôznorodé. Napr. uloženie povinnosti uhradiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, obnoviť stav pred porušením základného práva alebo slobody, vec znovu prerokovať a rozhodnúť, konať, zákaz pokračovať v ďalšom porušovaní základného práva alebo slobody či príkaz adresovaného všeobecnému súdu, aby konal bez zbytočných prieťahov, a i.

V zmysle § 56 ods. 6 zákona o Ústavnom súde SR pritom platí, že ak Ústavný súd SR právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je však viazaný právnym názorom Ústavného súdu SR, ktorý je záväzný preto, lebo ide o konkrétny prejav aplikácie Ústavy SR, Listiny základných práv a slobôd či medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná a ktorá má v zmysle Ústavy SR prednosť pred zákonmi. Samotný právny názor Ústavného súdu SR spočíva v jeho autoritatívnom závere o otázke, ktoré právne normy majú byť v určitej veci aplikované, ako majú byť interpretované a použité a prípadne k akému právne významnému výsledku sa má dospieť. Viazanosť právnym názorom Ústavného súdu SR znamená predovšetkým povinnosť adresáta rešpektovať právny názor rozhodnutia Ústavného súdu SR, resp. povinnosť pri výklade a aplikácii príslušných právnych noriem, ktorých sa záväzný právny názor týka, postupovať v súlade s vyjadreným právnym názorom Ústavného súdu SR.¹¹

Vo vzťahu k uvedenému je zároveň potrebné zdôrazniť, že viazanosť právnym názorom Ústavného súdu SR v sebe o. i. logicky zahŕňa i povinnosť orgánu verejnej moci vykonať úkony, doplnenia a dôkazy vyžadované v rozhodnutí Ústavného súdu SR. Ide o rovnakú povinnosť, akú má napr. v zmysle § 327 ods. 1 Trestného poriadku súd, ktorému bola vec vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie odvolacím súdom, alebo akú má v zmysle § 391 ods. 1 orgán, ktorému bola vec prikázaná na nové prerokovanie a rozhodnutie dovolacím súdom, a pod.

Subjekt

Trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR sa nemôže dopustiť každá trestne zodpovedná osoba, ale len tá, ktorej z rozhodnutia Ústavného súdu SR vyplýva nejaká povinnosť, ktorú nespĺní, čím marí alebo podstatne sťažuje výkon rozhodnutia Ústavného súdu SR.

Nepôjde teda o všeobecný subjekt, pretože osoba, ktorá síce spĺňa podmienku veku a pričetnosti, ale z rozhodnutia Ústavného súdu SR jej zároveň nevyplývajú žiadne povinnosti, nie je spôsobilá tento trestný čin spáchať.

Ako už bolo uvedené vyššie, špecifikom trestného činu marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR je skutočnosť, že adresátom povinností vyplývajúcich z rozhodnutí Ústavného

súdu SR sú prevažne orgány verejnej moci (súdy, štátne orgány, orgány územnej samosprávy), a teda i páchatelmi budú predovšetkým osoby v pozícii verejných činiteľov, čo nepochybne výrazne zvyšuje závažnosť, resp. protispoločenský charakter tohto trestného činu.

Subjektívna stránka

Vychádzajúc z § 17 Trestného zákona platí, že na vznik trestnej zodpovednosti za trestný čin marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu SR sa vyžaduje úmyselné zavinenie, pretože Trestný zákon výslovne neustanovuje, že by postačovalo zavinenie z nebanlivosti. V trestnom konaní teda bude nevyhnutné preukázať, že páchatel úmyselne nesplnil povinnosť vyplývajúcu z rozhodnutia Ústavného súdu SR.

III.

Právna úprava výkonu rozhodnutí Ústavného súdu ČR v trestnom konaní

Česká právna úprava v rámci zabezpečovania riadneho výkonu rozhodnutí Ústavného súdu ČR nepočíta s trestnoprávnou ochranou výkonu rozhodnutí Ústavného súdu ČR. Český zákonodarca však otázku výkonu rozhodnutí Ústavného súdu ČR v záujme odstránenia niektorých nejasností pri výkone kasačných rozhodnutí Ústavného súdu ČR dotýkajúcich sa trestného konania vyriešil doplnením českého Trestného poriadku¹² o osobitný spôsob konania – konanie po zrušení rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní nálezom Ústavného súdu ČR. Ako už vyplýva z názvu, konanie nasleduje po zrušení protiústavných, resp. nezákonných rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní nálezmi Ústavného súdu ČR, ktoré boli prijaté v rámci konania o ústavnej sťažnosti podanej sťažovateľom z dôvodu zásahu do jeho základného práva alebo slobody.

Zakotvenie takéhoto osobitného druhu konania v slovenskom Trestnom poriadku chýba. Pri výkone rozhodnutí Ústavného súdu SR v trestnom konaní sa vychádza zo všeobecne formulovaných ustanovení zákona o Ústavnom súde SR upravujúcich výkon rozhodnutí Ústavného súdu SR¹³ a z analogického uplatňovania ustanovení Trestného poriadku, čo sa podľa môjho názoru tiež podieľa na problémoch s výkonom týchto rozhodnutí. Myslím si, že zavedenie takéhoto osobitného druhu konania aj v Slovenskej republike by spolu s už existujúcou trestnoprávnou ochranou prispelo k lepšiemu výkonu rozhodnutí Ústavného súdu SR v trestnom konaní.

Vzhľadom na uvedené preto v nasledujúcich riadkoch aspoň v stručnosti priblížim českú právnu úpravu, ktorá by sa potenciálne mohla stať inšpiráciou, resp. východiskom pre budúcu slovenskú právnu úpravu.

Právna úprava konania po zrušení rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní nálezom Ústavného súdu ČR je obsahom šiesteho oddielu dvadsiatej hlavy („Osobitné spôsoby konania“) tretej časti („Konanie pred súdom“) českého Trestného poriadku, pričom do Trestného poriadku bol tento osobitný druh konania zakotvený s účinnosťou od 1. januára 2002 zákonom č. 265/2001 Sb. Táto právna úprava pritom nie je komplexná, nerieši podrobne všetky otázky, ktoré by sa v súvislosti s výkonom kasačných rozhodnutí Ústavného súdu ČR mohli v trestnom konaní vyskytnúť, ale zameriava sa len na riešenie štyroch otázok:

- postup po doručení kasačného nálezu Ústavného súdu ČR,
- osobitné pravidlá a obmedzenia spojené s rozhodnutím len v prospech obvineného,
- čiastočné zrušenie rozsudku,
- opatrenia po zrušení vykonávaného rozhodnutia.

Postup po doručení kasačného nálezu Ústavného súdu ČR

Na základe § 314h ods. 1 českého Trestného poriadku platí, že po doručení nálezu Ústavného súdu ČR, ktorým bolo zrušené rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní alebo jeho časti,

12 Zákon č. 141/1961 Sb. v znení neskorších predpisov.

13 Na výkon rozhodnutí Ústavného súdu SR v trestnom konaní sa vzťahuje predovšetkým § 56 ods. 6 a 7 a § 41b ods. 1 zákona o Ústavnom súde SR. V zmysle § 56 ods. 6 a 7 zákona o Ústavnom súde SR platí, že ak Ústavný súd SR právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom Ústavného súdu SR. Ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím Ústavného súdu SR, ktoré je vykonateľné jeho dorúčením. V § 41b ods. 1 zákon o Ústavnom súde SR sa ustanovuje, že ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť v zmysle čl. 125 Ústavy SR, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

pokračuje tento orgán v tom štádiu konania, ktoré bezprostredne predchádzalo vydaniu zrušeného rozhodnutia, ak zákon alebo nález Ústavného súdu ČR neustanoví inak. Pritom je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo veci Ústavný súd ČR a je povinný vykonať úkony a doplnenia, ktoré mu nariadil.

V zmysle § 314h ods. 2 sa primerane má postupovať aj v prípade, ak Ústavný súd ČR nálehom zakázal niektorému orgánu činnému v trestnom konaní, aby pokračoval v porušovaní ústavne zaručeného základného práva alebo slobody a prikázal mu, aby, pokiaľ to je možné, obnovil stav pred ich porušením.

Predovšetkým treba vyzdvihnúť, že český Trestný poriadok (na rozdiel od zákona o Ústavnom súde SR nielen zakotvuje viazanosť orgánu činného v trestnom konaní právnym názorom Ústavného súdu ČR, ale zároveň aj explicitne vyjadruje povinnosť orgánov činných v trestnom konaní vykonať akékoľvek úkony a doplnenia prípustné v trestnom konaní, ktoré Ústavný súd ČR v náleze nariadil, ktoré sú napr. výsluch svedkov či odstránenie protiústavne získaných dôkazov z trestného spisu a pod.¹⁴ Samozrejme, že orgán činný v trestnom konaní bude v prípade potreby povinný vykonať okrem úkonov a doplnení uvedených v náleze Ústavného súdu ČR aj ďalšie úkony a doplnenia nutné na odstránenie zásahu do základných práv a slobôd.

Česká právna úprava v podstate rovnako ako zákon o Ústavnom súde SR ustanovuje, že po zrušení rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní bude príslušným na pokračovanie v trestnom konaní orgán, ktorého rozhodnutie zrušil nález Ústavného súdu ČR. Ustanovenie § 314h ods. 1 českého Trestného poriadku pritom ráta i s možnou odchýlkou od tohto postupu. Zo zákona sa to môže stať, ak v konkrétnom prípade boli ústavnom sťažnosťou napadnuté a Ústavným súdom ČR zrušené viaceré po sebe nasledujúce rozhodnutia, ktoré vydali viacerí orgány činné v trestnom konaní, čo pri rozhodovaní o trestných veciach nie je vôbec výnimočné. Iný orgán než ten, ktorého rozhodnutie zrušil kasačný nález Ústavného súdu ČR, bude príslušný na pokračovanie v trestnom konaní aj v prípade, ak sa trestné konanie už dostalo do neskoršieho štádia, v ktorom má byť vec naďalej prejednávaná bez ohľadu na zrušenie rozhodnutia vydaného v skoršom štádiu trestného konania (napr. zrušenie rozhodnutia o väzbe vydané v prípravnom konaní, ak je vec už prejednávaná v rámci hlavného pojednávania).¹⁵

V záujme jednotného postupu orgánov činných v trestnom konaní však český Trestný poriadok navyše dopĺňa i všeobecné pravidlo, že po doručení nálezú Ústavného súdu ČR bude príslušný orgán pokračovať v tom štádiu konania, ktoré bezprostredne predchádzalo vydaniu zrušeného rozhodnutia, pričom zákon alebo nález Ústavného súdu ČR môže i v tomto prípade ustanoviť inak. Ak napr. Ústavný súd ČR na základe ústavnej sťažnosti zrušil len rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo trestné stíhanie obvineného právoplatne ukončené, nastáva rovnaká procesná situácia, aká vo veci bola pred zrušeným rozhodnutím odvolacieho súdu, teda že vo veci je podané odvolanie, o ktorom nebolo rozhodnuté a treba o ňom opätovne rozhodnúť.¹⁶

Takéto spresňujúce ustanovenie v zákone o Ústavnom súde SR absentuje, k obdobnému postupu je tak v Slovenskej republike možné dospieť len na základe analogického použitia ustanovení slovenského Trestného poriadku.

Osobitné pravidlá a obmedzenia spojené s rozhodnutím len v prospech obvineného

V § 314i český Trestný poriadok ustanovuje, že v prípade, ak bolo nálehom Ústavného súdu ČR zrušené rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní len v prospech obvineného,

- doba od právoplatnosti pôvodného rozhodnutia vo veci samej do doručenia nálezú Ústavného súdu ČR sa do premlčacej doby nezapočítava,
- v novom konaní nemôže dôjsť k zmene rozhodnutia v neprospech obvineného; ak pôjde o iné rozhodnutie, platí primerane ustanovenie § 150 Trestného poriadku,
- smrť obvineného nebráni vykonaniu ďalšieho konania a trestné stíhanie nie je možné zastaviť len preto, že obvinený zomrel.

Ustanovenie § 314i českého Trestného poriadku sa týka predovšetkým prípadov, v ktorých sťažovateľom v konaní o ústavnej sťažnosti pred Ústavným súdom ČR bol obvinený, ktorého základné práva a slobody boli porušené rozhodnutím, ktoré zrušil nálezom Ústavný súd ČR.¹⁷

14 Bližšie pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu ČR č. ÚS 78/1995-n, ÚS 22/1997-u, ÚS 76/1997-n.

15 Šámal, P. a kol.: **Trestní řád.** Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2396–2397.

16 Bližšie pozri Šámal, P. a kol.: **Trestní řád.** Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2403.

17 Bližšie pozri Šámal, P. a kol.: **Trestní řád.** Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2406.

S nálezom Ústavného súdu ČR, ktorým bolo zrušené rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní len v prospech obvineného sa v zmysle § 314i spájajú pravidlá a obmedzenia obdobné tým, ktoré sa podľa českého Trestného poriadku spájajú predovšetkým s obnovou konania v prospech obvineného.¹⁸ Rovnako v slovenskom trestnom procese sú s obnovou konania len v prospech obvineného spojené obdobné pravidlá a obmedzenia.¹⁹

Zmena k horšiemu (*reformationis in peius*), zakázaná v písmene b rozoberaného ustanovenia, sa môže prejavovať najmä v rozsahu a závažnosti skutkových zistení, v použitej právnej kvalifikácii, v druhu a výmere trestu, v druhu a forme ochranného opatrenia, v rozsahu a spôsobe náhrady škody spôsobenej trestným činom, a to v každej uvedenej okolnosti jednotlivo alebo v kumulácii niektorej z nich.²⁰ V zmysle judikatúry Ústavného súdu ČR však zákaz zmeny k horšiemu neznamená, že by všeobecný súd po zrušení jeho skoršieho rozhodnutia kasačným nálezom Ústavného súdu ČR nemohol nanovo rozhodnúť opäť v neprospech obvineného (sťažovateľa), ak nedošlo k zmene pôvodného (pre obvineného taktiež nepriaznivého) rozhodnutia v jeho neprospech.²¹

Čiastočné zrušenie rozsudku

Podľa § 314j českého Trestného poriadku platí, že v prípade, ak nález Ústavného súdu ČR zruší rozsudok, len pokiaľ ide o niektorý z trestných činov, za ktoré bol právoplatne uložený úhrnný alebo súhrnný trest, stanoví príslušný súd bezodkladne po doručení nálezu na verejnom zasadnutí rozsudkom primeraný trest za zvyšné trestné činy.

V § 314j teda český Trestný poriadok upravuje situáciu, keď všeobecný súd rozhodol, že páchatel' je vinný zo spáchania dvoch alebo viacerých trestných činov v súbehu, uložil mu úhrnný alebo súhrnný trest a následne Ústavný súd ČR svojím nálezom zruší tento rozsudok, avšak len vo vzťahu k niektorému zo zbíhajúcich sa trestných činov.

V podstate ide o obdobu postupov, ktoré v zmysle českého Trestného poriadku nasledujú pri uložených úhrnných a súhrnných trestoch po povolení obnovy konania²² či po odpustení trestu amnestiou.²³ Obdobne i v slovenskom trestnom procese je takéto riešenie zakotvené v rámci obnovy konania,²⁴ ako aj v rámci postupu upravujúceho použitie milosti, resp. amnestie.²⁵ Za súd vecne a miestne príslušný na rozhodovanie o primeranom treste za zvyšné trestné činy podľa §314j českého Trestného poriadku sa považuje súd, ktorý o veci rozhodol v prvom stupni, čo zabezpečuje zachovanie práva oprávnených subjektov na podanie odvolania.²⁶

Opatrenia po zrušení vykonávaného rozhodnutia

Ustanovenie § 314k českého Trestného poriadku v prvom odseku zakotvuje pravidlo, aby, ak sa na obvinenom vykonáva trest odňatia slobody uložený mu rozsudkom, rozhodol príslušný súd bezodkladne po doručení nálezu Ústavného súdu ČR, ktorým bol zrušený výrok o treste odňatia slobody, o väzbe, pričom súd má postupovať podľa § 67 a § 68 českého Trestného poriadku.

Podľa druhého odseku tohto ustanovenia platí, že v prípade, ak sa vykonáva iné rozhodnutie zrušené nálezom Ústavného súdu ČR, rozhodne príslušný orgán činný v trestnom konaní po doručení nálezu, ak zákon alebo nález Ústavného súdu ČR neustanoví inak, o zastavení alebo prerušení jeho výkonu, prípadne urobí iné vhodné opatrenia.

V § 314k teda český Trestný poriadok určuje ako postupovať, ak v čase zrušenia rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní nálezom Ústavného súdu ČR výkon tohto rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní práve prebieha. V prípade, ak bol výkon rozhodnutia zrušeného nálezom Ústavného súdu ČR už ukončený, prípadne ešte ani vôbec nezačal, použitie tohto ustanovenia, samozrejme, neprichádza do úvahy a orgán činný v trestnom konaní bude postupovať podľa § 314h ods. 1 českého Trestného poriadku, ktorý obsahuje všeobecnú úpravu postupu orgánov činných v trestnom konaní po doručení kasačného nálezu Ústavného súdu ČR.

Vo vzťahu k povinnému rozhodovaniu o väzbe ide o obdobu postupov, ktoré v zmysle českého Trestného poriadku nasledujú po zrušení rozsudku v konaní o dovolaní,²⁷ o sťažnosti pre porušenie zákona²⁸ a po povolení obnovy konania.²⁹ Obdobne i v slovenskom trestnom pro-

18 Bližšie pozri § 289 českého Trestného poriadku.

19 Bližšie pozri § 405 slovenského Trestného poriadku.

20 Bližšie pozri Šámal, P. a kol.: **Trestní řád**. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2407.

21 Bližšie pozri rozhodnutie Ústavného súdu ČR č. ÚS 11/2000-u.

22 Bližšie pozri § 288 ods. 3 českého Trestného poriadku.

23 Bližšie pozri § 370 českého Trestného poriadku.

24 Bližšie pozri § 404 ods. 3 slovenského Trestného poriadku.

25 Bližšie pozri § 476 slovenského Trestného poriadku.

26 Bližšie pozri Šámal, P. a kol.: **Trestní řád**. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2410.

27 Bližšie pozri § 265 ods. 1 českého Trestného poriadku.

28 Bližšie pozri § 275 ods. 3 českého Trestného poriadku.

29 Bližšie pozri § 287 českého Trestného poriadku.

- 30 Bližšie pozri § 380 ods. 2 slovenského Trestného poriadku.
- 31 Bližšie pozri § 403 slovenského Trestného poriadku.
- 32 Bližšie pozri Šámal, P. a kol.: **Trestní řád**. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2412.
- 33 Bližšie pozri napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR č. NS 13/2002-T 326.
- 34 Bližšie pozri rozhodnutie Ústavného súdu ČR č. ÚS 28/2002-u.
- 35 Bližšie pozri § 72 ods. 3 českého Trestného poriadku.
- 36 Šámal, P. a kol.: **Trestní řád**. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 2413–2414.

cese je v rámci dovolacieho konania,³⁰ ako i v rámci obnovy konania³¹ zakotvené obligatórne rozhodovanie o väzbe. Podľa §314k ods. 1 českého Trestného poriadku sa považuje za vecne a miestne príslušný na rozhodovanie o väzbe súd, ktorý o veci rozhodol v prvom stupni.³² Výslovný odkaz na § 67 a § 68 českého Trestného poriadku, ktoré vymedzujú dôvody väzby, zvyčajne znamená požiadavku, aby všeobecný súd pri rozhodovaní o tom, či sú dané dôvody väzby, rozhodoval len s prihliadnutím na okolnosti, ktoré sú dané v čase jeho rozhodovania. To, že dôvody väzby boli dané v pôvodnom trestnom konaní, automaticky neznamená, že tieto existujú i v čase po doručení nálezů Ústavného súdu ČR.³³ Z praktického hľadiska je tiež veľmi významným zakotvenie požiadavky, aby všeobecný súd rozhodoval o väzbe bezodkladne po doručení nálezů Ústavného súdu ČR, pričom v zmysle judikatúry Ústavného súdu ČR bude požiadavka bezodkladného rozhodovania dodržaná, ak všeobecný súd o väzbe rozhodne najneskôr do piatich pracovných dní od doručenia nálezů.³⁴ Ústavný súd ČR pri stanovení tejto lehoty vychádzal zo všeobecných ustanovení o väzbe, podľa ktorých na základe žiadosti obvineného o prepustenie z väzby na slobodu musí súd rozhodnúť najneskôr do piatich pracovných dní.³⁵

Inými rozhodnutiami, ktorých výkon prebieha v čase, keď Ústavný súd ČR rozhodol o ich zrušení, môžu byť rozhodnutia o výkone iných trestov nespojených s odňatím slobody (napr. zákaz činnosti, zákaz pobytu, trest vyhostenia a i.) alebo aj rozhodnutia o rôznych zaisťovacích úkonoch (napr. rozhodnutie o vzatí obvineného do väzby, rozhodnutie o zaistení peňažných prostriedkov, rozhodnutie o odpočúvaní a zázname telekomunikačnej prevádzky a pod.). V prípade, ak z povahy veci neprichádza do úvahy zastavenie alebo prerušenie výkonu zrušeného rozhodnutia alebo ak toto nie je dostatočné na odstránenie dôsledkov plynúcich z kasačného nálezů Ústavného súdu ČR, vykoná orgán činný v trestnom konaní okrem zastavenia či prerušenia výkonu zrušeného rozhodnutia (alebo popri ňom) iné vhodné opatrenie, ktorým môže byť napr. vrátenie zloženej peňažnej záruky prijatej na nahradenie nezákonne uvalenej väzby či vrátenie vecí vydaných, resp. odňatých pri nezákonnej domovej prehliadke a pod. Vecne a miestne príslušným bude pritom spravidla orgán činný v trestnom konaní, ktorého rozhodnutie bolo zrušené kasačným nálezom Ústavného súdu ČR.³⁶ ■

Zoznam použitej literatúry:

1. Ivor, J. a kol.: **Trestné právo hmotné. Osobitná časť**. Bratislava : Iura Edition, 2006
2. Ivor, J. a kol.: **Trestné právo hmotné. Osobitná časť**. Bratislava : Iura Edition, 2010
3. Madliak, J. a kol.: **Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť**. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010
4. Madliak, J. a kol.: **Trestné právo hmotné II. Osobitná časť**. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010
5. Palúš, I. – Somorová, Ľ.: **Štátne právo Slovenskej republiky**. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010
6. Prouza, D.: **Trestní zákoník**. Praha : C. H. Beck, 2010
7. Samaš, O. – Stiffel, H. – Toman, P.: **Trestný zákon. Stručný komentár**. Bratislava : Iura Edition, 2006
8. Šámal, P. a kol.: **Trestní zákoník**. Praha : C. H. Beck, 2009
9. Šámal, P. a kol.: **Trestní řád**. Praha : C. H. Beck, 2008

RESUMÉ**Trestnoprávne aspekty výkonu rozhodnutí ústavného súdu v Slovenskej republike a v Českej republike**

V prvej časti príspevku autorka venuje pozornosť problematike trestnoprávnej ochrany výkonu rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky, analyzuje dôvody, pre ktoré bol v rámci reko-difikácie slovenského trestného práva v Trestnom zákone zakotvený nový trestný čin – trestný čin marenia výkonu rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorého jednotlivé znaky skutkovej podstaty tiež bližšie rozoberá. V druhej časti príspevku autorka v skratke približuje českú právnu úpravu výkonu rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky v trestnom konaní.

SUMMARY**Aspects of the Enforcement of Rulings of Constitutional Courts in the Slovak Republic and Czech Republic in the Light of Criminal Law**

In the first part, the author deals with the protection of the enforcement of rulings made by the Constitutional Court of the Slovak Republic. She analyses reasons for which a new criminal offence was introduced to the Criminal Code within the framework of reforming Slovak criminal codices, such new criminal offence being the obstruction of the enforcement of rulings made by the Slovak Constitutional Court. The author furthermore deals with individual elements of this new criminal offence. In the second part of the article the author briefly analyses the Czech legislation applicable to the enforcement of rulings made by the Czech Constitutional Court.

ZUSAMMENFASSUNG**Strafrechtliche Aspekte beim Vollzug von Entscheidungen des Verfassungsgerichtes in der Slowakischen Republik und in der Tschechischen Republik**

Im ersten Teil des Beitrages widmet die Autorin ihre Aufmerksamkeit der Problematik um den strafrechtlichen Schutz der Entscheidungen des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik. Sie analysiert die Gründe der Verankerung einer neuen strafbaren Handlung – der Straftat der Vereitelung der Vollstreckung von Entscheidungen des Verfassungsgerichtes der SR im Strafgesetz, die im Rahmen der Rekodifizierung des slowakischen Strafrechtes eingeführt wurde und deren einzelne Tatbestandmerkmale von der Autorin näher analysiert sind. Im zweiten Beitragsteil macht sie mit der tschechischen Rechtsregelung der Vollstreckung von Entscheidungen des Verfassungsgerichtes der Tschechischen Republik im Strafverfahren bekannt.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Advokát ako samostatne zárobkovo činná osoba na účely sociálneho poistenia – v prípade pozastavenia výkonu advokácie

1 § 179 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.:

„Do pôsobnosti ústredia patrí rozhodovať v druhom stupni vo veciach, o ktorých rozhodovať v prvom stupni patrí do pôsobnosti pobočky.“

2 § 179 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.:

„Ak sú na to dôvody, odvolací orgán rozhodnutie zmení alebo zruší, inak odvolanie zamietne a rozhodnutie potvrdí.“

3 § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z.:

„Komora pozastaví výkon advokácie tomu, komu po zapísaní do zoznamu advokátov nezanikol alebo vznikol pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah s výnimkou pedagogickej, publicistickej, literárnej, vedeckej alebo umeleckej činnosti a vykonáva činnosť, ktorá je nezlúčiteľná s povahou a etickým princípmi advokátskeho povolania.“

4 § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom k 1. 7. 2009:

„Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy samostatne zárobkovo činnéj osobe uvedenej v § 5

Nielen existencia osobitného oprávnenia na vykonávanie činnosti, ale aj samotná faktická možnosť držiteľa tohto oprávnenia regulovanú činnosť vykonávať, sú podmienkami typu *conditio sine qua non*, bez naplnenia ktorých nie je možné hovoriť o samostatne zárobkovo činnéj osobe v zmysle predpisov sociálneho poistenia.

Advokát s pozastaveným výkonom advokácie nespadá pod režim povinného poistenia na základe § 21 ods. 1 v spojení s § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sžso/35/2010 zo dňa 8. februára 2011)

Dotknuté ustanovenia:

- § 5 písm. c), § 21 ods. 4 písm. b), § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010
- § 8 ods. 1 písm. a), § 9 ods. 1 písm. a), § 15 ods. 6 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii

Sociálna poisťovňa – ústredie ako odvolací správny orgán podľa § 179 ods. 1 písm. b)¹ a § 218 ods. 2² zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení svojím rozhodnutím potvrdila odvolaním napadnuté rozhodnutie pobočky Sociálnej poisťovne, ktorým bolo rozhodnuté, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnéj osobe vzniklo povinné nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie ku dňu 1. júlu 2009 a odvolanie zamietla.

V rozhodnutí žalovaná vyslovila záver, že pozastavením výkonu advokácie v zmysle § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov³ nezaniká postavenie advokáta ako samostatne zárobkovo činnéj osoby a tiež nezaniká povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.⁴ pretože advokátovi nezaniklo oprávnenie na výkon činnosti. Podľa názoru žalovanej, pozastavenie výkonu advokácie je vo vzťahu k postaveniu advokáta ako samostatne zárobkovo činnéj osoby podľa zákona č. 461/2003 Z. z. právne bezvýznamné.

Žalovaná vychádzala zo skutkového stavu, podľa ktorého na základe žiadosti žalobkyne – advokátky – jej Slovenská advokátska komora od 1. januára 2009 pozastavila výkon advokácie. Žalovaná konštatovala, že advokát zapísaný do zoznamu advokátov, ktorý vedie Slovenská advokátska komora, nadobúda na účely sociálneho poistenia postavenie samostatne zárobkovo činnéj osoby. Podľa názoru žalovanej je žalobkyňa po 1. júli 2009 povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistenou samostatne zárobkovo činnou osobou, pretože podľa údajov Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky mala za rok 2008 príjem vyšší, ako bola zákonom ustanovená hranica príjmu.

Proti tomuto rozhodnutiu žalobkyňa podala na súd žalobu. Krajský súd ako súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie a rozhodnutie, ktoré mu predchádzalo a po prerokovaní veci dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu preto zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

Krajský súd zaujal stanovisko, že pozastavením výkonu advokácie sa advokátovi zo zákona odníma oprávnenie na poskytovanie právnych služieb a nemá oprávnenie na výkon činností podľa osobitného predpisu. Krajský súd konštatoval, že nakoľko žalobkyňa nebola k 1. júlu 2009 oprávnená vykonávať advokáciu, nebola splnená jedna z dvoch podmienok na vznik povinného poistenia podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa krajského súdu pritom nie je podstatné, či v prejednávanej veci išlo o stav dočasný, či prechodný.

Proti tomuto rozsudku prvostupňového súdu podala odvolanie žalovaná a zotrvala na svojom argumente, že podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.⁵ samostatne zárobkovo činnou osobou je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, pričom uvedené ustanovenie nepodmieňuje nadobudnutie právneho postavenia samostatne zárobkovo činné osoby aj výkonom činnosti podľa osobitného predpisu. Žalovaná navrhla napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal napadnutý rozsudok v rozahu a z dôvodov uvedených v odvolaní a po preskúmaní rozsudok vo veci samej ako vecne správny potvrdil.

Najvyšší súd konštatoval, že podstatou odvolania, ako aj žaloby, ktorou sa žalobkyňa domáha preskúmania rozhodnutia žalovaného je právna otázka, či je možné žalobkyňu zapísanú ako advokáta do Slovenskej advokátskej komory, ktorá je po pozastavení výkonu advokácie, naďalej považovať za samostatne zárobkovo činnú osobu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.

Podľa Najvyššieho súdu zo slovného spojenia „oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu“ využitého zákonodarcom v texte § 5 písm. c) citovaného zákona jednoznačne vyplýva, že „nielen existencia tohto osobitného oprávnenia vo forme listiny, resp. preukazu pre tretie osoby (tzv. formálny základ pre výkon platených činností), ale aj samotná faktická možnosť držiteľa tohto oprávnenia regulovanú činnosť vykonávať (tzv. materiálna stránka výkonu činnosti), tzn. možnosť reálne vykonávať advokáciu, sú podmienkami typu *conditio sine qua non*, bez naplnenia ktorých nie je možné hovoriť o samostatne zárobkovo činné osobe v zmysle predpisov sociálneho poistenia.“ Ako konštatoval Najvyšší súd: „Až na základe uvedeného spojenia formálneho základu s materiálnou stránkou svojej činnosti advokát, ako každý podnikateľ vykonávajúci činnosť, spadá do kategórie samostatne zárobkovo činných osôb, lebo právny základ na charakteristiku „zárobkovo činný“ vychádza z prezumpcie skutočnosti, že neexistujú žiadne právne prekážky na výkon konkrétnych činností, v danom prípade advokácie.“

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukázal na to, že zákon č. 586/2003 Z. z. vymedzuje dve základné prekážky výkonu advokácie fyzickou osobou počas držby osobitného oprávnenia na výkon advokácie, a to pozastavenie výkonu advokácie podľa § 9 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z.⁶ a obmedzenia konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným podľa § 15 ods. 6 zákona č. 586/2003 Z. z.⁷ Práve existencia týchto prekážok spôsobuje podľa súdu u advokáta – fyzickej osoby dočasný zánik oprávnenia na výkon advokácie, ktorého trvanie podmieňuje časová existencia prekážky, hoci súčasne nedochádza k samotnému zániku oprávnenia (k vyčiarknutiu zo zoznamu advokátov). Najvyšší súd uviedol: „Naznačená podmienenosť je daná prechodným (nie trvalým) charakterom hore uvedených zákonných prekážok, ktoré smerujú proti materiálnej stránke a nie proti formálnej stránke výkonu advokácie. Takýto dočasný zánik oprávnenia so všetkými jeho dôsledkami je nutné striktno odlišovať od inštitútu vyčiarknutia advokáta zo zoznamu (§ 7 zákona č. 586/2003 Z. z.), lebo vyčiarknutie advokáta zo zoznamu má za následok trvalý (v zmysle formálnom) zánik oprávnenia na výkon advokácie.“

Podľa Najvyššieho súdu, ak ust. § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.⁸ spája vznik povinného nemocenského a dôchodkového poistenia so statusom samostatne zárobkovo činné osoby, tzn. v prípade advokáta s existenciou oprávnenia na výkon advokácie, „nie je možné pri aplikácii cit. ustanovenia § 21 ods. 1 prehliadnúť právne účinky podmieneného dočasného zániku oprávnenia na výkon advokácie v zmysle § 9 ods. 1 písm. a), resp. § 15 ods. 6 zákona č. 586/2003 Z. z.“ Súd preto dospel k záveru, že je odôvodnené konštatovanie žalobkyne, že skutočnosti so zákla-

písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činné osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činné osoby uvedenej v § 5 písm. c).“

5 § 5 písm. c) zákona

č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom k 1. 7. 2009:

„Samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu.“

6 § 9 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z.:

„Počas pozastavenia výkonu advokácie advokát nie je oprávnený poskytovať právne služby podľa tohto zákona.“

7 § 15 ods. 6 zákona

č. 586/2003 Z. z.:

„Advokát, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne, v združení, ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti, alebo ako konateľ inej spoločnosti s ručením obmedzeným. Advokáti sa však môžu dohodnúť na dočasnom samostatnom poskytovaní právnych služieb v jednej veci alebo vo viacerých veciach, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.“

8 § 21 ods. 1 zákona

č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom k 1. 7. 2009:

„Povinné nemocenské poisťenie a povinné dôchodkové poisťenie samostatne zárobkovo činné osoby vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, ak tento zákon neustanovuje inak.“

dom v prerušení výkonu advokácie sú relevantnou právnou skutočnosťou s účinkami zániku právneho postavenie advokáta ako samostatne zárobkovo činné osoby.

Najvyšší súd ďalej konštatoval, že pre prejednávajúcu vec je irelevantné, že žalobkyňa v daňovom priznaní k dani z príjmov fyzickej osoby za predchádzajúci rok 2008 mala zachytené príjmy z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že nemá oporu v zákone argumentácia žalovanej, že pozastavenie výkonu advokácie je vo vzťahu k postaveniu advokáta ako samostatne zárobkovo činné osoby podľa zákona č. 461/2003 Z. z. právne bezvýznamné a konštatoval: „Advokát s pozastaveným výkonom advokácie nespadá pod režim povinného poistenia na základe § 21 ods. 1 v spojení s § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.“

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Zuzana Fabianová

advokátska koncipientka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo SAK sa na poslednom riadnom zasadnutí v preddovolenkovom období stretlo **23. júna 2011** s pokračovaním **24. júna 2011** v sídle SAK v Bratislave. Zasadnutie viedli predseda JUDr. Borec a podpredseda JUDr. Hrežďovič. Za overovateľku zápisnice bola určená Mgr. Hellenbart. Členovia P SAK **schválili** zápisnicu z májového zasadnutia.

Členovia P SAK **vzali na vedomie** informácie JUDr. Boreca o žiadosti Protimonopolného úradu SR v súvislosti s podmienkami poskytovania služieb advokátov, reguláciou reklamy a propagáciou advokátov, o letnom seminári advokátov, o výsledkoch udeľovania cien za právnické časopisy na konferencii Karlovarské právnické dni, o výsledkoch zasadnutia Ústavnoprávneho výboru NR SR v súvislosti s trestnoprávnymi predpismi a o výsledkoch seminára spoluorganizovaného komorou s Európskou asociáciou právničiek v Bratislave (EWLAS) (informujeme na s. 48).

Predsedníctvo **vzalo na vedomie** informácie JUDr. Bušovej o stave súdnych konaní v statusových veciach a informácie JUDr. Popovca o súdnych konaniach vo veci vypratania nebytových priestorov v budove SAK. Ďalej **vzalo na vedomie** správu o činnosti mediálnej agentúry za máj a jún 2011 a informácie o stave príprav *Dňa advokácie* (viac na s. 41).

P SAK **prerokovalo** návrh novely zákona o advokácii. Materiál bude po zapracovaní pripomienok členov P SAK a písomných pripomienok advokátov predložený Ministerstvu spravodlivosti SR.

P SAK **schválilo** ďalší termín seminára advokátskych koncipientov pre I. ročník z trestného práva 24.–26. 11. 2011 v Hoteli Sitno vo Vyhniach a za moderátora určilo JUDr. Oleja. Zároveň schválilo termíny a miesta konania jarných seminárov advokátskych koncipientov v roku 2012.

V rámci ekonomických otázok P SAK **prerokovalo** žiadosť v zmysle interných predpisov SAK a Auditorskú správu k 31. decembru 2010. **Vzalo na vedomie** skončenie pracovného pomeru s doterajšou riaditeľkou ekonomického odboru Ing. Vargovou k 30. júnu 2011 s tým, že zastupovaním riaditeľky ekonomického odboru **poverilo** Martu Szalayovú.

V rámci informácií o činnosti odboru medzinárodných vzťahov P SAK **vzalo na vedomie (a)** informáciu o prijatí odborného zamestnanca na odbor medzinárodných vzťahov od 1. augusta 2011 **(b)** závery zo zasadnutia zahraničnej komisie, ktoré sa konalo 22. júna 2011 **(c)** správu JUDr. Puchalu zo zasadnutia pracovnej skupiny v rámci projektu CCBE *Cross-border Networking of Defence Lawyers (d)* správu JUDr. Erbena a Mgr. Bužeka z plenárneho zasadnutia CCBE a **(e)** správu JUDr. Hrežďoviča z pracovnej cesty v Macedónsku, **poverilo (a)** Mgr. Hellenbart a Mgr. Draškabu zastupovať SAK na Dni slovinských advokátov a **(b)** Mgr. Bužeka zastupovať SAK na stretnutí s Komisiou, na ktorom bude prezentovať skúsenosti z dvojmesačnej stáže v Paríži v súvislosti so vzdelávaním advokátov.

V rámci bodu „Rôzne“ členovia P SAK **vzali na vedomie** materiál JUDr. Biroščákovej o rozosielaní reklamných materiálov advokátom z e-mailovej adresy SAK a **odsúhlasili** spoluprácu so spoločnosťou S-EPI, s. r. o.

JUDr. Borec **ukončil** prvú časť zasadnutia o 17.30 hod.

Predsedníctvo SAK **24. júna 2011** od 9.00 hod. v Bratislave rokovalo o odvolaniach proti rozhodnutiam disciplinárnych senátov, popoludní pokračovalo v riadnom zasadnutí. Štandardne prerokovalo žiadosti advokátov súvisiace so zoznamami advokátskych koncipientov, advokátov a obchodných spoločností vedenými komorou. Zároveň **rozhodovalo** o návrhoch na vyčiarknutie advokátov z dôvodu nezaplatenia poistného pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom advokácie, ako aj nezaplatenia príspevku na činnosť SAK a príspevku do sociálneho fondu.

Zasadnutie sa skončilo o 14.30 h.

Zapísala: -km-

Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže sa na advokátskej skúške zúčastniť koncipient, ktorý neabsolvoval všetky povinné vzdelávacie podujatia stanovené komorou pre obdobie trojročnej praxe advokátskeho koncipienta?

Podľa § 3 ods. 3 Uznesenia konferencie advokátov o výchove advokátskych koncipientov a ďalšom vzdelávaní advokátov z 19. júna 2010 advokátsky koncipient je počas zákonom stanovenej praxe povinný zúčastniť sa na seminároch v súlade s programom vzdelávania schváleným predsedníctvom

SAK v ním stanovenom počte. Konferencia advokátov je najvyšším orgánom komory. V súčasnosti je povinným počtom 6 seminárov a pre koncipientov zapísaných komorou prvýkrát do zoznamu od 1. januára 2011 a neskôr aj Úvodný seminár so zameraním na Advokátsku etiku. Podľa § 64 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) advokátsky koncipient je pri výkone právnej praxe povinný postupovať v súlade s týmto zákonom, predpismi komory a pokynmi advokáta. Z vyššie uvedeného vyplýva, že napriek tomu, že počet seminárov nie je výslovne definovaný ako podmienka pre účasť na advokátskych skúškach, v prípade neabsolvovania plného počtu povinných vzdelávacích podujatí nie je možné bez ďalšieho považovať povinnú prax advokátskeho koncipienta za riadne splnenú.

Deň advokácie

V priestoroch zasadačky Slovenskej advokátskej komory sa 1. júla 2011 konala veľká slávnosť. Predsedníctvo SAK privítalo hostí – advokátov, ktorých v tento deň spojila advokácia nie pracovne, ale oslavou ich celoživotnej práce.

Predseda SAK JUDr. Tomáš Borec privítal pri príležitosti slávnostného odovzdávania pamätných plakietských všetkých, ktorí počas dlhoročného pôsobenia v advokácii prispeli k podpore dobrého mena komory a k posilneniu statusu advokácie v spoločnosti či už v rámci privátnej advokátskej praxe, alebo v rámci pôsobenia v orgánoch komory.

Pripomenul, že myšlienka udeľovania ocenení nie je nová, ale do reálnej podoby sa po prvý raz podarilo pretaviť ju až tento rok. „Dúfam, že z podujatia sa stane tradícia, v rámci ktorej budeme mať česť vyzdvihnúť zásluhy starších kolegov pri spomienke na prijatie zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii, ktorým boli po dlhých rokoch reštrikcií zakotvené zásady slobodného výkonu advokátskeho povolania. Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory má eminentný záujem na tom, aby bola spomienka na tento dôležitý míľnik každoročne spojená s Dňom advokácie.“

Pripomenul, že v meniacich sa spoločenských podmienkach bolo bezpochyby niekedy ťažké ustáť pozíciu advokáta, v čase prijímania zákona v roku 1990 bola advokácia prvým povoláním pripraveným na zmenu; na zákon o advokácii nadviazali aj právne úpravy výkonu ostatných slobodných právnických profesií.

„Niektorí ste v advokácii stále činní, niektorí si užívate zaslúžený dôchodok. V mene predsedníctva Slovenskej advokátskej komory si dovoľujem vysloviť Vám obdiv za aktívny prístup k životu. *Tempora mutantur, et nos mutamur in illis* – časy sa menia a my sa meníme v nich, som však rád, že piliere, na ktorých stojí naše povolanie, sa v časoch nezmenili“ – ukončil úvodné slovo T. Borec.

Predseda Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie JUDr. Jozef Brázdil si vo svojom príhovore zaspomínal na to, že sa mohol podieľať na vybudovaní novej nezávislej advokácie.

Zalistoval krátko vo svojom životopise a skonštatoval, že po prijatí nového zákona o advokácii zrazu každý advokát mal a má možnosť rozvíjať a uplatňovať svoje vedomosti a schopnosti bez ohľadu na jeho náboženskú, či politickú príslušnosť. „Myslím, že nikto z nás, čo sme zažili stav advo-

kácie spred roka 1990 a po ňom, by nechcel vrátiť čas. Táto zmena bola rýchla a neskutočne dynamická.“ Pripomenul, že najväčšiu zásluhu na tom má najmä vtedajšie vedenie advokácie na čele s oceneným vtedajším predsedom JUDr. Antonom Blahom.

JUDr. Brázdil si neodpustil malé humorné porovnanie: „Je úžasné konštatovať, že jeden z vás vykonáva presne tak dlho advokátsku prax koľko ja mám rokov a to som už dôchodca. Potvrďuje sa, že výkon advokácie a s tým spojený aktívny život je ako adrenalín a udržiava každého v plnom pracovnom nasadení, pričom nie je možné prestať a to je aj dobre.“

Nasledoval akt odovzdávania ocenení. Pri výbere nominovaných na ocenenie bolo vybratých 10 advokátov, ktorí sa o spracovanie a prijatie zákona o advokácii najviac zaslúžili a zároveň tých, ktorí dĺžkou praxe v advokácii svojou hrivnou prispeli k dobrému menu advokácie a prospechu svojich klientov a tým aj advokácii ako takej: JUDr. Anton Blaha, CSc., JUDr. Ladislav Čendula, JUDr. Ing. Imrich Flasič, JUDr. Jaroslav Hrivnák, JUDr. Bohuš Ježík, JUDr. Bartolomej Kaščák, JUDr. Štefan Lovrant, prof. JUDr. Vladimír Mathern, DrSc., JUDr. Marian Strhan, JUDr. Štefánia Ursínyová. Pamätné plakety za prínos advokácii si osobne prevzali siedmi ocenení. Všetkým oceneným odovzdával pamätné plakety predseda SAK JUDr. Tomáš Borec a kvetmi ich obdarovali podpredseda SAK JUDr. Ľubomír Hrežďovič a prítomní členovia predsedníctva – Mgr. Juraj Veverka, Mgr. Viktória Hellenbart, JUDr. Janka Birščáková a JUDr. Peter Kerecman.

JUDr. Anton Blaha

JUDr. Bohuš Ježík

JUDr. Ladislav Čendula

prof. Vladimír Mathern

JUDr. Imrich Flassik

JUDr. Marian Strhan

JUDr. Jaroslav Hrivnák

Za všetkých ocenených sa poďakoval JUDr. Anton Blaha.

Za všetkých ocenených sa poďakoval JUDr. Anton Blaha. Nemožno nespomenúť, že práve on sa pričínal o výstavbu dôstojného stánku advokácie – budovy Slovenskej advokátskej komory. Z jeho príhovoru vyberáme:

„Najskôr by som sa chcel poďakovať za všetkých ocenených za ocenenie nášho dlhoročného pôsobenia v advokácii. Priliehavo ste nazvali túto slávnostnú chvíľu ako ocenenie ku Dňu advokácie. Pre nás to nie je len obyčajný Deň advokácie, ale je to deň vsutku ojedinelý, sviatočný. Je dobre, že generácia, ktorá nastupuje si tento deň pripomína, pripamätáva, preto že sme ho dlho netrepeživo čakali, túžili po ňom a vlastne sme ho potrebovali.

Dosiahli sme významný úspech, keď ako prvá profesijná zložka sme pripravili nový zákon o súkromnom výkone našej profesie. V tomto smere sme ťahali vlak progresu v Československu, ako aj slobodného a demokratického poskytovania právnej pomoci. Stali sme sa príkladom aj pre iné stavovské organizácie, čo si dnes ešte dostatočne ani neuvedomujeme a ani nedoceňujeme. To nám umožnilo, aby sme po novembri 1989 a už v roku 1990 boli hneď pripravení pomáhať ukrivdeným v politických procesoch, v rehabilitáciách, neskôr vo všetkých formách reštitúcií, majetkovom odškodnení i zúčastňovať sa na právnej stránke privatizácie. Možno povedať, že **bez advokátskych odborných znalostí by sa tento zložitý proces spoločenskej, právnej a hospodárskej transformácie v našej spoločnosti nebol podaril.** Teší nás, že po schválení rehabilitačných zákonov často sa k nám vracali s nádejou ľudia, predtým nevinne odsúdení, ktorých sme v minulosti obhajovali, čo bolo najkrajšou satisfakciou pre našu profesiu i postoje, ktoré sme zastávali v minulom režime, že sme im mohli pomôcť pri náprave krívd. Každodennou tribúnou advokáta v minulom režime bola predovšetkým skromná pojednávacia miestnosť súdu, naším cieľom pomoc ľuďom, podpora spravodlivosti i demokracie.

Za to patrí vďaka všetkým našim kolegom, ktorí nie sú medzi nami alebo nie sú tu prítomní, nielen nám oceneným.

Dnes je advokácia najpočetnejšia právnická inštitúcia s množstvom vynikajúcich odborníkov zo všetkých odvetví práva, hoci mám dojem, že **nie vždy a v dostatočnej miere túto kvalitu z našich radov využívame na zvýšenie autority celej advokácie.** V tejto oblasti máme ešte dostatok priestoru pre všetkých.

Za nás čo sme tu i neprítomných kolegýň a kolegov môžem povedať, že si stále, i keď v limitovaných podmienkach zodpovedajúcich našim možnostiam, plníme naše súčasné poslanie advokáta. Večer síce nezriedka odchádzame unavení a roztrpčení od našich stolov a rokovaní, ale ráno sa vraciame do pojednávacieho a na rokovania, lebo sa nemôžeme dočkať prvého kontaktu s klientom i nádeje, že im pomôžeme a prispějeme svojou hrivnou k riešeniu problémov ľudí, ktorí sa na nás obracajú i zložitosti celej spoločnosti. **V tom je akési čaro i tajomstvo nášho povolania,** ktoré nás stále drží v aktivite. Samozrejme, naše povolanie má aj inú, zložitejšiu stránku, že sa stretávame s rôznymi kategóriami ľudí. Každému sme však zo zákona povinní pomôcť a prípadne usmerniť ho. Máme však jednu istotu, **či prideme do neba**

alebo do pekla, všade budeme mať dobrých priateľov alebo známych.

Z ocenenia, ktoré sme dostali, máme všetci ohodnotení advokáti veľmi dobrý pocit. Je to ako akési pohladenie, podanie ruky, potľapkanie po pleci, že sme zvládli desaťročia právnej služby občanom i rôznym inštitúciám často v zložitých podmienkach. Nezriedka nás napádajú a sme terčom oprávnenej, ale častejšie neoprávnenej kritiky z rôznych strán. Teraz si nás konečne niekto všimol – vďaka komore – aj z pozitívnej stránky. Je to príjemné ohodnotenie odbornej a morálnej kvality nás, čo sme tu prítomní, i celej našej profesie. **Chápeme túto akciu aj ako ocenenie našich kolegýň a kolegov, ktorí nie sú tu prítomní, ale v každodennom živote v malých i väčších mestách, v drobných i veľkých prípadoch odvedli a odvádzajú poctivú prácu v službách práva a spravodlivosti. Znova to chcem povedať, že preto považujem toto ocenenie za sviatok môj i mojich kolegov.**

Chcem zdôrazniť, že odovzdávame advokáciu, myslím tým našu staršiu generáciu, v dobrom zdravotnom stave, ako uznávanú inštitúciu a aj s vlastnou centrárou pre komoru a advokátov v strede mesta, o ktorú sa zaslúžili všetci advokáti ako včeličky svojou prácou. Odovzdávame advokáciu do dobrých rúk strednej i mladej generácie, aby ste hodnoty nášho povolania zachovali a zveľadili.

Ešte raz ďakujeme za túto poctu.“

Predseda Revíznej komisie SAK JUDr. Milan Galanda s oceneným JUDr. Bohušom Ježíkom

JUDr. A. Blahovi prišla zablahoželať k oceneniu za celoživotný prínos advokácii aj manželka

JUDr. Blaha sa víta s JUDr. Hrivnákom

Nasledovali chvíle plné spomienok, neformálnych rozhovorov, či už vzájomných alebo s médiami.

Pre všetkých prítomných bolo pripravené ešte prevkape nie. Po celý slávnostný Deň advokácie vystavovala Slovenská advokátska komora unikátny rukopis stredovekej zbierky zákonov – **Knihu zemského práva, mestského práva a ďalších práv, ktorá predstavuje na 268 listoch najúplnejšiu zbierku právnych textov predhusitskej doby písanej v staročestine.**

Vzácný rukopis Knihy zemského práva, mestského práva a ďalších práv vznikol v rokoch 1413–1419 na popud mestskej rady Starého mesta pražského a v jeho vlastníctve zostal po stáročia až dodnes. Ide v podstate o akúsi príručku vtedy používaných svetských zákonov. Vzhľadom na časté poznámky na okraji textu je zrejmé, že kniha bola využívaná aj v neskoršom období a stala sa neodmysliteľnou pomôckou pri riešení sporov. Slovenská advokátska komora si zapožičala knihu pri príležitosti oslavy Dňa advokácie z Archívu hlavného mesta Praha. Ako uviedol Tomáš Borec, predseda Slovenskej advokátskej komory, „Vystavenie vzácného rukopisu a pripomenutie si Dňa advokácie majú jedno spoločné – obe sa na Slovensku konajú po prvý raz.“

Knihy právnych textov ako umelecký skvost

Rukopis je ukážkou vtedajšieho umeleckého štýlu, takzvaného krásneho slohu. Kniha má 268 číslovaných listov, na

Prof. Matherna v diskusii s JUDr. Strhanom sleduje dlhoročná matrikárka SAK pani Vilma Slopovská

JUDr. Čendula a JUDr. Brázdil si mali čo povedať

ktorých je použitý červený, čierny, modrý a žltý atrament. Rukopis obsahuje bohato zdobené zlatené iniciály. Na zdobenie bolo použité 23-karátové plátkové zlato.

Dielo je podľa expertov na svoju dobu veľmi unikátne. Žiadne iné knihy z prelomu 14. a 15. storočia, ktoré sa zachovali v Čechách a na Morave, neobsahujú takú pestrú zbierku právnych textov. Kompilácie podobného obsahu sa v českých mestách objavujú až v 2. polovici 15. storočia. Týmto pražský rukopis predbehol svoju dobu najmenej o 20 až 30 rokov.

199 verných kópií

K vzácnnej knihe predhusitského práva vyšla v Českej republike tzv. faksimile, verná kópia (z lat. „*fac simile*“ – „urob podobne“). Faksimile vyšla v náklade 199 kusov pre celý svet. Súčasťou každého výtlačku je certifikát s garanciou, že ide o jeden zo 199 vyrobených kusov a náklad sa v budúcnosti nezvýši. Cena faksimile je takmer 5 800 eur (140 000 Kč). Knihu bude možné zakúpiť. Hlavným predajcom je veľkoobchod www.alescenek.cz.

Nada Ondrišová
Foto Pavol Mikulášek

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Zo spoločného rokovania s ČAK

Dňa 20. mája 2011 sa v Hoteli Permon v Podbanskom uskutočnilo spoločné rokovanie so zástupcami Českej advokátskej komory. Českú advokátsku komoru zastúpili predseda JUDr. Vychopeň, podpredsedovia JUDr. Brož, JUDr. Poledník a JUDr. Pejchal, ostatní členovia predstavenstva, predseda kontrolnej rady JUDr. Mikš, predseda kárnej komisie JUDr. Čáp, predseda odvolacej kárnej komisie JUDr. Sedlatý, tajomník JUDr. Krym a ostatní členovia aparátu ČAK. Za Slovenskú advokátsku komoru boli prítomní predseda JUDr. Borec, podpredsedovia JUDr. Hrežďovič a JUDr. Olej, ostatní členovia predsedníctva, predseda revíznej komisie JUDr. Galanda, tajomník JUDr. Popovec a pracovníci kancelárie komory.

Do programu rokovania boli v kontexte aktuálneho legislatívneho procesu, pripravovaných noviel a ostatných otázok, s ktorými sa obe komory v praxi bežne stretávajú, zaradené nasledovné témy:

- problematika právnej pomoci poskytovanej osobám v materiálnej núdzi v Českej republike (Mgr. Draškaba za SAK zreferoval prípravu novely zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a otázku poskytovania právnej pomoci *pro bono*, za ČAK informácie doplnil JUDr. Brož)

- elektronické komunikačné nástroje vo vzťahoch advokáti – Česká advokátska komora a advokáti – súdy a štátna správa a ich technické zabezpečenie (JUDr. Borec objasnil situáciu na Slovensku v oblasti legislatívnej úpravy a používania elektronického podpisu a elektronizácie štátnej správy, JUDr. Vychopeň informoval, že ČAK ako orgán verejnej správy má povinne zriadenú elektronickú podateľňu a dátovú schránku, advokáti s komorou komunikujú prostredníctvom zaručeného elektronického podpisu; ČAK elektronic-ky komunikuje prostredníctvom systému dátových schránok

aj s inými úradmi; od 1. júla 2012 bude musieť mať dátovú schránku každý český advokát)

- vzdelávanie koncipientov v Českej republike (JUDr. Olej informoval o aktuálnej situácii, o zavedení seminárov z etiky a o úvahách P SAK zmeniť koncepciu advokátskych skúšok a obsah vzdelávania, za ČAK sa témy ujal JUDr. Miketa, ktorý informoval o realizácii metodiky vzdelávania v ČAK pozostávajúcej zo vstupného 3-dňového školenia zameraného na advokátske predpisy, 20 celodňových seminárov z vymedzených odborov práva a 12 poldňových seminárov z voliteľných odborov; v ČR sa tiež objavili úvahy o predĺžení povinnej praxe advokátskeho koncipienta; v prvom termíne advokátskych skúšok organizovaných ČAK neprospeje cca pätina uchádzačov; obe strany prejavili recipročne záujem o účasť na advokátskych skúškach v pozícii pozorovateľov)

- celoživotné vzdelávanie advokátov v ČR (za SAK odpredzentoval JUDr. Mularčík, ktorý informoval o zavedenom systéme vzdelávania a jeho rezervách, JUDr. Vychopeň na doplnenie uviedol, že ani v ČR neexistuje formalizované povinné vzdelávanie advokátov, ČAK realizuje za vstupný poplatok rôznej výšky v závislosti od nákladov komory na dané vzdelávacie podujatie individuálne semináre na aktuálne témy, napr. k problematike dátových schránok a elektronickej komunikácie, atď.)

- skúsenosti z činnosti orgánov Českej advokátskej komory (JUDr. Kerecman ozrejmil, že nové P SAK realizovalo vnútornú reformu poradných orgánov SAK, prijalo úpravu činnosti poradných orgánov komory vnútorným predpisom a spresnilo podmienky a spôsob fungovania týchto orgánov, pričom vychádzalo zo skúseností minulých období a inšpirovalo sa českými predpismi v snahe zaviesť funkčný systém a zapojiť do činnosti komory širšie spektrum advokátov; na rozdiel od ČAK SAK nemá hospodársky a rozpočtový výbor, výbor pre vonkajšie vzťahy, internetovú radu, výbor pre odbornú pomoc a ochranu záujmov advokátov, ani samostatný výbor pre porovnávací prieskum právnického vzdelania. Zámerom P SAK je zistiť, či český model funguje, ako poradné orgány fungujú a či sú dostatočne efektívne. JUDr. Pejchal uviedol, že ČAK sa osvedčila elektronická forma písomného pripomienkovania materiálov predložených jednotlivým sekciám)

Zľava: JUDr. Hreždovič, JUDr. Borec a JUDr. Vychopeň

■ podmienky započítavania praxe advokátskych koncipientov v ČR a SR navzájom (Mgr. Fiačan informoval o uznesení o podmienkach započítania inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta. Problémy vznikajú v súvislosti so žiadosťami českých advokátskych koncipientov o započítanie praxe vykonanej v ČR do praxe slovenského advokátskeho koncipienta. Vedúca odboru matriky JUDr. Macková reagovala, že predpis ČAK nie je tak detailne spracovaný ako metodika SAK. ČAK zatiaľ nerozhodovala o žiadosti o započítanie praxe koncipienta vykonanej mimo územia ČR)

■ aktualizácia návrhu na zriadenie spoločnej komisie pre uznávanie právnického vzdelania na území iného štátu (komory sa konsenzuálne dohodli na zriadení komisie v zložení JUDr. Poledník, JUDr. Miketa a JUDr. Papež za ČAK a JUDr. Hreždovič, JUDr. Olej a Mgr. Fiačan za SAK, ktorá po zasadnutí predloží obojm predsedníctvam písomný materiál s analýzou kľúčových tém. Predsedom komisie bude JUDr. Miketa)

■ Bulletin Českej advokácie – skúsenosti Českej advokátskej komory s outsourcingom (PhDr. Chaloupková informovala, že ČAK funguje formou outsourcingu od roku 2005, od externého dodávateľa nakupuje grafické služby, predtlačovú prípravu a dodávateľ zabezpečuje pre ČAK aj tlač, v kompetencii si komora ponechala činnosť výkonného redaktora a šéfredaktora; cieľom nie je generovať zisk, ale minimalizovať náklady na vydávanie)

Zľava: JUDr. Pejchal, JUDr. Brož a JUDr. Krym

■ skúsenosti ČAK s činnosťou zastúpenia v Bruseli (JUDr. Biroščáková požiadala o informáciu, do akej miery sa ČAK osvedčilo zriadenie pobočky v Bruseli v rámci komunikácie so CCBE a ostatnými európskymi inštitúciami, ako funguje výmena informácií medzi ČAK a zástupcom a aké sú dopady na rozpočet. JUDr. Vychopeň vysvetlil, že ČAK v súčasnosti uvažuje o zriadení stálej pobočky a ponúkla SAK možnosť zabezpečovať jej chod spoločne s tým, že bude presadzovať záujmy oboch komôr)

■ podmienky, za ktorých môže hosťujúci euroadvokát poskytovať právne služby (JUDr. Popovec požiadal o informácie, aké skúsenosti má ČAK – povinnosti vo vzťahu k súdom a komorám, časové obmedzenie)

■ história advokácie (JUDr. Kerecman ozrejmil zámer SAK zorganizovať na Slovensku v roku 2012 medzinárodnú konferenciu o histórii advokácie; SAK má záujem zistiť, aké archívne materiály týkajúce sa slovenskej advokácie má Česká advokátska komora k dispozícii).

O jednotlivých témach obe strany živo diskutovali. JUDr. Borec na záver vyslovil potešenie nad tým, že predsedníctvo SAK v novom zložení zachovalo dobrú tradíciu spoločných rokovaní, ktoré sú vždy užitočným zdrojom aktuálnych informácií o vývoji advokácie v oboch krajinách a ktoré môžu komory vo svojej praxi zúročiť.

Zapísala: -km-
Foto Vladislav Zigo

Seminár o práve spolupráce

Dňa 17. júna 2011 sa na pôde Slovenskej advokátskej komory uskutočnil seminár o práve spolupráce, tzv. „*collaborative law*“. Seminár zorganizovala Európska asociácia právničiek na Slovensku (EWLAS) v úzkej spolupráci so Slovenskou advokátskou komorou (SAK).

Právo spolupráce je jednou z metód mimosúdneho riešenia sporov, ktoré majú spoločný cieľ – uprednostniť vyriešenie sporu bez potreby „sporového“ súdneho konania. Je založené na tímovom prístupe k riešeniu problémov, t. j. na princípe tvorivého hľadania riešenia zo strany klientov a ich advokátov a na myšlienke vzájomnej spolupráce advokátov a odborníkov z iných oblastí. Advokáti dokážu použitím tejto metódy zlepšiť kvalitu svojich služieb a prispieť k vyššiemu komfortu klientov, najmä v rodinnoprávnych sporoch.

Seminár viedol advokát z Cambridge Dr. William Hogg, jeden z hlavných propagátorov alternatívnych spôsobov riešenia konfliktov vo Veľkej Británii, ktorý tam patrí medzi najuznávanejších škooliteľov metódy *collaborative law*.

Na školení sa zúčastnilo 35 účastníkov, najmä advokátov a advokátskych koncipientov. Seminár otvoril predseda SAK JUDr. Borec a zástupkyňa EWLAS JUDr. Swanová a JUDr. Dolanská. Okrem prednášky a cvičení, ktoré viedol Dr. Hogg, prezentovali vlastné praktické skúsenosti s uplatňovaním *collaborative law* v advokátskej praxi aj kolegyně zo susediacich krajín – JUDr. Vaňková z Českej republiky a Dr. Wexberg z Rakúska. Seminár uzatvorila členka predsedníctva JUDr. Chrenková.

Témou seminára bol úvod do teórie práva spolupráce. Lektor oboznámil poslucháčov s historickými okolnosťami, ktoré smerovali k vytvoreniu metódy práva spolupráce, s jeho miestom medzi ostatnými alternatívnymi prístupmi k riešeniu konfliktov a so základnými požiadavkami na proces a na jeho účastníkov – klientov, advokátov a ostatných spolupracujúcich špecialistov.

V štandardnej štruktúre vývoja sporu a spôsobov jeho riešenia pri zohľadnení miery, v akej sú strany schopné ovplyvniť okolnosti riešenia sporu (okrem iného zúčastnené osoby, miesto, čas a cena), sa postupuje lineárne od bodu A, kedy strany konflikt riešia samé medzi sebou bežnými vyjednávacími metódami bez pomoci tretích osôb až po bod B, kde o spore rozhoduje autorita, na výber ktorej súperiace strany nemajú vplyv – súd. Medzi týmito bodmi existuje viacero riešení, kde sporiacim sa stranám pomáhajú dosiahnuť dohodu tretie osoby, na výber ktorých majú dosah. Do tejto skupiny sa zaraďuje aj *collaborative law* charakterizované tým, že jedným zo subjektov zapojených do riešenia sporu sú štandardne advokáti zastupujúci klientov, ktorí majú medzi sebou spor. Od „klasického“ pokusu o mimosúdne vyriešenie sporu, ktoré bežne realizujú advokáti pred začatím súdneho konania, resp. počas neho, sa metóda práva spolupráce odlišuje vo viacerých aspektoch.

Hlavná odlišnosť spočíva v tom, že právo spolupráce sa nedá využiť pri všetkých typoch sporov a pri všetkých klientoch. Napríklad, nie je vhodné uplatňovať ho v prípadoch, kde je advokát ustanovený za obhajcu, alebo kde je určený komorou. Na to, aby advokát mohol kvalifikovane deklarováť spôsobilosť na riešenie sporu prostredníctvom *collaborative law*, by mal absolvovať aspoň minimálny rozsah školení podľa štandardov IACP (www.collaborativelaw.com) alebo podľa štandardov pracovnej skupiny, ktorej je členom. Podmienkou riešenia sporu v pravom zmysle metódy práva spolupráce je, aby boli v tejto metóde preškolení obaja advokáti zastupujúci účastníkov.

Druhou základnou podmienkou je bezvýhradné rozhodnutie klientov a ich advokátov pokúsiť sa vyriešiť spor mimosúdne. O rozhodnutí uzatvárajú osobitnú zmluvu o spolupráci, v ktorej presne zadefinujú podmienky vyjednávania a môžu si dohodnúť aj sankcie pre prípad porušenia zmluvy. Ak je zrejmé, že klienti nie sú schopní vyriešiť spor dohodou, vyjednávania sa oficiálne písomne ukončia a strany si môžu bez ďalšieho uplatniť právne nároky na súde. Veľmi citlivou otázkou je záväzok právnych zástupcov, ktorý musí byť súčasťou zmluvy o spolupráci, že ak sa nepodarí dohodu uzavrieť, nebudú ďalej zastupovať klientov na súde. Vzhľadom na to, že v právnych systémoch kontinentálnej Európy sa

Účastníci seminára o práve spolupráce

Sprava: JUDr. Dolanská, Dr. Hogg, JUDr. Swanová, JUDr. Borec a JUDr. Vaňková

postavenie advokátov poníma inak ako v USA, kde metóda vznikla, aj ako vo Veľkej Británii a iných systémoch zvykového práva a vzhľadom na to, že naše právne úpravy deklarujú nárok klientov na právne zastúpenie, sa táto požiadavka na prvý pohľad zdá nelogická a nezmyselná, dokonca neetická alebo protizákonná. Hlbšou analýzou však dospejeme k názoru, že pokiaľ sa má advokát naozaj pokúsiť o konsenzuálne riešenie záujmov svojho klienta, nemôže zároveň konať v mene klienta rovnakým spôsobom, ako keď si pripravuje dobré východiskové postavenie pre prípadný súdny spor. Ako bolo spomenuté vyššie, nie je efektívne riešiť týmto spôsobom všetky spory, nie všetci klienti sú vhodní na aplikáciu tohto prístupu a nie všetci advokáti sú ochotní akceptovať prísne pravidlá.

Právo klienta na právnu pomoc podľa ústavy a právo na obhajobu podľa zákona o advokácii nie je v procese práva spolupráce dotknuté, pretože advokát klienta na základe zmluvy o poskytovaní právnych služieb riadne zastupuje, dáva mu právne rady a presadzuje jeho záujmy. Práva klienta nie sú porušené, pokiaľ sa klient zodpovedne oboznámi so všetkými právami a povinnosťami v procese *collaborative law*, ktoré sa podpisom zmluvy o spolupráci zaväzuje dodržiavať v záujme dosiahnutia uspokojenia svojich práv a právnych nárokov. O možnostiach postupu v prípade skončenia zastupovania z dôvodu, že aplikáciou práva spolupráce

nedošlo k vyriešeniu sporu, je klient poučený a ak chce pokračovať v súdnom konaní, má právo vybrať si iného právneho zástupcu, resp. môže mu byť odporučený iný advokát, ktorý prevezme jeho zastupovanie ako sporovú vec. Potreba dôvery medzi klientom a advokátom je v tomto procese kľúčová.

Je potrebné uvedomiť si, že najširšie uplatnenie má metóda *collaborative law* v rodinnom práve. Spomínaná oblasť práva je špecifická v tom, že strany sú pod silným emočným tlakom a riešenie si vyžaduje hlbšiu analýzu osobnosti klienta v súčinnosti s inými, tzv. pomáhajúcimi profesiami (psychológom, psychoterapeutom, detským špecialistom a pod.) Rodinnoprávne spory súvisia s majetkovými spormi, musia sa riešiť komplexne, pretože v hre sú okrem záujmov klientov často aj prvoradé záujmy maloletých detí.

Collaborative law možno právom považovať za určitý nadštandard, ktorý by mal klientovi zabezpečiť komfort a pocit bezpečia. Je na advokátoch, aby v citlivých sporoch pomáhali nielen právnymi radami, ale aby minimalizovali negatívne dopady na klientov a dodržali literu zákona, podľa ktorej je povinnosťou advokáta uplatňovať v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné.

JUDr. Beata Swanová, predsedníčka EWLAS
Foto Vladislav Zigo

Dva pohľady na jednu knižku

JUDr. Václav Král: **Ze života advokáta.**
Praha, 2010, s. 136.

Pohľad prvý

Výňatok zo životopisu autora:

Má bohatú právnickú prax, ktorú postupne získal na viacerých miestach. Začal v podniku zahraničného obchodu Pragoexport. Potom dlhšie obdobie pôsobil ako advokát v pražskej advokátskej komore, advokátska poradňa č. 1 na Národnej triede, kde sa predovšetkým špecializoval na medzinárodné právo súkromné. Od roku 1991 bol osem rokov vedúcim medzinárodného odd. Českej advokátskej komory. Dôležitú prax získal tiež ako rozhodca na Stálom rozhodcovskom súde Československej obchodnej a priemyselnej komory v Prahe a potom u nástupcu tohto súdu – na stálom rozhodcovskom súde pri Hospodárskej komore a Agrárnej komore. Ovláda viaceré cudzie reči; postupne sa stal stálym prisažným tlmočníkom francúzštiny, angličtiny, nemčiny, španielčiny, taliančiny a latiny. Mal príležitosť pôsobiť ako advokát tiež v zahraničí; dlhší pobyt viacej ako pol roka mal napr. v Kolumbii.

V roku 2006 odišiel z Českej advokátskej komory a založil si kanceláriu pre poradenskú činnosť v dome Hlávkovej nadácie v pražskej Vodičkovej ul., kde pri poskytovaní porád využíva svoje poznatky z praxe. Nemalá je tiež jeho publikačná činnosť.

Na začiatku knižky uvádza autor motto: „Advokát je majster práva, ale zároveň študent filozofie, psychológie a psychiatrie. Znalec ľudí. Riadi sa rozumom aj inštinktom. Dal sa k náboženstvu, ktoré sa nazýva »spravodlivosť«.”

Ďalej zdôrazňuje význam humoru, ktorý by mal právnik vždy používať vo svojej praxi.

Čitateľom približujem obsah tejto publikácie, ktorý sa skladá zo 14 častí; sú to:

1. Miesto úvodu

2. Kauzy práva civilného – Rozvodové dôvody – Hod kameňom, kto si bez viny, Zhodnotenie znehodnotených vkladných knižiek, Kauza v Kolumbii

3. Kauzy práva trestného – J. Valášek – Tak sa tiež súdilo. Proces v Corpus christi Texas USA, Vražda v NDR, Väznica Alcatraz, Najznámejší väzeň v Alcatrazu

4. Spolžiaci a trestné právo – Zaujímavé príbehy – Pre známost do väzenia

5. V tejto časti uvádza autor niektoré významné osobnosti – advokátov, ich prípady, skúsenosti a názory z praxe

6. JUDr. Alexej Čepička – Autor sa tu zaoberá činnosťou tohto komunistického činiteľa v oblasti armády, ministra spravodlivosti a v boji s katolíckou cirkvou po februári roku 1948 v bývalej soc. ČSR – Pre nútených poslucháčov boli

jeho prednášky o práve a advokácii často na plač i na smiech – Čo sa týka boja Dr. Čepičku s katolíckou cirkvou, autor dochádza k záveru, že táto cirkev v 40 ročnom nerovnom boji obstála a zvíťazila.

7. Štúdie na právnickej fakulte sú určené predovšetkým pre mladých právnikov

8. Advokácia v praxi – Kto je klient – Honoráre prevažne nevážne – Advokácia v bývalej NDR

9. Napoleon a právo – Zásady o Code civil, nový občiansky zákonník prijatý v Napoleonovej dobe pred viac ako 200 rokmi; stal sa vzorom pre viaceré občianske zákonníky, t. j. v Belgicku, Holandsku, Luxembursku, Taliansku, Španielsku, Egypte, v štátoch Latinskej Ameriky a dokonca aj v Japonsku. V tomto Napoleonovom zákonníku sa nadväzuje na tradície rímskeho práva. Svoj vzťah k tomuto zákonníku Napoleon vyjadril výstižne takto: „Ja som za svojho života vyhral viacej ako 40 bitiek, na to všetko sa však zabudne, ale môj Code civil prežije veky“. Autor ďalej uvádza, že v habsburskej monarchii bol nový zákonník na základoch Code civil prijatý roku 1811 a platil i pre naše územie. Tu sa však žiada úprava resp. doplnok vo vzťahu k Slovensku a Podkarpatskej Rusi: platnosť rakúskeho obč. zákonníka sa Rakúsku podarilo presadiť za krátku dobu po roku 1848 v období od 1. mája 1853 do 23. júla 1861. Išlo v podstate k naoktrojovaniu cudzieho práva, ktoré vylúčilo dovtedy platné obyčajové uhorské právo, smerodajné aj pre Slovensko a zakázalo vznik nového obyčajového práva (§ 10 Obč. zákonníka 1 1811). Odstránením platnosti Obč. zákonníka došlo k reštitúcii pôvodného obyčajového práva, doplneného niektorými písomnými zákonmi. Napriek týmto aj keď dôležitým čiastkovým zákonným úpravám, zostalo na Slovensku obyčajové právo najhlavnejším prameňom platného súkromného práva už od najstarších čias, aj za existencie prvej ČSR až do vydania Občianskeho zákonníka z roku 1950 č. 141 Zb. do 1. januára 1951 kedy nadobudol nový cit. Obč. zákonník právnu účinnosť a došlo k zrušeniu doterajších právnych predpisov podľa jeho § 568. Podľa uvedeného v českých krajinách na jednej strane a na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi na strane druhej neplatilo jednotné súkromné právo; až do 1. januára 1951 tu bol právny dualizmus. Preto v uvedenom období treba rozlišovať písomné súkromné právo a právo obyčajové ako hlavné pramene týchto práv (K tomu bližšie pozri Fajnor, V. – Zátorecký, A.: *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi, Pramene uhorského súkromného práva*, Nákladom Právnickej jednoty na Slovensku v Bratislave, 1924; Luby, Š.: *Dejiny súkromného práva na Slovensku*, IURA EDITION, Bratislava 2002 (v týchto dielach nájde čitateľ tiež výklad Verböczyho Tripartita, dôležitého prameňa uhorského obyčajového práva).

10. Medzinárodný styky ČAK – Tu autor uvádza svoje skúsenosti a poznatky získané pri zastávaní funkcie vedúceho medzinárodného oddelenia na tejto komore

11. Advokát a pamäť, Pamäť na jazyky, Prečo sa autor nestal tlmočníkom ruštiny

12. Český cintorín v Chicagu – Autor tu podáva informácie získané o českom národnom cintoríne

13. Nová súdna budova v Prahe? – V tejto časti autor podrobuje kritike stavbu novej súdnej budovy – justičného palaca negatívne

14. Advokácia v župane – Táto stať obsahuje výstižné anekdoty, príbehy a scénky, ktoré autor uvážil uviesť z činnosti advokácie – Ide o vhodné ukončenie tohto diela – Nakoniec uvádza toto konštatovanie: Mladý sudca: „To je neuveriteľné, pán doktor. Štyridsať rokov advokátskej praxe!“, Starý advokát: „Hanbím sa to priznať, pán sudca, ale iba päť. To ostatné bolo čakaním na súdny prípad.“

Na záver možno konštatovať, že ide o oddychovú knižku, v ktorej autor vtipne, pútavo ponúka svoje poznatky aj niektorých ďalších advokátov – z advokátskej činnosti. Žiadna nuda, prečítá sa jedným dúškom. Pre čitateľov, tiež advokátov unavených riešením komplikovaných sporov, môže byť osviežujúcim prostriedkom, k čomu prispieva jej vhodný humor.

Pre záujemcov je táto knižka k dispozícii v knižnici SAK.

JUDr. Jaroslav Hrivnák, advokát

Pohľad druhý

Hádam každý, koho si získali *Prípady slavných i neslavných aneb můj život s advokácií* (2002), či *Procházky pamětí, aneb advokát na cestách* (2005), ktorých autorom je Václav Král, nedočkavo siahne aj po jeho najnovšej knihe *Ze života advokáta*, ktorá vyšla minulý rok vlastným nákladom autora v Prahe. Ostatne už dávnejšie je zrejme, že tento autor si svojou tvorbou vybudoval stály okruh čitateľov.

JUDr. Václav Král (*1926) absolvoval Právnickú fakultu Univerzity Karlovej v roku 1950, do advokácie nastúpil v 60. rokoch minulého storočia ako koncipient Advokátskej poradne č. 1 v Prahe, kde neskôr pôsobil ako advokát predovšetkým v oblasti medzinárodného práva súkromného. Po roku 1991 bol vedúcim medzinárodného oddelenia Českej advokátskej komory, od roku 2000 jej mandátnym advokátom. Pôsobil aj ako súdny tlmočník šiestich jazykov. V roku 2006 si otvoril advokátsku kanceláriu v Prahe.

Kniha *Ze života advokáta* je zbierkou príbehov z advokátskej praxe autora, jeho zážitkov súvisiacich s advokáciou, jeho úvah, štúdií a spomienok na ľudí, osobnosti i kauzy. Táto kniha, rovnako ako predchádzajúce autorove knihy, je vzácnym svedectvom premien advokácie v čase, svedectvom dneška pre budúcnosť a minulosti pre súčasnosť.

Pozostáva okrem úvodu, ktorý predznamenáva náladu knihy, z trinástich celkov, z nich najmä *Kauzy práva civilného; Kauzy práva trestného; Osobnosti; JUDr. Alexej Čepička a armáda – advokácia – katolícka cirkev; Štúdia na právnickej fakulte; Advokácia v praxi; Medzinárodné styky ČAK; Napoleon a právo; Advokát a pamäť, Český národný cintorín v Chicagu; Nová súdna budova v Prahe?; Advokácia v župane*, ale aj časť popisujúca osudy osôb, ktorých život spojili so živo-

tom autorovým školské lavice a niekedy aj neskoršie zastupovanie v rehabilitačných konaniach (*Spolužiaci a trestné právo*).

Jednotlivé príbehy knihy sú spracované miestami dokumentaristicky presne, inokedy s filozofickým nadhľadom, miestami humorne, vždy však zrozumiteľne nie len pre advokáta, ale i pre laika (právne aj ľudsky).

Mottom diela je výňatok z knihy Arnošta Lustiga, *Prípad Marie Navarovej: Advokát je majster práva, ale zároveň študent filozofie, psychológie a psychiatrie. Znalec ľudí. Riadi sa rozumom aj inštinktom. Dal sa k náboženstvu, ktoré sa volá spravodlivosť. Z rovnakej knihy pochádza aj citát použitý autorom na inom mieste: Medzi úlohami advokáta je klienta upokojiť, dopriať mu pokoj duše. Pomôcť mu vyrovnať sa s tým, pre čo nespí, niekedy neje, čoho sa bojí, čomu sa vyhýba. Sú to viditeľné aj neviditeľné úlohy. Úlohy v hre, ktorú píše život.*

Kauzy práva civilného obsahujú časť venovanú kurióznym, ale aj smutným rozvodovým dôvodom (japonské príslovie: Nešťastné manželstvo je horšie ako šesťdesiat rokov neúrody); vysporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov; paternitným sporom; prípad, v ktorom autor zastupoval v Kolumbii, ale aj príbeh pod názvom *Hod' kameňom, ktosi bez viny*. Tento tragický príbeh vnútorného rozvratu rodiny, ktorý vyústil do prerušenia kontaktov starých rodičov s vnúčaťom a samovraždy starého otca od žiaľu, v poslednej chvíli končí s vypätím síl všetkých zúčastnených, vrátane advokáta, uzmiernením dcéry s matkou, ktorá takto získava späť i svojho vnuka. Autor dodáva: *Od tejto udalosti uplynulo už viac ako štyridsať rokov a niekde chodí človek zrelého veku, ktorý asi vôbec nevie, čo všetko stálo na prahu jeho života. Aj konanie a spracovanie tohto príbehu autorom je výrazom jeho hlbokkej humanity.*

Kauzy práva trestného ponúkajú osudy obžalovaných v 50. rokoch minulého storočia, popis zaujímavej kauzy z Texasu, ale aj bývalej NDR, text venovaný väzeniu Alcatraz (ktoré autor navštívil), pokusom o útek z neho a jeho najznámejšiemu väzňovi Al Caponemu.

V časti *Spolužiaci a trestné právo* predstavuje autor okrem iných aj advokáta Jaroslava Novotného. Ďalších advokátov stretne v kapitole *Osobnosti* a to Milana Davida, Miloša Kočku (okrem iného aj autora ceneného románu *Krv na palete venovaného životu Caravaggia*), či Josepha Pythona pôsobiaceho vo vojnovom Francúzsku, ktorý zomrel ako obeť advokátskej povinnosti mlčanlivosti.

Osobitná kapitola je venovaná *Alexejovi Čepičkovi*, advokátskemu koncipientovi, neskôr postupne ministrovi národnej obrany, vnútorného obchodu a spravodlivosti (*V roku 1945 ... sa dostavil dr. Čepička do budovy Okresného súdu v Kroměříži a dal zhromaždiť všetkých sudcov. V ostrom politickom prejave o tom, že žijú v novom Československu, kde budú platiť úplne iné zákony ako skoršie, žiadal zastavenie činnosti súdov ... Keď sudcovia odmietali, novodobý funkcionár Čepička sucho konštatoval, vlastne nariadil: „Musíte sa pretaviť, páni!“*). Táto kapitola pripomína aj obdobný prístup k zmenám v advokácii, jej poštátnenie a autor v nej okrem

iného konštatuje parafrázujúc Jirásku: *Sviečka advokácie nikdy nedohorela a nikto nikdy ju nezničil a nezničí.*

Časť *Ako sa študovalo na právnickej fakulte Karlovej univerzity na počiatku rokov 50. minulého storočia* obsahuje všeobecný popis priebehu právnického štúdia tohto obdobia (v ktorom došlo práve v tomto období k zásadnej zmene), ale aj konkrétne zážitky autora ako študenta (1946–1950) vrátane spomienok na niektorých vyučujúcich.

Pre dnešných advokátov jednou z najzaujímavejších častí je kapitola pod názvom *Advokácia v praxi* (má prevažne charakter esejí), ktorá sa zaoberá vzťahom advokáta a klienta (ale aj vlastnosťami stoličky určenej v kancelárii klientovi, ktorá nemá byť príliš pohodlná, aby sa v nej klient „nerozsedel“), umením ako jednáť s klientom, advokátskou odmenou a jej vymáhaním. V tejto časti sa naplno prejavuje skúsenosť autora ako dlhoročného advokáta. Časť je okorenená citátom Jozefa Rubeša: *To, že sa advokát zmýli v právnom názore, to pochopím, ale nepochopím, že sa zmýli v nákladoch konania.* Doplnkom je krátky exkurz do činnosti socialistickej advokácie v bývalej NDR (odlišný spôsob odmeňovania a organizácia).

V krátkej kapitole *Medzinárodné styky ČAK* spomína autor najmä na medzinárodné kontakty pred rokom 1989 a v časti *Napoleon a právo* pripomína zrušenie advokátskych komôr a zákaz používania talára vo Francúzsku v týchto časoch. *Advokát a pamäť* je sondou skúmajúcou kam až siaha pamäť advokáta s poukazom na to, že advokát zabúda mená klientov ale nie podstatu kauzy.

Osviežujúcou je i posledná kapitola *Advokácia v župane*, ktorá obsahuje malú zbierku vtipov, či humorných scénok o advokátoch a koncipientoch. Príznačne autorovmu prehľadu nemôže kapitola obísť ani stredovekého „literárneho“ advokáta Patelina...

Okrem už uvedených českých advokátov kniha spomína aj ďalších: Boženu Pátkovú, Vladimíra Bočkovského, dr. Donnera, Jiřího Heyera, dr. Konrád, či Rastislav Váhala.

Text knihy je oživený reprodukciami grafičiek s právnickou tematikou a iných diel výtvarného umenia, dobových listín, fotografiami, ale aj množstvom zaujímavých myšlienok (*V sporoch neexistujú len „vítazstvá“ alebo „prehry“, ale aj čestné remízy*).

Knihami zážitkov advokátov z ich praxe sa príslušníci našej profesie zrejme nikdy nepresýtia. Život a takéto zážitky každého advokáta sú natoľko podobné ale aj natoľko rôzne, že nastavujú každému z nás zrkadlo, v ktorom vidíme svojich kolegov, sudcov pred ktorých predstupujeme, príbehy vlastných klientov, ale aj samých seba. Tieto zážitky v nás ostávajú bezpečne uzamknuté pred zvedavosťou iných, ale prístupné spomienkam.

A preto (nielen) ak máte niekedy pocit, že advokátska práca, všetko úsilie a úprimný záujem o klienta sú márne, siahnite po advokátskych spomienkach Václava Krála. Václav Král povzbudí, dodá nádej a poučí, že s odstupom času sa môže zdať všetko úplne inak...

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Použitie prijatých peňažných prostriedkov patriacich klientovi na úhradu pohľadávky advokáta voči klientovi

Advokát je povinný prijaté peňažné prostriedky od protistrany, ktoré patria klientovi, bezodkladne klientovi poukázať. Pokiaľ sa advokát chce s klientom dohodnúť na vzájomnej kompenzácii nárokov, má tak urobiť písomne, aby sa vylúčili všetky pochybnosti o prejave vôle oboch strán.

(Rozhodnutie IV. Disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory z 12. marca 2010 sp. zn. DS IV.-174/09:2659/2009)

Dotknuté ustanovenie:

– § 11 ods. 2 Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory zo dňa 16. júna 2007

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného,

pretože

pri zastupovaní sťažovateľa ako navrhovateľa došlo počas súdneho konania k uzavretiu mimosúdnej dohody, podľa ktorej sa odporca zaviazal zaplatiť na účet navrhovateľa 3 847,65 eur, advokát oznámil odporcovi v spore svoj účet aj keď poznal účet sťažovateľa a sumu 3 847,65 eur prijal na svoj účet a nevyplatil ju klientovi s odôvodnením, že si ju započítava na nedoplatok faktúry na odmenu za zastupovanie v iných veciach,

čím sa dopustil

disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii, pretože závažným spôsobom porušil povinnosť advokáta uloženú v § 11 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK.¹

Podľa § 56 ods. 5 zákona o advokácii disciplinárny senát upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne trovy disciplinárneho konania v lehote do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Navrhovateľ – Revízná komisia SAK podal dňa 16. 12. 2009 návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutok opísaný vo výrokovvej časti rozhodnutia.

Na pojednávaní dňa 12. 3. 2010 disciplinárne obvinený advokát súhlasne so svojím písomným vyjadrením zo dňa 5. 1. 2010 k návrhu na začatie disciplinárneho konania uviedol, že pri tomto svojom konaní nemal úmysel obohatiť sa na úkor klienta, ale postupoval v dobrej viere, že medzi ním a klientom, ktorý bol jeho priateľom, platia aj ústne dohody o vzájomnej kompenzácii pohľadávok, pretože on evidoval voči klientovi podstatne vyššie pohľadávky. Ďalej zdôraznil, že od klienta v danej veci nezobral žiadnu zálohu ani inú platbu a že klientovi – sťažovateľovi poukázal dňa 5. 1. 2010 na jeho účet sumu 2 624,98 eur.

Na základe vykonaného dokazovania dospel disciplinárny senát k jednoznačnému záveru, že postup disciplinárne obvineného advokáta, ktorým po uzatvorení mimosúdnej dohody oznámil odporcovi v súdnom konaní svoje bankové spojenie na úhradu dohodnutej sumy, aj keď poznal číslo účtu navrhovateľa, nebol správny. Advokát bol povinný prijaté peňažné prostriedky, patriace klientovi, bezodkladne tomuto poukázať. Ak sa chcel s klientom dohodnúť na vzájomnom započítaní pohľadávok, mal tak v záujme vylúčenia akýchkoľvek pochybností o prejave vôle oboch strán urobiť písomne. Navyše, z prejavu sťažovateľa, ktorý ho vyzýval na poukávanie prijatej istiny mu muselo byť zrejmé, že klient popiera uzavretie ústnej dohody o kompenzácii.

Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho opatrenia vzal senát do úvahy všetky okolnosti prípadu, predovšetkým skutočnosť, že disciplinárne obvinený postupoval bez úmyslu obohatiť sa na úkor klienta, s prihliadnutím na predchádzajúce zastupovania klienta a priateľské vzťahy s ním sa mohol oprávnenne spoliehať na platnosť ústnych dohôd s klientom, ako aj na skutočnosť, že proti nemu dosiaľ nebolo vedené disciplinárne konanie, a dospel k záveru, že sú splnené podmienky na upustenie od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- 1 § 11 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK: „Advokát alebo spoločnosť nesmú na úhradu svojej pohľadávky pozostávajúcej z odmeny za právne služby, náhrady hotových výdavkov a náhrady za stratu času použiť peniaze klienta alebo tretej osoby, ktoré boli účelovo viazané. Musia ich bezodkladne poukázať oprávnenej osobe.“

*Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Slovenské dni práva Pozvánka na konferenciu

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory v spoluorganizácii s Ústavnoprávnym výborom Národnej rady Slovenskej republiky usporiada v poradí už XVII. Slovenské dni práva, ktoré sa tento rok uskutočnia

6. a 7. októbra 2011

v konferenčných priestoroch historickej budovy NR SR na Župnom námestí v Bratislave.

Témy referátov a mená prednášateľov sú v programe podujatia. Písomné materiály dostanú účastníci pri prezencii. Konferencia je zameraná na tri samostatné témy zaradené

na dopoludnie 6. októbra 2011 a dva ucelené bloky venované elektronizácii justície a nekalej súťaži zaradené na popoludnie 6. októbra 2011 a dopoludnie 7. októbra 2011.

Účastnícky poplatok pre advokátov je 70 EUR (suma je vrátane DPH), ktorý zahŕňa účasť na podujatí, občerstvenie a recepciu, **prosím zaplaťte najneskôr do 24. 9. 2011 na účet SAK č. 0020318163/6500 vedený v Poštovej Banke, VS: 119800, ako špecifický symbol treba uviesť Vaše registračné číslo, prípadne IČO spoločnosti (do poznámky uveďte meno účastníka podujatia)**. V prípade, že vo Vašej platbe neuvediete špecifický symbol, nebudeme ju môcť identifikovať. Faktúru – daňový doklad dostanete poštou

XVII. Slovenské dni práva Historická budova NR SR na Župnom námestí 6. – 7. október 2011

Záväzná prihláška

Závazne sa prihlasujem na Slovenské dni práva a vyhlasujem, že súhlasím s podmienkami uvedenými v sprievodnom liste.

Priezvisko	Meno	Titul
Názov spoločnosti		
Fakturačná adresa		
Ulica, číslo	Mesto	PSČ
IČO	DIČ	IČ DPH
Tel.	Fax	
E-mail		
Dátum	Podpis, pečiatka prihlasovateľa	

na adresu kancelárie v súlade s Vašou záväznou prihláškou. Ubytovanie si každý účastník zabezpečuje vo vlastnej réžii.

Vyplnenú záväznú prihlášku spolu s dokladom o zaplattení prosím pošlite Dr. Kinzelovej **najneskôr do 15. 9. 2011** poštou, faxom na č.: 02/529 24 056, resp. e-mailom na adresu kinzelova@sak.sk.

Pripomíname, že Vaša prihláška je záväzná. V prípade neúčasti Vám SAK účastnícky poplatok nevráti, môžete však za seba poslať kolegyňu/kolegu.

PROGRAM

Štvrtok, 6. októbra 2011

- 9:30 – 10:00 Prezencia
- 10:00 Otvorenie konferencie
- 10:15 – 12:00 Referáty a diskusia
- 12:00 – 14:00 Obedňajšia prestávka
- 14:00 – 17:00 Pokračovanie referátov a diskusie
- 19:00 Recepčia

Piatok, 7. októbra 2011

- 9:30 – 12:00 Pokračovanie referátov a diskusie
- 12:00 Záver konferencie

REFERÁTY

Štvrtok, 6. 10. 2011

■ Trovy konania

JUDr. Soňa Mesiarkinová, Najvyšší súd SR

■ Ochrana spotrebiteľa z pohľadu podnikateľa

JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M., PF UPJŠ v Košiciach

■ Uzatváranie zmlúv podľa návrhu nového Českého občianskeho zákonníka

JUDr. Milan Hulmák, Ph.D., Právnická fakulta Západočeskej univerzity v Plzni, člen rekodifikačnej komisie Ministerstva spravodlivosti Českej republiky

■ Aktuálne problémy elektronizácie justície hlavný referát:

– *zástupca Ministerstva spravodlivosti SR*

koreferáty:

- *JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., námestník ministra spravodlivosti ČR, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci*
- *JUDr. Ing. Miroslav Chlipala, PhD., advokát, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave*
- *zástupca Ministerstva spravodlivosti SR*

Piatok, 7. 10. 2011

■ Nekalá súťaž

hlavný referát:

- *prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc., Právnická fakulta Masarykovej univerzity v Brne*

koreferáty:

- *JUDr. Jozef Vozár, CSc., Ústav štátu a práva SAV*
- *JUDr. Andrea Moravčíková, PhD., Krajský súd v Tnave*
- *Mgr. Silvia Šramelová, Protimonopolný úrad SR, Ústav medzinárodného práva a európskeho práva, Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva*

Pomôžte Píle

Vážení kolegovia advokáti a kolegyne advokátky,

dovoľte, aby som sa na Vás obrátil s prosbou o poskytnutie finančného príspevku na pomoc obci Píla, ktorú v júni tohto roka zaplavila tisícročná voda a jej obyvateľom postihnutým prírodným živlom. Voda vzala mnohým všetko – od áut cez hospodárstva a úrodu zo záhrad, vrátane pôdy. Zaplavila pozemky a domy. Niektorým zostalo iba to, v čom utekali pred vodou.

V tejto situácii som ako rodák s ďalšími solidárne cítiacimi priateľmi založil občianske združenie **PRIATELIA PÍLY** zamerané na zabezpečenie rýchlej a neodkladnej materiálnej pomoci povodňou najviac zasiahnutým obyvateľom s cieľom obnoviť štandardné podmienky života.

Pomoc bude orientovaná najmä na obstaranie vecí bežnej životnej potreby (bytové zariadenie, elektrospotrebiče, zobytnovanie zaplavených domov a pod). Na tento účel bola združeniu Ministerstvom vnútra SR povolená zbierka pod č. SVS-OVVS3-2011/019327 z 13. júla 2011.

V duchu najlepších tradícií filantropizmu advokátskeho stavu sa obraciam na Vás s prosbou o poskytnutie finančného príspevku prevodom na účet na to zriadený.

Číslo účtu: 5012469298/0900 (V správe pre prijímateľa prosím uviesť meno/názov donora.)

Ubezpečujem Vás, že získané prostriedky budú použité na vyššie uvedené účely, za čo Vám v mene adresátov pomoci ďakujem.

JUDr. Pavel Mičunek
advokát, predseda združenia

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta konať čestne a svedomito

- povinnosť advokáta zaplatiť za právne služby objednané u iného advokáta

Pokiaľ advokát nezaplatí za právnu službu, ktorú pre svojho klienta objednal u iného advokáta, ide o závažné porušenie povinností advokáta.

*(Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie
Českej advokátskej komory z 11. januára 2001, sp.zn. K 98/00)¹*

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii v platnom znení
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003² o advokácii v platnom znení

Disciplinárne obvinený advokát sa dopustil disciplinárneho previnenia

tým, že

listom zo dňa 24. 8. 1998 požiadal o poskytnutie právnej pomoci advokáta M. G. P., ktorý mu právnu pomoc poskytol v požadovanom rozsahu a vystavil faktúru za túto právnu pomoc zo dňa 29. 11. 1999 na čiastku 550 USD, ktoré však ani po opakovaných urgenciách neuhradil,

teda

nekonal čestne a svedomito, čím porušil ust. § 16 ods. 2 zákona o advokácii.³

Podľa § 32 ods. 4 písm. c zákona o advokácii mu bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške 20 000 Kč.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Predseda kontrolnej rady ČAK podal dňa 22. 6. 2000 disciplinárnu žalobu na disciplinárne obvineného advokáta pre skutok uvedený vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k disciplinárnej žalobe ako aj pri ústnych prednesoch na pojednávaní dňa 11. 2. 2001 uviedol, že sa necíti byť vinný, pretože malo ísť len o bežnú požiadavku, či oslovená advokátska kancelária je schopná poskytnúť požadované služby pre jeho klienta, k uzatvoreniu písomnej zmluvy medzi ním, klientom

a spoločnosťou N. H. na strane jednej a advokátom M. G. P. a ním na strane druhej nedošlo. Ďalej uviedol, že potom ako klient zrušil svoj podnikateľský zámer oznámil túto skutočnosť ihneď advokátovi M. G. P. Podľa názoru disciplinárne obvineného advokáta predmetná žiadosť mala za cieľ zistiť len, či by zahraničná kancelária bola ochotná prevziať jeho klienta a až v prípade, ak by vec došla do určitého štádia, mala byť uzatvorená mandátna zmluva, v ktorej by bola okrem iného jasne a presne stanovená výška odmeny a spôsob jej výpočtu. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že o zmierné riešenie sporu sa nepokúsil, pretože klient zaplatenie akejkoľvek čiastky vylúčil.

Z korešpondencie medzi disciplinárne obvineným advokátom a advokátom M. G. P. disciplinárny senát zistil, že disciplinárne obvinený v danej veci opakovane požiadal advokáta M. G. P. o konkrétnu právnu pomoc, ktorá mu bola aj skutočne poskytnutá. V korešpondencii advokát M. G. P. opakovane uviedol sadzbu za poskytovanie tejto právnej pomoci, napriek tomu disciplinárne obvinený sa k výške požadovanej odmeny žiadnym spôsobom nevyjadril a od advokáta M. G. P. ďalej požadoval upresňujúce informácie.

V predmetnej veci disciplinárny senát vychádzal z princípu, že za poskytnutú právnu pomoc patrí advokátovi adekvátna odmena, ak nebolo dohodnuté inak. Z vykonaného dokazovania vyplýva, že v danom prípade nešlo o poskytnutie všeobecných informácií, ale o poskytnutie rozsiahlej právnej pomoci, za ktorú advokát M. G. P. právom požadoval odmenu. Dojednania medzi disciplinárne obvineným advokátom a jeho klientom sú vzhľadom na to irelevantné, pretože disciplinárne obvinený advokát s advokátom M. G. P. žiadnu dohodu, ktorá by limitovala alebo podmieňovala požadovanú a poskytovanú právnu pomoc, neuzatvoril.

Vzhľadom na tieto zistené skutočnosti dospel disciplinárny senát k záveru, že týmto konaním sa disciplinárne obvinený dopustil disciplinárneho previnenia a s prihliadnutím k okolnostiam prípadu považoval v danom prípade za primerané disciplinárne opatrenie uloženie pokuty vo výške

20 000 Kč, ktorá predstavovala hodnotový ekvivalent poskytnutej a prijatej právnej pomoci.

Proti tomuto disciplinárnemu rozhodnutiu bolo podané odvolanie, ktoré však bolo podané oneskorene, preto odvolací senát odvolanie zamietol a rozhodnutie potvrdil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

1 Preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.**

In: Bulletin advokacie, č. 1/2002, s. 64–65

2 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:**

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbor-

nou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

3 **§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:**

„Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala

Mgr. Tatiana Frištková

advokátska koncipientka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 5/2011 českého *Bulletinu advokacie*

V úvodníku sa JUDr. Radim Miketa, člen predstavenstva Českej advokátskej komory prihovára za širšie zakomponovanie právnych predpisov upravujúcich poskytovanie právnych služieb, etických pravidiel a deontológie výkonu advokácie nielen v oblasti výchovy a vzdelávania advokátskych koncipientov, ale i do priebehu advokátskych skúšok.

V **Aktualitách** Mgr. František Korbel, Ph.D., námestník ministra spravodlivosti ČR a podpredseda Legislatívnej rady vlády informuje o priebehu legislatívneho procesu pri návrhoch nového českého občianskeho zákonníka, zákona o obchodných korporáciách a zákona o medzinárodnom práve súkromnom. Časť z **judikatúry** je venovaná rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky, z 21. októbra 2010, sp. zn. 33 Cdo 1598/2009, podľa ktorého právnej vety „ak plnenie nestačí na vyrovnanie celého dlhu (istiny a príslušenstva) a dlžník pri plnení neurčí, či chce vyrovnať istinu alebo príslušenstvo, príp. v akom pomere, je na mieste použiť zásadu, podľa ktorej je prednostne vyrovnané príslušenstvo dlhu“. Rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva reagujú na Článok 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života), konkrétne rozsudok vo veci Gillan a Quinton z 12. januára 2010, ktorý sa zaoberá oprávnením zastaviť a vykonať ohliadku osoby bez rozumného podozrenia o nezákonnej činnosti, rozsudok vo veci Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku zo 6. júla 2010, ktorý rieši nariadenie o vrátení dieťaťa žijúceho s matkou do krajiny pobytu otca, odkiaľ bolo neoprávnene odvezené, rozsudok vo veci Deés proti Maďarsku z 9. novembra 2010, ktorým rozhodol o nedostatočnej ochrane štátu proti dopravnému hluku, rozsudok vo veci Mileva a ďalší proti Bulharsku z 25. novembra 2010,

ktorý rieši nezabránenie nelegálnej prevádzky počítačového klubu spôsobujúceho hluk a obťažovanie v obytnom dome, rozsudkom vo veci Hajduková proti Slovensku z 30. novembra 2010, ktorým súd rozhodol o nedostatočnej ochrane manželky zo strany štátu proti násilníkemu manželovi, rozsudok vo veci Mikolajová proti Slovensku, ktorý rozhodol o prezradení policajného rozhodnutia uvádzajúceho, že sa sťažovateľka dopustila trestného činu, hoci nebolo začaté trestné stíhanie a rozsudok vo veci Haas proti Švajčiarsku z 20. januára 2011, ktorým bolo odmietnuté poskytnúť lekárske prostriedky nevyhnutné na spáchanie samovraždy osoby trpiacej vážnymi psychickými problémami.

Rubrika z **odbornej literatúry** obsahuje recenzie publikácií *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev – Komentár* autora Roberta Pelikána, *Základy softwarového práva* od Martina Meisnera a kol. a publikácie *Zákon o rodine – Komentár* autorky Bronislavy Pavelkovej. V časti B je publikované disciplinárne rozhodnutie, podľa právnej vety ktorého ide o závažné porušenie povinnosti advokáta, ak pri spisovaní žaloby chybné vykoná výpočet odstupného, ak neinformuje klienta o doručení rozsudku a možnosti odvolania, ak neoznami klientovi inkaso prisúdeného odstupného a náhrady trov konania, ak neurobí záverečné vyúčtovanie vrátane zálohy, ak neoznami komore do jedného týždňa zmenu svojho sídla. Rubrika prináša aj stručnú správu o zasadnutí predstavenstva ČAK v dňoch 11. a 12. 4. 2011, správu o 6. ročníku Prezidentského pohára v tenise, predstavuje novú budovu Akadémie európskeho práva a informuje o novinkách z Európy v oblasti súťažného práva, daní a trestného práva. V časti **mali by ste vedieť** je publikovaná 3. ocenená práca kategórie Talent roka súťaže Právnik roka 2010 na tému *Účinky exekučného konania a dispozitívne oprávnenie dediča* autora Mgr. Davida Hozmana. Rubrika obsahuje tiež informáciu o seminári na tému „Zmeny Občianskeho zákonníka“ usporiadaného senátorským klubom ODS a obzretie sa za advokátom JUDr. Josefem Haškom.

JUDr. Karel Čermák si vo svojom stĺpčeku pod názvom *Reformná propedeutika* ulávil, ako sám píše, nad reformným úsilím v každej oblasti, prof. Petr Hajn uvádza zopár poznámok pod názvom *Z právnikovho zápisníka*.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. JUDr. Luboš Tichý

Bezdôvodné obohatenie, základné pojmy a návrh občianskeho zákonníka

Autor v úvode vymedzuje problematiku a terminológiu, zaoberá sa vývojom právnej úpravy v tejto oblasti na európskom kontinente, súčasným stavom, prínosom nadnárodných projektov, približuje základy právnej dogmatiky a príkladmo uvádza jednotlivé kondície z plnenia. Analyzuje tiež súvisiace problémy, ako vysporiadanie zlyhaných zmlúv, zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie, nárok na vydanie, konkurenciu nárokov, reťazové plnenia, resp. „trojstranné“ vzťahy, zodpovednosť za riziká. V závere poukazuje na súčasný stav českého práva bezdôvodného obohatenia a analyzuje návrh nového občianskeho zákonníka v tejto oblasti, uvádza návrhy na vylepšenie.

Mgr. Jan Petrov, LL.M.

Bezdôvodné obohatenie v novom občianskom zákonníku – reakcia na príspevok prof. Tichého

Ako už vyplýva z názvu príspevku, je priamou reakciou na predchádzajúci článok prof. Tichého. Podrobne sa vysporadúva s pripomienkami prof. Tichého k samotnému návrhu, ako aj s jeho návrhmi na vylepšenie právnej úpravy.

JUDr. Jaroslav Švejkovský

Náhrada škody – záväzky z deliktov

Článok sa zaoberá aplikáciou navrhovanej právnej úpravy v porovnaní s aplikáciou úpravy dosiaľ platnej. Výslovné uvádza novú úpravu, v súčasnosti absentujúcu, napr. zodpovednosť za náhodu, zodpovednosť za škodu spôsobenú zvieratám. Autor dospieva k záveru, že kým súčasná úprava je neprehľadná, nesystematická, nezodpovedá upravovaným vzťahom, často je kauzistická, navrhovaná právna úprava správne v línii nutného naplnenia zodpovednosti za záväzky z deliktov je prehľadná, zrozumiteľnejšia, je úpravou prirodzenoprávnou. Novú úpravu považuje nielen za žiaducu, ale aj za nutnú.

prof. JUDr. Luboš Tichý

Základné otázky zmluvného zastúpenia a návrh občianskeho zákonníka

Autor už v úvode upozorňuje, že nová navrhovaná úprava zmluvného zastúpenia ani rozsahom, ani koncepciou nie je odlišná od úpravy súčasnej alebo úpravy občianskeho zákonníka z roku 1950. Upozorňuje, že bezrozpornosť je zdanlivá a predkladá svoje návrhy. Článok je podrobným teoretickým rozborom inštitútu súkromnoprávneho zastúpenia. V závere prof. Tichý vyhodnocuje samotný návrh právnej úpravy zastúpenia v novom občianskom zákonníku a navrhuje riešenia problémov, ktoré načrtol.

Mgr. František Korbel, Ph.D.

Zmluvné zastúpenie v novom občianskom zákonníku

Autor sa zameriava na komparáciu súčasnej a navrhovanej právnej úpravy, predostiera základný rámec zmien, analyzuje

je súčasnú právnu úpravu a jej nedostatky, v ďalšom texte už poukazuje na rozdiely v navrhovanej úprave. Uvádza, že nová úprava, napriek tomu, že nie je radikálnou zmenou, prináša rad novinek a zmien. Za hlavnú výhodu novej úpravy považuje integráciu celého inštitútu zastúpenia do občianskeho zákonníka. Poukazuje na skutočnosť, že oproti súčasnému zneniu občianskeho zákonníka došlo k celkovému posilneniu právnej úpravy a riešeniu niektorých aspektov, ktoré doteraz riešené neboli vôbec, alebo nie dostatočne (napr. vznik zastúpenia, špecifiká excesu, ďalšie zastúpenie na základe nutnej potreby, zodpovednosť za výber substitučného zástupcu) Uzatvára, že nová právna úprava sa javí byť dobre prepracovanou, akceptujúcou všetky väčšinové požiadavky zmien, vrátane niektorých pripomienok prof. Tichého.

Vyberáme z čísla 6/2011 českého Bulletinu advokacie

JUDr. Antonín Mokry, podpredseda Českej advokátskej komory sa v úvodníku venuje pôsobeniu na medzinárodnom poli s dôrazom na dosiahnuté úspechy a pôsobenie samostatnej kancelárie v Bruseli, kam plánuje Česká advokátska komora vyslať stáleho zástupcu.

V **Aktualitách** je obsiahnutá informácia o podmienkach a možnostiach zaobstarania talárov, ktoré sú od 1. júna 2011 v niektorých typoch súdnych konaní povinné a zároveň je uvedené rozmiestnenie rezervných talárov na súdoch. Komora informuje aj o novom systéme prihlasovania advokátskych koncipientov na vzdelávacie podujatia. Rubrika obsahuje správu z konferencie „Nové súkromné právo“ reflektujúcej dianie v oblasti legislatívneho procesu týkajúceho sa rekonštrukcie súkromného práva, ktorá sa uskutočnila 23. mája 2011, teda po tom, ako česká vláda schválila návrh nového českého občianskeho zákonníka.

V časti **z judikatúry** je uvedený nález Ústavného súdu ČR z 20. apríla 2011, sp. zn. II. ÚS 2388/2010, týkajúci sa stanovenia odmeny ustanoveného advokáta za zastupovanie v konaní. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 25. mája 2010 č. j. 7 Tdo 486/2010 poukazuje na zodpovednosť (súkromnoprávnou) poškodeného a na skutočnosť, že nie je prijateľné, aby trestnoprávnym postihom bola nahradzovaná nevyhnutná miera opatrnosti účastníkov právnych vzťahov. Právna veta uverejneného Uznesenia Najvyššieho súdu z 10. septembra 2009 sp. zn. 3 Tdo 1046/2009 konštatuje, že je porušením dôležitej povinnosti v zmysle § 223 alebo 224 Trestného zákona, ak vodič rozmerného vozidla nedodrží bezpečný odstup od predchádzaného vozidla vír má za následok pád poškodeného – vodiča jednostopového vozidla. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 10. februára 2010 sp. zn. 4 Tdo 2/2010 konštatuje v právnej vete, že ak obvinený svoje odvolanie vezme späť, vzťahuje sa toto späťvzatie aj na odvolanie obhajcu (ak nejde o mladistvého alebo nesvojprávnu osobu). Takéto odvolanie obhajcu je neúčinné. Judikatúra Súdneho dvora EÚ je venovaná používaniu profesij-

ného označenia advokáta hostiteľského štátu a zápisu do zoznamu advokátov stavovskej organizácie advokátov v hostiteľskom členskom štáte (Rozsudok C 359/09, ktorého predmetom je žiadosť o rozhodnutie o predmetnej otázke podaná rozhodnutím Fővárosi Ítéletábla – Maďarsko). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva reaguje na čl. 9 Dohovoru (sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania) v rozhodnutiach Sinan Isik proti Turecku, Ahmet Arslan proti Turecku, Jakóbsky proti Poľsku.

V časti **z odbornej literatúry** sú uverejnené recenzie publikácií *Medzinárodná ochrana holdingov* od autora Tomáša Macha, *Czech Law between Europeanization and Globalization* od prof. Michala Tomáška a *Otázky právneho procesu* od Eduarda Brunu. Prehľad článkov z iných periodík obsahuje článok JUDr. Kataríny Čuhelovej na tému *Ako postupovať, ak v rodine s neplnoletými deťmi dochádza k domácejmu násiliu* z časopisu *Právní rozhledy* č. 7/2011, s. 253–259, článok Mgr. Ondřeje Šmída na tému *Zásada koncentrácie v civilnom súdnom konaní po novele č. 7/2009 Sb.* publikovaný v časopise *Právní fórum* č. 3/2011, s. 120–127 a článok doc. JUDr. Pavla Matesa, CSc. na tému *Odvolaie v správnom konaní – ustanovenia hodné diskusie*, uverejnený v časopise *Právní rozhledy* č. 7/2011, s. 237–241.

V časti **z kárnej praxe** je uverejnené rozhodnutie z 26. novembra 2010 sp. zn. K 80/2010, podľa právnej vety ktorého je závažným porušením advokáta, ak v subjektívnej týždňovej lehote neoznámí komore, že proti nemu bolo začaté trestné stíhanie.

Rubrika **z českej advokácie** obsahuje správu zo zasadnutia predstavenstva Českej advokátskej komory konaného 18. mája 2011 v hotel Permon v Podbanskom. Zároveň sa v tom čase uskutočnilo spoločné zasadnutie s predsedníctvom Slovenskej advokátskej komory.

Číslo obsahuje aj stĺpček Karola Čermáka s názvom *Orfeus v podsvetí (operetné potpourri)* a fejtón prof. Petra Hajna sa názvom *Právníkove poznámky k sporom o úspory*.

Príspevky **z odbornej teórie a praxe** sú venované nasledovným problémom:

Mgr. Ing. Jan Durica

Právo na súkromie versus posilnenie bezpečnosti: Smernica o uchovávaní údajov o telekomunikačnej prevádzke v nálezoch ústavných súdov členských štátov EÚ

Autor v článku približuje obsah smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/24/ES o uchovávaní údajov vytváraných alebo zpracúvaných v súvislosti s poskytovaním verejne dostupných služieb elektronických komunikácií alebo verejných komunikačných sietí a okolnosti jej prijatia. Uvádza nálezy Spolkového ústavného súdu SRN, Ústavného súdu Rumunska a Ústavného súdu Českej republiky, ktoré rozhodli, že niektoré ustanovenia zákonov transponujúcich smernicu sú v rozpore s ústavou. Samotná smernica predstavuje kompromis medzi právom na súkromie a posilnením bezpečnosti, podľa kritiky neprimerane nevyvážené v prospech posilnenia bezpečnosti.

JUDr. Luboš Chalupa

Právny význam judikatúry

Článok do istej miery reaguje na diskusiu k významu judikatúry z Bulletinu českej advokácie v číslach 9 a 11 roku 2010, článkami JUDr. Roberta Pelikána – *Ešte k neplatnosti rozhodcovských doložiek a k „právnym názorom“* a JUDr. Tomáša Sokola – *Advokát a judikatúra*. Autor okrem iného poukazuje na význam kvalifikovaného a jednotného rozhodovania aj vo vzťahu k rozhodcovskému konaniu a pridáva svoj pohľad na judikatúru.

JUDr. Jindřich Skácel

Je matka vždy istá (Est mater semper certa)?

Príspevok polemizuje s úpravou materstva v novom českom občianskom zákonníku. Autor nezdieľa názor, že matkou dieťaťa má byť vždy žena, ktorá ho porodila (§ 769 nového českého občianskeho zákonníka, dikcia „Matkou dieťaťa je žena, ktorá ho porodila“). Má za to, že úprava nereflektuje na medicínske možnosti v oblasti materstva, ktoré priniesli možnosť porodiť dieťa ženou, ktorá v skutočnosti nie je jeho matkou. Konštatuje, že z genetického pohľadu treba – v záujme dieťaťa – uprednostniť ženy, ktoré sú nositeľkami genetickej informácie pred tými, ktoré ho porodili, ale nositeľkami genetickej látky nie sú. Aj preto sa v oblasti materstva zasadzuje za úpravu výnimky z pravidla, kto je matkou dieťaťa.

JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D.

Právne dôsledky súpisu majetku tretích osôb do majetkovej podstaty dlžníka v insolvenčnom konaní a možnosti právnej obrany

Autor v článku reaguje na skutočnosť, že v insolvenčnom (konkurznom, pozn.) konaní stačí, aby insolvenčný správca zahrnul do súpisu majetkovej podstaty majetok, ktorý patrí osobe odlišnej od dlžníka a insolvenčné konanie sa významne (negatívne) dotkne práv iných osôb. Poukazuje na to, čo je možné urobiť, ak bola nesprávne zahrnutá do insolvenčnej podstaty vec, ktorá tam nepatrí a ako postupovať, ak bola speňažená vec, ktorá nemala byť zahrnutá do majetkovej podstaty.

JUDr. Karel Svoboda Ph.D.

Je možné viesť súčasne exekúciu súdnu aj exekútorškú?

Článok rieši legislatívne neupravenú otázku, či je možný duálny výkon rozhodnutia tak súdom ako aj exekútorom. Na jednej strane odpovedá, že to možné nie je, na druhej strane nachádza v praxi prípady, kedy nejde o litispendenčné konanie – napr. ak exekútor vykonáva rozhodnutie aj iným spôsobom ako súd, tak v tomto rozsahu nejde o litispendenciu. V závere konštatuje, že nie je jasné, prečo má exekútor väčšiu mieru voľnosti pri vykonávaní exekúcie ako súd, dedukuje však, že ministerstvo spravodlivosti už súdny výkon rozhodnutia nepovažuje za perspektívny a rezignovalo naň.

Spracoval: JUDr. Peter Kalata
kancelária SAK

Povojnové exponovanie sa advokátov v CSR

JUDr. Rudolf Manik

Prinášame druhú časť referátu JUDr. Manika, ktorý odznel na siedmej konferencii o histórii advokácie 26. novembra 2010.

Tradičné podujatie usporiadal Výbor pre históriu advokácie Českej advokátskej komory a Spoločnosť pre históriu advokácie.

Július Bránik

Ďalší z komunistických činiteľov pochádzajúci z radov advokácie bol **JUDr. Július Bránik, CSc.** ktorý sa narodil pod menom Július Maibaum ako jedno zo štyroch detí otcovi Adolfovi Maibaumovi a matke Jane Hellerovej 1. 9. 1908 v Kežmarku, kde absolvoval aj základnú školu i gymnaziálne štúdiá.¹² V rokoch 1926–31 bol poslucháčom Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, pričom v roku 1928 spoluzakladal Spolok socialistických akademikov a v roku 1930 vstúpil do Komunistickej strany Československa. V rovnakom roku začal pracovať ako advokátsky koncipient a následne od roku 1937 ako **advokát** v Bratislave až do roku 1938, častejšie sa však zapájal do politického života. Vrcholom jeho prvorepublikovej angažovanosti v ľavicovom hnutí bol post tajomníka oblastného výboru KSČ v Bratislave v rokoch 1935–38. Vyhlásenie nezávislosti Slovenska a vypuknutie Druhej svetovej vojny Júliusovi Bránikovi priniesli vo vlasti „horúcu pôdu“, pre jeho komunistickú orientáciu, preto emigroval v roku 1939 do ZSSR. Po útoku Nemecka a jeho spojencov z Osi na Sovietsky zväz pôsobil v redakcii slovenského vysielania moskovského rozhlasu, riadil aj s bývalým advokátskym koncipientom Štefanom Raisom vysieláč *Za slovenskú slobodu*, z ktorého sa od novembra 1941 šíriac rádiové vlny z mesta Ufa ozývala tajná vysielateľka KSČ so slovami: „*Čujte, čujte! Tu slovenská vysielateľka Za slovenskú slobodu na vlne 30,64 stotín metra*“.¹³ Okrem toho pracoval aj na preklade Dejín Všeľvázovej komunistickej strany (bolševikov) a Života Jozefa Vissarionoviča Stalina, písal i do Československých listov v emigrácii. V rokoch 1940–45 pôsobil i ako vedúci Vydavateľstva cudzojazyčnej literatúry.¹⁴ Ukončenie vojny vynieslo J. Bránika po návrate do Československa (kedy si zmenil meno z Maibaum na Bránik)¹⁵ na funkciu vedúceho Ústrednej politickej školy Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska, tajomníka ÚV KSS od augusta 1946 a následne na miesto člena Hospodárskej komisie ÚV KSČ, no a napokon v období 1945–48 vedúceho národohospodárskeho oddelenia ÚV KSS. Členom pléna ÚV KSS bol v rokoch 1945–54, z toho posledné štyri roky pôsobil v predsedníctve ÚV KSS. Zároveň od apríla 1948 do júna 1950 predsedal národnej správe Slovenskej Tatro ban-

ky, ktorá vznikla spojením Tatra banky a Slovenskej banky.¹⁶ Okrem toho od októbra 1948 vykonával funkciu predsedu predstavenstva Investičnej banky, n. p., oblastný ústav pre Slovensko a to až do roku 1950 a paralelne aj post vedúceho Slovenskej plánovacej komisie, člena Štátnej plánovacej komisie i predsedu hospodárskeho sekretariátu pri Predsedníctve ÚV KSS. Hoci bol príbuzným predsedu KSS Viliama Širokého, začiatkom monštruózných päťdesiatych rokov (kedy sa paradoxne stal členom ÚV KSS a dokonca aj jeho predsedníctva) ho sledovala Štátna bezpečnosť. V rokoch 1949–54 pôsobil aj ako člen ÚV KSČ, pritom v tejto pozícii brojil proti slovenským „buržoáznym nacionalistom“. Keď v roku 1950 vznikol na vtedajšej Vysokej škole hospodárskych vied Ústav plánovania národného hospodárstva, z ktorého sa v roku 1950 utvorila Katedra národohospodárskeho plánovania, prednášal tam predmet Politická ekonomia J. Bránik ako externý učiteľ.¹⁷ Napísal viacero štúdií z teórie socialistických financií, štátneho rozpočtu, finančnej, daňovej a cenovej politiky uverejnených v odborných časopisoch a zborníkoch; pôvodne písal pod pseudonymami Paľo Bránik či Július Blatný. Zredigoval napr. zborník Úloha financií v sústave ekonomického riadenia ČSSR, bol členom predsedníctva Medzinárodného ústavu verejných financií. V profesionálnom živote pracoval v období 1948–49 na poste námestníka predsedu Štátneho plánovacieho a hospodárskeho úradu, no a apríl 1949 mu priniesol aj ministerské kreslo **povereníka – predsedu Slovenského plánovacieho úradu**, ktoré zastával až do augusta 1954. Ako mnoho iných komunistických potentátov z tohto obdobia vrátane Gustáva Husáka prijal sebakritiku a to v súvislosti s Rezo lú c i o u o situácii v rozvoji strojárstva na Slovensku prerokovanou predsedníctvom ÚV KSS 6. februára 1954 na politickom sekretariáte ÚV KSČ. Táto rezolúcia z dielne jeho úradu mala údajne separatistický charakter a aj keď ju pôvodne schválil aj nový predseda KSS Karol Bacílek, rýchlo sa od nej odklonil a zodpovednosť padla na J. Bránika. Bol mu vyčítaný „*nedostatok bdelosti a ostrážitosti tak, ako sa to prejavilo počas procesu s Husákom a spol*“.

Zákonite nasledoval Bránikov pád hoci nie až na dno: v rokoch 1954 až 1956 bol riaditeľom podniku Mototech-

na n. p. a zároveň náčelníkom hlavnej správy odbytu Ministerstva dopravy a neskôr riaditeľom Výskumného ústavu ministerstva financií. Krátko pred smrťou získal J. Bránik ako šesťdesiatročný (!) v obrodnom roku 1968 vedeckú hodnosť kandidáta vied (CSc.). J. Bránik ako otec dvoch synov, ktorých mal v manželstve s Gizelou rodenou Kleinovou, opustil tento svet 27. 8. 1970 v Prahe. V roku 1945 obdržal J. Bránik sovietsky Rad červenej zástavy a v roku 1949 Rad 28. februára 1948. Z jeho diel možno uviesť knihy Hospodárska výstavba Slovenska z roku 1946, Hospodárske základy ľudovej demokracie i Prvý súborný plán Slovenska vydané v roku 1950 či Kurz politickej ekonómie z roku 1958.¹⁸

Jozef Lettrich

JUDr. Jozef Lettrich sa narodil 17. júna 1905 v Diviakoch v rodine horára Juraja Lettricha a Judity Lettrichovej rodenej Bizíkovéj. Malý Jozef vyrastal v mnohopočetnej rodine – mal osem súrodencov. Ľudovú školu absolvoval v Turčianskych Tepliciach, následne navštevoval v rokoch 1918–21 meštiansku školu v Turčianskom Svätom Martine a reálne gymnázium v rokoch 1921–25. Po maturite nastúpil roku 1925 na štvorročné štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde sa angažoval ako sociálny referent Kuzmányho kruhu evanjelických akademikov, ďalej vo Zväze slovenského študentstva, Združení agrárnych akademikov či ako podpredseda spolku poslucháčov práva Právnik. V tomto období sa spoznal aj s čelným predstaviteľom agrárnikov na Slovensku Milanom Hodžom. Po apríli 1930, kedy získal akademický titul JUDr., pracoval ako súdny úradník v Bratislave a v rokoch 1931 až 1935 ako **advokátsky koncipient** vo Zvolene. Následne sa v období 1935 až 1937 zamestnal ako právny referent Slovenskej všeobecnej úverovej banky, väčšmi sa však exponoval politicky ako prívrženec Republikánskej strany poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu teda agrárnikov. Snažil sa o väčšiu autonómiu Slovenska v rámci demokratickej Československej republiky a dostal sa tak do opozície voči benešovskej koncepcii čechoslovakizmu a centralizmu. V strane aj funkcionárčil ako predstaviteľ mladej agrárnickej inteligencie tzv. zemistov; bol predsedom Združenia slovenských agrárnych akademikov aj predsedom Ústredného zväzu agrárnych akademikov, generálnym tajomníkom Roľníckej osvetly v období 1937–41 a od roku 1937 prednostom oddelenia Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc. Nepripojil sa v politicky „horúcom“ roku 1938 k stúpencom tzv. žilinskej dohody o slovenskej autonómii pod tlakom Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a odmietol vyhlásenie nezávislého Slovenska 14. marca 1939. Príčinu rozpadu Československa v marci 1939 hľadal v agresívnom tlaku nacistického Nemecka.

Ako prívrženec demokratickej ČSR bol hneď v roku 1939 uväznený, čo sa po vypuknutí II. svetovej vojny a Lettrichovom zapojení do občianskeho odboja v skupine Demec zopakovalo v roku 1941. Počas vojnovnej Slovenskej republiky pracoval Jozef Lettrich v rokoch 1941–44 ako **advokát** v Bratislave.¹⁹ Mal dobre známu a zavedenú advokátsku kance-

láriu, ako advokát zastupoval aj Zväz hospodárskych družstiev. Pôsobil i v rámci časopiseckej literatúry a jej titulov ako spoluredaktor Luk-u, vydavateľ Mladého Slovenska aj Nových prúdov. V ilegalite si uvedomil, akou dôležitou v protifašistickom odboji je jednota, a preto bol jedným z demokratických odbojárov, ktorí súhlasili so spoluprácou s komunistami. V decembri 1943 Lettrich spolu s Jánom Ursínyom a Matejom Joskom podpísal takzvanú Vianočnú dohodu o spoločnom postupe komunistov, sociálnych demokratov a občianskeho odboja v boji proti fašizmu pod vedením vtedy ešte ilegálnej Slovenskej národnej rady. Tá sa legalizovala po vypuknutí Slovenského národného povstania a po vojne sa stala legitímnym orgánom moci na oslobodenom území. Podieľal sa aj na prípravách ozbrojeného boja a na území, kde Slovenská národná rada prevzala v septembri 1944 moc, sa stal **poverenikom pre školstvo a osvetu** a členom predsedníctva SNR. V čase povstania mal Jozef Lettrich výrazný podiel na založení Demokratickej strany a v jeho neprítomnosti, pretože sa až do prechodu frontu skrýval v Papradne, bol zvolený za jej podpredsedu. Justícia Slovenskej republiky ho dokonca v januári 1945 odsúdila na smrť. Po skončení vojny, keď obdržal Rad SNP I. triedy, bol Lettrich **predsedom Slovenskej národnej rady** v rokoch 1945–48 a jedným z hlavných zakladateľov Demokratickej strany. Najskôr od apríla 1945 bol v Demokratickej strane podpredsedom a na zjazde v júli 1945 v Martine sa stal jej **predsedom** až do zániku strany po Víťaznom februári.²⁰ Strana združovala remeselníkov a roľníkov, v mnohom nadväzovala na zakázanú stranu agrárnikov. Jej voliči boli najmä evanjelici, no i vďaka Lettrichovej prezieravosti a ochote dohodnúť sa s politickými predstaviteľmi slovenských katolíkov získala strana presvedčivé víťazstvo vo voľbách v roku 1946 – 62 % hlasov znamenalo dvojnásobok, čo získali komunisti. Demokratickú stranu však čakalo veľa ťažkých skúšok a konfliktov, pretože v Čechách volebne triumfovali komunisti a spolu s Komunistickou stranou Slovenska vyvíjali proti demokratom čoraz väčší tlak. Zo štátnopolitického hradiska je zaujímavé, že J. Lettrich už v tomto čase s ministrom financií Vavrom Šrobárom riešil problém korupcie v štátnych a verejných úradoch: *„Otázke korupcie v štátnych a verejných úradoch ... venujem bedlivú pozornosť. Je to zlo, ktoré nám zožiera priamo základy štruktúry právneho poriadku a demokratických inštitúcií ... zasielam dôrazný apel na Zbor povereníkov, ako nositeľa exekutívy na Slovensku, aby sa touto pliahou čo najväčšie zaoberal a podnikol radikálne kroky v záujme vyhladenia korupcie“*. Uzatvorenie troch Pražských dohôd o ďalšej existencii národných slovenských orgánov v ČSR komentoval v pléne SNR Lettrich nasledovne: *„Všetkými troma dohodami, menovite ale touto poslednou Slovensko prináša jednote republiky značné ústupky a obeť zo svojich inštitúcií utvorených Slovenským národným povstaním ...“*. Podľa názoru predsedu SNR Jozefa Lettricha vláda porušila tzv. 2. pražskú dohodu 11. 4. 1946 medzi vládou a SNR vo veci udelenia milosti bývalému prezidentovi Slovenska J. Tisovi preto, že ak mala námietky proti návrhu povereníka spravodlivosti na udelenie tejto milosti, mala ho vrátiť Predsedníctvu SNR a nie

meritórne rozhodovať o odporúčaní prezidentovi (keďže ten na základe negatívnej reakcie vlády milosť Jozefovi Tisovi neudelil). Súboj, v ktorom komunisti neváhali zneužiť štátnu bezpečnosť i obavy nekomunistických českých strán z domnelého slovenského separatizmu vyvrcholil vo februári 1948. Demokratická strana bola odstavená, rozpadla sa a jej predstavitel'ov začali hromadne zatýkať. Štátna bezpečnosť podala 27. februára 1948 na Jozefa Lettricha trestné oznámenia za prejavy počas jesennej politickej krízy, v ktorých poukazoval na nebezpečenstvo nástupu politickej moci komunistov. Keď Lettrich odišiel od E. Beneša vo februárových dňoch 1948, povedal: „Prezident zachraňuje už len seba, ale nie situáciu“. Jozef Lettrich rezignoval na funkciu predsedu SNR 26. februára 1948 a odstúpil aj z postu predsedu Demokratickej strany.

Ústredný akčný výbor Demokratickej strany ho stihol ešte vo februári 1948 vylúčiť z členstva v strane a zbaviť (!) mandátu poslanca SNR i ÚNZ. Komunistický prevrat výstižne charakterizoval slovami: „Nastolením komunistického režimu boli podupané aj zvyšky občianskych slobôd a demokratických poriadkov. Československo sa cez noc zmenilo na policajný štát, ovládaný tajnou políciou, štátnou a straníckou byrokraciou“. Lettrichovi sa však podarilo ujsť, 11. marca 1948 tajne prekročil rakúske hranice a emigroval do V. Británie a následne do Spojených štátov amerických.²¹ Celý svoj život odvtedy zasvätil myšlienke na obnovenie demokracie v Československu. Bol spoluzakladateľom exilovej **Rady slobodného Československa**, kde v rokoch 1949–54 vykonával funkciu jej podpredsedu. Pre nesúhlas s názormi niektorých českých politikov však z tejto organizácie vystúpil. Spoločne s ďalšími politikmi založil **Výbor pre slobodné Československo** a v roku 1963 aj **Stálu konferenciu slovenských demokratických exulantov**, ktorej predsedom bol až do svojej smrti. Roku 1968 sa stal predsedom **Zhromaždenia európskych ujarmených národov**, pôsobil aj ako člen prestížnej Americkej akadémie politických a sociálnych vied vo Filadelfii a Medzinárodnej roľníckej únii.

Prednášal na viacerých amerických univerzitách, mnoho publikoval, vydával dvojtyždenník Čas a dvojmesačník Naše snahy; venoval sa aj rôznym organizáciám emigrantov z komunistického bloku. Ako predvídavý politik už roku 1968 prehovoril, že „... európskymi národmi vôbec a stredoeurópskymi osobitne, stojí otázka politickej a hospodárskej integrácie od ktorej sa právom očakáva zabránenie vojenským konfliktom, zaistenie mieru, kultúrny pokrok, hospodársky blahobyt a celková stabilizácia“. Jozef Lettrich podriadil politickej práci aj svoj osobný život a nikdy si nezaložil rodinu. V emigrácii s ním žila jeho sestra Irena, ktorá mu bola veľkou oporou i v pracovnom živote; v USA žili z jeho najbližších aj sestra Anna a brat Július. S rodinou, ktorá žila v Československu, udržiaval čulý písomný styk. Jozef Lettrich zomrel 29. novembra 1969 v New Yorku. Jeho telesné pozostatky previezli po novembri 1989 na Národný cintorín v Martine. V roku 1991 obdržal Jozef Lettrich in memoriam Rad T. G. Masaryka II. triedy, na Slovensku vznikol dokonca dokumentárny film o živote J. Lettricha v roku 1996 v Slovenskej tele-

vízii v réžii Fedora Bartka. Pri Jesseniovej lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Martine navyše pôsobí Nadácia „Dr. Jozefa Lettricha“ od roku 2000. Z literárnych diel Lettricha možno spomenúť monografie *Chceme slovenskú techniku* z roku 1930, *O Slovenskej národnej rade* vydanú v roku 1945 či *Dejiny novodobého Slovenska* z roku 1955, v ktorej píše: „Keď väznice nestačili, vydala slovenská vláda 24. marca 1939 nariadenie „o zaistovacom uväznení nepriateľov Slovenského štátu“. Týmto nariadením bol minister vnútra splnomocnený, aby „dal väzbou zaistiť osoby, ktoré doterajšou činnosťou vzbudili alebo vzbudzujú vážnu obavu, že budú prekážkou v budovaní Slovenského štátu“. Minister vnútra bol ďalej splnomocnený, aby na tento cieľ zriadil „zaistovací tábor, v ktorom sú väzni povinní aj telesne pracovať“ ... „Ilavská väznica sa stala domovom slovenských demokratických ľudí – spisovateľov, kňazov, učiteľov, novinárov, politikov, ale aj jednoduchých roľníkov, robotníkov a študentov.“

Adolf Procházka

Prof. JUDr. Adolf Procházka sa narodil 5. 8. 1900 v Napajedlách, jeho rodičmi boli súdny auskultant Adolf Procházka a Anna Procházková rodená Dudíková.²² Keď Adolf Procházka starší začal pracovať ako vrchný okresný sudca v Strážniciach, rodina sa presťahovala a syn tak mohol študovať na miestnom gymnáziu. Rodinu však postihla tragédia, sestra mladého Adolfa zomrela na pľúcnu embóliu a aj on samotný musel podstúpiť liečbu bronchitídy v kúpeľoch.

Keď jeho otec postúpil na miesto vrchného súdneho radcu na Vrchnom krajskom súde v Olomouci, prinieslo ďalšie sťahovanie rodiny prestup Adolfa Procházku na Slovenské gymnázium v tomto meste. V miestnom Katolíckom dome spoznal aj budúceho predsedu prvorepublikových lidovcov J. Šrámka, keďže už v tomto období sa formovali jeho politické názory. V tom čase trvala už štvrtý rok I. svetová vojna, na konci ktorej Procházka ešte stihol absolvovať dôstojnícku školu, ale do bojov už našťastie preňho nezasiahol. V roku 1919 tak mohol zmaturovať a nastúpiť na štúdium do novozaloženú Právnickú fakultu Masarykovej univerzity v Brne, kde sa zoznámil aj s učením brnenskej právnickej školy prof. Weyra zastávajúcej právny normativizmus na rozdiel od právneho pozitivizmu predstavovaného pražskou právnickou školou. Počas štúdia založil spolok Právnik a stal sa aj predsedom Únie moravských študentov. Aj keď jeho otec postúpil na miesto viceprezidenta krajského súdu a stal sa dokonca senátorom za Československú stranu lidovú, v roku 1921 do života rodiny smutne zasiahla matkina smrť. V roku 1924 A. Procházka promoval na doktora práv a nastúpil pracovať ako **advokátsky koncipient** brnenského advokáta Ferdinanda Dostála-Bystřinu, ktorého klientmi boli napr. Lidové noviny, Pivovarská banka či Petr Bezruč.²³ Túto kanceláriu Procházka vymenil v roku 1926 za advokátsku kanceláriu národného demokrata Dr. Brabca z Prahy. V osobnom živote Adolfa Procházku, ktorý od roku 1928 pôsobil ako docent občianskeho práva na brnenskej právnickej fakulte, bol významným rok 1930, kedy sa oženil s dcérou brnenského

advokáta a rovnako právničkou Helenou Koželuhovou, inak neterou Karla Čapka. V rokoch 1928–36 už mal vlastnú **advokátsku kanceláriu** v Prahe, spoločníčkou mu pritom bola vlastná manželka. Aj keď A. Procházka v roku 1931 zomrel otec, osobné šťastie mu prinieslo narodenie dcér Marty a Heleny. Od roku 1934 až do uzatvorenia českých vysokých škôl nacistami 17. 11. 1939 bol profesorom občianskeho práva na Masarykovej univerzite, bol aj legislatívnym poradcom Zväzu priemyselníkov. Činný bol rovnako v Československej strane lidovej, za ktorú kandidoval v roku 1934 do Poslaneckej snemovne. V tomto roku absolvoval prevažne študijné pobyty v Nórsku, Veľkej Británii, na Špicbergoch, o rok neskôr v Grécku a Sovietskom zväze. Zúčastnil sa aj na právnických kongresoch v Paríži a vo Viedni, od roku 1937 pracoval aj pre Ministerstvo zahraničných vecí. Neprijal Mníchovskú dohodu ani okupáciu Čiech a Moravy nacistami. Československú stranu lidovú po marci 1939 zastupoval v ilegálnej odbojovej organizácii Politické ústredie. Keď ho protektorátny minister Havelka upozornil, že mu hrozí zatknutie, odišiel (po prvej neúspešnej emigrácii cez Južosláviu z augusta 1939) v januári 1940 do exilu vo Francúzsku cez Slovensko, Maďarsko a Južosláviu na falošný poľský pas. Vo Francúzsku pracoval ako právny referent finančného oddelenia Národného výboru, v júli 1940 však musel opustiť aj tento štát po jeho porážke Nemeckom a odišiel do Veľkej Británie. Londýn preňho znamenal post pozorovateľa Štátnej rady a v rokoch 1942–45 bol predsedom Právnej rady československej vlády, ktorá nahrádzala pôsobnosť Najvyššieho správneho súdu. Manželka Adolfa Procházku bola v protektoráte po zatknutí väznená na Pankráci a v roku 1942 v Terezíne, podstúpil dokonca musela rozchod s Procházkom a formálny sobáš s architektom pôsobiacim na Slovensku Jiřím Wildem. Tu prežila vypuknutie Slovenského národného povstania aj zatknutie Gestapom po jeho potlačení. V marci 1945 sa A. Procházka vrátil cez rumunskú Constantu do vlasti a v apríli 1945 sa stal **ministrom zdravotníctva** ako jeden z mála advokátov v povojnových vláдах Z. Fierlingera a K. Gottwalda svoj post pritom zastával až do roku 1948.²⁴ Rok 1945 priniesol aj opätovné spojenie rodiny Procházkových a zneplatnenie manželstva Heleny Procházkovej s Jiřím Wildem. V tomto období bol Adolf Procházka jedným z popredných predstaviteľov Československej strany lidovej ako predseda jej pražskej organizácie a zároveň poslanec Národného zhromaždenia. Na rozdiel od váhavého J. Šrámka patril k tým vo vedení strany, ktorým bolo zrejmé, že politický zápas o demokraciu nemôže byť vybojovaný spôsobom neustálych ústupkov komunistom a snahou o prežitie „revolučnej vlny“. Práve pre kritiku predsedu strany Šrámka bola manželka Adolfa Procházku vylúčená zo strany, čo so sebou prinieslo aj jej odchod z parlamentu, keďže na základe reverzov existoval v NZ imperatívny a nie voľný mandát. Skutoč-

nosť, že sa nezastal vlastnej manželky, znamenala neuralgický bod v ďalšom spoložití Procházkovcov. Ako minister zdravotníctva absolvoval pracovnú návštevu vo Veľkej Británii a hlasoval proti odmietnutiu Marshallovho plánu pomoci zo strany USA európskym krajinám. Vo februári 1948 bol jedným z dvanástich ministrov, ktorí podali demisiu prezidentovi E. Benešovi. Vzápätí využíjúc lyžiarsky výlet na Šumavu emigroval s rodinou (okrem staršej dcéry Marty, ktorej zanechanie v ČSR mu manželka zazlievala) do Bavorska. Ďalšou anabázou v emigrácii Procházkovcov bol v marci 1948 Paríž a o mesiac neskôr Londýn; útek z vlasti sa napokon podaril aj dcére Marte. Následne odišiel A. Procházka do USA, kde pôsobil od roku 1949 v Rade slobodného Československa a od roku 1950 zastupoval Čs. stranu lidovú v exile v Kresťansko-demokratickej únii strednej Európy združujúcej obdobne orientované politické strany emigrantov z Československa, Poľska, Maďarska, Litvy, Lotyšska a Južoslávie. Pôsobil aj vo Výbore slobodného Československa a Výbore podrobených európskych národov.²⁵ A. Procházka naďalej pedagogicky pôsobil na univerzitách v USA, pričom po smrti manželky v roku 1967 žil v New Yorku, kde 8. 5. 1970 zomrel a o rok neskôr jeho pozostatky previezli do Kojetína v ČSSR.

(pokračovanie v budúcom čísle)

Literatúra

- 12 Hajko, V. a kol.: **Encyklopédia Slovenka, V. diel.**
Bratislava : Veda – Vydavateľstvo SAV 1985, s. 233.
- 13 www.rozhlas.cz
- 14 Mařovčık, A.: **Biografický lexikon Slovenska, I. diel.**
Martin : SNK – Národný biografický ústav 2002, s. 541.
- 15 Pešek, J. a kol.: **Aktéri jednej éry na Slovensku.**
Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška 2003, s. 49.
- 16 www.nbs.sk
- 17 www.enhf.euba.sk
- 18 Mináč, V. a spol.: **Slovenský biografický slovník, I. diel.**
Martin : Matica slovenská 1986, s. 313.
- 19 Kamenec, I.: **Začiatky verejnopolitickej činnosti Jozefa Letricha.** In: Spoločnosť, politika, historiografia;
Bratislava, Prodama 2009, s. 223.
- 20 Syrný, M.: **Slovenskí demokrati '44–'48.**
Banská Bystrica : Múzeum SNP 2010, s. 46.
- 21 Mináč, V. a spol.: **Slovenský biografický slovník, III. diel.**
Martin : Matica slovenská 1989, s. 393.
- 22 www.brna.cz
- 23 Suchánek, D.: **Inventár pozůstalosti Adolfa Procházky.**
Brno : Stillus Press s. r. o. 2008, s. 15.
- 24 www.libri.cz
- 25 Suchánek, D.: **Inventár pozůstalosti Adolfa Procházky.**
Brno : Stillus Press s. r. o. 2008, s. 45.

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2011

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556

darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzavierka odbornej časti: 13. 7. 2011

Uzavierka redakčnej časti: 2. 8. 2011

Toto číslo vyšlo 22. 8. 2011

Foto na obálke Pavol Mikulášek

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujete s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné stylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje